

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδειών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 50.

Η ΚΟΙΛΑΣ ΤΟΥ ΚΛΑΥΘΜΩΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΓ΄ ΨΑΛΜΟΣ

Ὅχι μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλοις
χριστιανικοῖς λαοῖς χρησιμεύει νῦν ἡ φράσις
κοίλας κλαυθμῶνος ὡς ἔκφρασις μεταφορικὴ
καὶ παράστασις εἰκονικὴ τῆς γῆς ταύτης καὶ
τοῦ ἐπ' αὐτῆς βίου τῶν βροτῶν δι' ὧς ἔχει
οὗτος ταλαιπωρίας καὶ ἀφουρμάς παντοειδῶν
θλίψεων καὶ πικριῶν. Εἶναι ἡ ρῆσις εἰλημμένη
ἀπὸ μιᾶς τῶν ἀρίστων ᾠδῶν τοῦ Ψαλτηρίου,
ἀπὸ τοῦ 83ου κατὰ τοὺς Ο' καὶ 84ου κατ'
Ἑβραίους ψαλμοῦ, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ψαλμοῦ,
ὅστις κατ' ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν διάταξιν
ἀναγινώσκεται κατ' ἐκάστην ἐν τῇ ἑσπερινῇ
ἀκολουθίᾳ, ὡς πρῶτος τῶν ψαλμῶν τῆς ἐνάτης
ᾠδρας. Ἀλλ' ἔχει ἡ ρῆσις ἐν τῷ ψαλμῷ τὴν
σημασίαν, ἣν προσέλαβεν ὕστερον;

Ὁ ὅλος ψαλμὸς εἶναι πιστὴ καὶ ἀνεπιτή-
δευτος ἔκφρασις βαθέος θρησκευτικοῦ αἰσθή-
ματος, ἀκραδάντου μὲν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως
πρὸς τὴν θεῖαν ἀγαθότητα καὶ ἀντίληψιν,
ἔλξεως δὲ καὶ φορᾶς ἐνθέου πρὸς αἶνον καὶ
δοξολογίαν τοῦ Ὑψίστου, τοῦ Κυρίου τῶν δυ-
νάμεων, καὶ δὴ ἐν αὐτῷ τῷ ἐπιγείῳ αὐτοῦ
προσκυνήματι, ἐν αὐτῷ τῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ
καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών ἐπιγείῳ αὐτοῦ σκη-
νώματι ἐν τῷ περιπύστῳ ναῷ τοῦ Σολομῶν-
τος. Ἡ αὐτὴ φορὰ τῆς ψυχῆς ὁ αὐτὸς διακαὴς
πόθος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς
λατρείαν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τῷ κατοικητη-
ρίῳ αὐτοῦ, ἐκδηλοῦται καὶ ἐν ἑτέρῳ ψαλμῷ,
τῷ 41ῳ (κατ' Ἑβρ. 42ῳ) διὰ τῶν ἐξῆς: «Ὁν
τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν
ὕδατων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς σ',
ὁ Θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεὸν
τὸν ἰσχυρὸν καὶ ζῶντα. Πότε ἤξω καὶ ὀφθῇ-

σομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ; Ἐγεννήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν· ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου;» Τὰ τελευταῖα ταῦτα, ὡς καὶ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ψαλμοῦ τούτου καθιστῶσι λίαν πιθανὴν τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι ὁ ψαλμωδὸς εἶναι μακρὰν τῆς Ἀγίας Πόλεως, καὶ μάλιστα κατ' ἀνάγκην, καὶ ἀνυπομόνως προσβλέπει τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπανίδῃ τοὺς τόπους τῶν ἀναμνήσεων αὐτοῦ καὶ νὰ μετὰσχῃ πάλιν τῶν ἐν τῷ ναῷ τελουμένων μεγαλοπρεπῶς. Δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ συμβαίῃ τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὸν 83ον ψαλμὸν καὶ ὁ τούτου ποιητὴς νὰ εὐρίσκετο μακρὰν τῆς Ἱερουσαλὴμ καθ' ὃν χρόνον ἐξέφραζε τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὴν αὐτὴν ζέσιν καὶ τὸν αὐτὸν πόθον πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὰ σκηνώματα αὐτοῦ(1). Ἡδύνατο ὁμως καὶ ἐγγὺς ὑπάρχων, καὶ ἐπανελθὼν μάλιστα ἐκ τινος ἐκουσίας ἢ ἀκουσίας ἀποδημίας, νὰ ψάλλῃ ὅπως ψάλλει· «Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων! Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει(2) ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. Ἡ καρδιά μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο (=εἶναι πλήρεις ἀγαλλιά-

(1) Συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης οἱ στίχοι 9—11, καὶ αὕτῃ ἔτι ὑπὲρ τοῦ βασιλέως «τοῦ Χριστοῦ σου» εὐχὴ, ἔστω καὶ μακρόθεν γινομένη· «ὑπερασπιστὰ ἡμῶν (κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν=ἀσπὶς ἡμῶν), ἴδε ὁ Θεὸς καὶ ἐπίβλεπον ἐπὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ σου», εἴτε ὅτι ὁ ψαλμωδὸς ἀποδημεῖ καὶ μακρόθεν εὐχεται ὑπὲρ ἐκείνου, εἴτε ὅτι καὶ ἐκεῖνος εὐρίσκεται μακρὰν καὶ μετέχει τῆς ἱερᾶς νοσταλγίας. Θὰ ἡδύνατο νὰ ταῦτισθῇ ὁ ψαλμωδὸς πρὸς τὸν βασιλέα αὐτόν, καὶ δὴ πρὸς αὐτόν τὸν Δαυΐδ, ἐὰν μὴ ἡ ἐπιγραφὴ καὶ τούτου τοῦ ψαλμοῦ, ὅπως καὶ ἄλλων, καὶ τοῦ προσονομασθέντος 41ου, ὑπεδείκνυνεν ἄλλον ὕμνον ἐκ τῶν ἀπογόνων τοῦ Κορὲ, τῶν λεγομένων υἱῶν **Κορὲ**, τῶν ἐγκαταστάντων ὑπὸ τοῦ Δαυΐδ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ψαλμωδίας ἐν οἴκῳ Κυρίου, πρὸ τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος (πρβλ. 1 Παρ. 6, 22. 31—32. 9, 19. 2 Παρ. 20, 19).

(2)=**λεποθυμεῖ**, πρὸς δήλωσιν τοῦ πολλοῦ πόθου κατὰ τὸ γαλλικὸν *languir* καὶ τὸ ἀγγλικὸν *languish*.

σεως) ἐπὶ Θεὸν ζῶντα». Τῆς αὐτῆς ψυχικῆς διαθέσεως καὶ τοῦ αὐτοῦ διακαοῦς πόθου πρὸς τὸν ναὸν εἶναι ἐκδήλωσις ὅσα ἐπιφέρονται ἀμέσως, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ περὶ τῶν ἀλόγων πτηνῶν λεγόμενα, ὅτι καὶ τὰ στρουθία, καὶ αἱ τρυγόνες ἢ περιστερὰ ἢ χελιδόνες, οἶονεὶ ὑπὸ ὁμοίας ἀγάπης καὶ ὁμοίου πόθου ἀγόμενα, πρὸς κατοικίαν ἑαυτῶν καὶ τῶν νεοσσῶν αὐτῶν ἔχουσιν ἐκλέξει τὰ σκηνώματα καὶ τὰ θυσιαστήρια τοῦ Θεοῦ. «Καὶ (γὰρ) στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν καὶ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ οὐ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς, τὰ θυσιαστήριά σου, ὁ βασιλεὺς μου καὶ ὁ Θεός μου! Μακάριοι οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου! εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων αἰνέσουσί σε» (=ἔχουσι πάντοτε εὐκαιρίαν εἰς τὸ αἰνεῖν σε).

Καὶ μέχρι μὲν τούτου εἶναι εὐνόητα τὰ τοῦ ψαλμοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ὁμως ἔκτου στίχου μέχρι τοῦ ὀγδόου ἀναφαίνονται δυσκολίαι πολλαὶ εἰς κατανόησιν τῶν νοημάτων τοῦ ὕμνου, καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἐβδόμῳ στίχῳ, τῷ περιλαμβάνοντι καὶ τὴν ἐν λόγῳ φράσιν **κοιλὰς κλαυθμῶνος**. Καὶ οἱ οἱ μὲν λόγῳ «μακάριος ἀνὴρ, οὗ ἐστὶν ἀντίληψις αὐτοῦ παρὰ σοῦ» ἔχουσι σαφῆ καὶ κατ' οὐσίαν τὴν αὐτὴν ἔννοιαν καὶ εἰς τὰ δύο κείμενα, τό τε ἑλληνικὸν καὶ τὸ ἑβραϊκόν, τὸν μακαρισμὸν ἀνθρώπων, τὸν Θεὸν ἐχόντων ὡς κραταιὸν αὐτῶν βοηθὸν καὶ ἀντιλήπτορα. Ἐν τοῖς ἐξῆς ὁμως κατὰ διάφορον στίξιν καὶ ἀνάγνωσιν τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἱκανῶς διαφέρει τοῦ ἑβραϊκοῦ, ἔχοντος καὶ τούτου τὰς ἰδίαις δυσκολίας, εἰ καὶ ὀλιγωτέρας. Ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα Ἑρμηνευτῶν· «ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο, εἰς τὴν κοιλιάδα τοῦ κλαυθμῶνος, εἰς τὸν τόπον ὃν ἔθετο· καὶ γὰρ εὐλογίας δώσει ὁ νομοθετῶν, πορεύσονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν» ἀπό γε τῶν συμφραζομένων δυσκόλως δύναται νὰ ἔχῃ ἄλλο νόημα ἢ τοῦτο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ μακαριστὸς, ὁ τὸν Ὑψιστον ἀντιλήπτορα ἔχων, καὶ ὡς τοιοῦτος πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον ἀφορῶν καὶ ἀπ'

αὐτὸν μόνον ἀπεκδεχόμενος βοήθειαν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ κλαυθμῶνος, ἐν ταῖς τοῦ βίου δυσχερείαις πάντοτε συλλογίζεται τὴν Ἱερουσαλήμ, πότε καὶ πῶς θὰ ἀναβῇ εἰς αὐτὸν τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐκλεγέντα καὶ καθορισθέντα τόπον τῆς ἐπὶ γῆς κατοικίας αὐτοῦ, μελετᾷ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇ πεποιθήσει, ὅτι ἀναβαίνων ἐκεῖσε καὶ ἐμφανιζόμενος πρὸ προσώπου τοῦ ἀντιλήπτορος αὐτοῦ θὰ εὖρη ἥς χρήζει βοήθειας καὶ θὰ προάγῃται ἐπὶ τὰ κρείττω, ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν.—Τὸ ἐβραϊκὸν φαίνεται ἀπαιτοῦν ἄλλο νόημα, καθ' ἣν ἔχει νῦν γραφὴν καὶ στίξιν. «Μακάριοι ὅσοι κραταίωμα καὶ ἀντίληψιν ἔχουσι τὸν Θεὸν καὶ αἰεὶ λογίζονται καὶ μελετῶσι πότε καὶ πῶς θὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ θὰ προσκυνήσωσι τῷ Θεῷ. Οὗτοι, διαβαίνοντες διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κλαυθμῶνος, μεταποιοῦσιν αὐτὴν εἰς πηγὴν ὕδατων καὶ καλύπτουσι διὰ τῶν εὐλογιῶν τοῦ πρωΐμου ὑετοῦ· τοῦτέστιν ὁ ἐμψυχὼν αὐτοὺς πόθος παριστᾷ αὐτοῖς τὴν ξηρὰν καὶ αὐχμῶσαν κοιλάδα ὡς ἄλλην ὅσιν καὶ τὸ ἄλλως γυμνὸν καὶ κατάξηρον ἔδαφος ὡς ἄρουραν ἐν χλόῃ θαλερᾷ καὶ ἀνθούσῃ ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν ἐπενέργειαν πρωΐμου ἐαρινῆς βροχῆς. Ὁ αὐτὸς πόθος καὶ ἡ προσδοκία ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἀγαπητὰ σκηνώματα τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εὐρεθοῦν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ («ὀφθίσεται ὁ Θεὸς τῶν θεῶν ἐν Σιών», ἢ κατὰ τὸ ἐβραϊκὸν «ὀφθίσεται τῷ Θεῷ ἐν Σιών»· πρβλ ψαλ. 41, 3) ἀναπτεροῖ τὰς δυνάμεις τοῦ προσκυνητοῦ, οὕτως ὥστε παρὰ τὰς δυσχερείας καὶ ταλαιπωρίας τῆς πορείας βαίνει ἀκούραστος καὶ ἀκαταπόνητος, αἰεὶ ἀναπληρῶν τὰς ἐξαντλουμένας αὐτοῦ δυνάμεις· «πορεύονται ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν». Καὶ αἱ μὲν λοιπαὶ τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου πρὸς τὸ ἐβραϊκὸν εἶναι ἥττον ἀξιοσημεῖωτοι, καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ τοῦ 12ου στίχου, ἔχοντος ἐν τῷ ἐβραϊκῷ ὅτι «ἀσπὶς ἡλίου Κύριος ὁ Θεός». Ἀμφιβολίαν ὅμως ἔχει πολλὴν ἂν ὑπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος νοητέα ὥρισμένη τις κοιλάς (Wadi) τοιούτου

ὀνόματος ἐν Παλαιστίνῃ ἢ καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἐν ταῖς πέριξ χώραις, ἢ γενικῶς σημαίνεται πᾶσα ξηρὰ καὶ αὐχμώδης κοιλάς, οἷαι ὑπάρχουσιν ἱκαναὶ ἐν τοῖς κλίμασιν ἐκείνοις. Ἐγένετο καὶ πρότασις, τὸ δεύτερον μέρος τῆς φράσεως (ἐν τῷ ἐβραϊκῷ באב) νὰ ἐκληφθῇ ὡς ὄνομα δεινδρυλλίου ἢ θάμνου οἷον κλαίοντος καὶ ἀποστάζοντός τι κατὰ τὸ ἐν 2 Βασιλ. 5, 23—24. 1 Παρ. 14, 14· ἐνδεχόμενον. Ἀλλ' ἡ ἄλλη ἐκδοχὴ φαίνεται πιθανωτέρα καὶ μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὰ συμφραζόμενα τοῦ ἐβραϊκοῦ κειμένου.

Αἱ λεγόμεναι

ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

(συνέχεια ἀπὸ 42 σελίδος)

Ἐάν ὑπολογίζωνται εἰς 169 οἱ κανόνες τῶν ἁγίων πατέρων οἱ γνωστοὶ μέχρι τῆς Πενθέκτης, πρέπει νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον 260 κανονικαὶ ἀποκρίσεις, ἀπολογίαι καὶ λύσεις, ὅσαι τέ εἰσι γνωσταὶ καὶ ὅσας προσέθηκα διὰ τῆς «Ἑκκλησ. Ἀληθείας» ἀπὸ τοῦ 1915 μέχρι πρὸ διετίας, ἀπὸ πατέρων καὶ διδασκάλων κληρικῶν γραφεῖσαι ἀπὸ Ταρασίου μέχρι Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου· καὶ τὸ σύνολον ἄρα τούτων πάντων ἀνέρχεται εἰς ὑπερχιλίους, μὴ ὑπολογιζομένων τριακοσίων τοῦλάχιστον κανονικῶν διατάξεων, ἐπιστολῶν εἰσὶν κανονικῶν, λύσεως καὶ θεσπισμάτων τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Νέας Ῥώμης ἀπὸ Γρηγορίου Θεολόγου καὶ τοῦ ἱεροῦ Νεκταρίου μέχρις Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης (ἢ ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεὼν ἐκδοσίς «Κανονικαὶ Διατάξεις» περιέχει 257 τοιαύτας ὁλοκλήρους, ἢ μνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ).

Μερικώτερον ἀριθμοῦμεν 85 τῶν ἁγίων Ἀποστόλων—1 κανόνα τῆς ἐν Καρχηδόνι τοπικῆς συνόδου, συνεληθούσης τῷ 256—τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ 25 κανόνας, συγκροτηθείσης ἑνδεκα ἔτη πρὸ τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ—15 τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ, πρὸ τῆς Α' καὶ ταύτης συγκροτηθείσης—20 τῆς ἐν

Νικαία Α' οἰκουμενικῆς, τῷ 325 συνελθούσης—21 τῆς ἐν Γάγγρα τοπικῆς (ἐν Παφλαγονίᾳ) τῷ 340 συγκροτηθείσης—25 τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ (Συρίας) ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν Γάγγρα συνελθούσης—60 τῆς ἐν Λαοδικείᾳ (Φρυγίας Πακατιανῆς) τῷ 343—21 τῆς ἐν Σαρδικῇ (τῇ τῶν βυζαντινῶν Τριαδίτζα, σημερινῇ δὲ Σόφια) συγκροτηθείσης τῷ 343, ἢ 347—κανόνας 8 τῆς Β' οἰκουμενικῆς τῆς ἐν Κπόλει τῷ 381 συγκληθείσης—τῆς ἐν Κπόλει τοπικῆς τῷ 394 περὶ δύο τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρων ἀντιποιουμένων, ἕνα=1 κανόνα—133 τῆς ἐν Καρθαγένῃ τῷ 419 συνελθούσης—8 τῆς ἐν Ἐφέσῳ τῷ 431 Γ' οἰκουμενικῆς—30 τῆς ἐν Χαλκιδόνι τῷ 451 Δ' οἰκουμενικῆς—ἕνα=1 τῆς περὶ τὸν πατριάρχην Γεννάδιον τῷ 459 ἐν Κπόλει—102 τῆς ἐν Κπόλει Πενθέκτης, τῆς ἐν Τρούλλῳ τοῦ βασιλικοῦ παλατίου, τῆς ἀνακληρωσάσης τῷ 691—92 τὸ ὑστέρημα τῶν ἐν Κπόλει συνόδων (οἰκουμενικῶν) Ε' τῷ 553 καὶ ΣΤ' τῷ 680 συνελθουσῶν—22 τῆς ἐν Νικαία (τὸ δεύτερον) Ζ' οἰκουμενικῆς, τῷ 787—ἕνα=1 τῆς περὶ τὸν πατριάρχην Ταράσιον, ἐκφωνηθέντα μικρῷ μετὰ τὴν Ζ'—17 τῆς ἐν Κπόλει τῷ 861 τῆς οὕτω λεγομένης Πρωτοδευτέρας καὶ—3 τῆς ἐν Κπόλει τῷ 879 συνελθούσης.

Ἡ καταρίθμυσις ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ συγκροτηθείσας συνόδους, τῶν ὁποίων γινώσκουμεν κανόνας· δέον δὲ ἵνα προστεθῶσιν εἰς αὐτοὺς, ὡς ἡ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ Lauchert ἀριθμεῖ (ἐν Λειψία, 1896), κανόνες 81 τῆς ἐν Ἐλιβέρτῳ συνόδου τοῦ 306 καὶ τῆς ἐν Ἀρελάτῃ, τοῦ 314 κανόνας 22, διὰ γε δὴ τῶν μέχρι τῆς Α' ἐν Ἐσπερίᾳ συγκροτηθεισῶν, παραλειπομένων τῶν ἐν ταῖς συνόδοις τῆς Ἀφρικῆς (τῆς Ἀνθυπατικῆς) 77 κανόνων, Καισαρινοῦστῆς, Τολέδου κτλ. Δυστυχῶς ὅμως τὴν κανονικὴν Διάταξιν τοῦ ἱεροῦ Μεθοδίου Κπόλεως περὶ τῶν ἀρνησιχρίστων παραλείπουσι πάντες οἱ ἀριθμηταί, διέγραψε δὲ καὶ ὁ φοβερὸς ἐν αὐθαιρεσίαις Νικόδημος, ἐνῶ πρὶν αὐτοῦ συνηρίθμυσεν Ἀγάπιος ὁ Πελοποννήσιος εἰς τὸ «Κανονικὸν» αὐτοῦ, συντεταγμένους ὄντας ἐν τῷ «Κανονικῷ» τοῦ Νηστευτοῦ.

Ἦκολούθησα τῷ Μιλᾷ ἐν τῇ καταρίθμυσει

ταύτῃ τῶν ἱερῶν κανόνων, ὑπ' ὅψιν ἔχοντι τὸ τοῦ Ράλλη καὶ Ποτλῆ βεβαίως Σύνταγμα, μὴ θελήσαντι δὲ, δυστυχῶς, ἐν ἐκτάσει ἵνα γράψῃ, ἀφοῦ τόσῳ μέγα συνέταττεν ἐγχειρίδιον ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου. Ἐὰν ἐγὼ σήμερον ἐν τούτῳ ἐκτείνωμαι, πράττω τοῦτο χάριν τοῦ τε κατ' ἐνορίαν φιλομαθοῦς κλήρου καὶ τῶν ἐκ τοῦ λαοῦ πιθανῶς τὰ τοιαῦτα πολυπραγμονούντων, εὐχόμενος ἵνα κληροῖ τε καὶ λαϊκοὶ δόκιμοι—ὅταν γεννηθῶσιν, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν—ἐτοιμάσωσι πληρεσ σύνταγμα κανόνων ἱερῶν, διακρίνοντες κανόνας ἀπὸ ψήφων καὶ ἀποφάσεων, ἐνοῦντες ἢ διαιροῦντές τινας, ἀλλὰ, τὸ κυριώτερον, δόκιμα χειρόγραφα συμβουλευόμενοι. Ὁ πρὸ τοῦ Νικοδήμου χωρὶς ἐρμηνειῶν ἐκδοὺς «Κανονικὸν», Ἀγάπιος ἱερομόναχος ὁ ἐκ Δημητζάνης ἀκριδέστερος ἴσως ἐγένετο περὶ τὴν ἀρίθμυσιν ἐν τισιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν ὀνομασίαν τῶν κανόνων. Τὸν 8 κανόνα τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' οἰκουμενικῆς ὀρθῶς μὲν ἐπέγραψε «ΨΗΦΟΝ τῆς αὐτῆς ἀγίας Συνόδου, ἐκφωνηθεῖσαν ἐκ προσελεύσεως γενομένης αὐτῇ παρὰ τῶν κυπρίων ἐπισκόπων», ὀρθότερον δ' εἰς δύο διήρξεσε κανόνας, ὧν ὁ μὲν ἀπόφασις τίς ἐστὶν εἰς ἐπισκοπικὸν **τοπικὸν** δίκαιον ἀναφερόμενος, ὁ δὲ κανὼν ὁμολογεῖται, κανὼν μάλιστα περισώζων τὸ δίκαιον τῶν λεγομένων «κανονικῶν ψήφων» ὡς ἰδιάζον οὐχὶ τοῖς ἐπισκόποις μόνοις τῆς ἀγίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν κυπρίων, ἀλλὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, ἧς οἱ ἐπίσκοποι ἐδικαιώθησαν, καὶ διὰ δὴ δικαιοῦνται, ὑπὸ τοῦ 9 κανόνος τούτου «τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν», ἵνα πολιτεύωνται ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν ἐπισκόπων ὡς οἱ τῆς Κύπρου. Μετὰ τοὺς ἐννέα ἢ ὀκτὼ τούτους κανόνας τῆς Γ', δίκαιον φρονῶ ἵνα ἀριθμηθῇ κανὼν καὶ ἡ «ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἐν Ἐφέσῳ ἀγίας Συνόδου πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῇ σύνοδον περὶ Εὐσταθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν μητροπολίτου», διότι ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται ἡ ἐκτοτε πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῶν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτούμενων ἀρχιερέων· διότι διατάττει ἡ Σύνοδος αὕτη ἵνα ἔχῃ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐνεργὸν ὁ παραιτούμενος, συμμετέχων καὶ χειροτονίας, ὡς οἱ σημε-

ρινοὶ «πρῶτον» — ἀλλὰ προστίθουσιν· «Εἰ δέ τι βουλευσῆσθε χρηστότερον ἐπ' αὐτῇ ἢ νῦν, ἢ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, ἀρέσει καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ» — ὁ δὲ δὴ, ἐὰν ἀποκαταστήσῃτε αὐτὸν εἰς σχολάζουσαν ἐπισκοπὴν· ὅπερ ἐννοεῖ καὶ ὁ κατὰ τὸν Ἀριστηνὸν ἐρμηνευτής. Μάταια δέ μοι φαίνονται τὰ τῆς παλαιότερας ἐρμηνείας, ἃ μετήγγισαν Ζωναράς τε καὶ Βαλααμῶν.

Ἐπίσης ὁρθῶς ὁ Ἀγάπιος, ἀκολουθῶν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Χαλκηδόνι, τὸν μὲν 28 κανόνα ΨΗΦΟΝ ἐπιγράφει «τῆς αὐτῆς ἁγίας Συνόδου, ἐκφωνηθεῖσαν χάριν τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας Κωνσταντινοπόλεως» — τὸν δὲ 30 τίθουσιν ὡς διαλαλίαν τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, εἴτ' οὖν, τόπον ἐπεχόντων αὐτοκρατορικῶν ἐπιτρόπων παρὰ τῇ ἁγίᾳ Δ' Συνόδῳ· διότι αὐτοὶ ἦσαν οἱ τοῦ 30 κανόνος εἰσηγηταί, καὶ τὴν γνώμην αὐτῶν πάλιν ἐζήτησε Πισχασῖνος ὁ ἐπίσκοπος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ρώμης. Ἀλλ' ὁ Ἀγάπιος ἠρίθμυσεν 139 τοὺς κανόνας τῆς (ἢ τῶν) ἐν Καρθαγένῃ συνόδου, παρέλιπε δὲ εἰς τὴν ἀρίθμυσιν τῶν κανόνων τὴν πρᾶξιν τῆς ἐπὶ Νεκταρίου συνόδου τὴν εἰς τὸν Ἀγάπιον καὶ τὸν Βαγδάδιον ἀφορῶσαν· τοῦναντίον, ὁ Νικόδημος εὖ τε καὶ καλῶς ποιῶν, ἀπεδέξατο τὴν ἐν χειρογράφῳ βεβαίως εὐρεθεῖσαν διαίρεσιν τῆς συνοδικῆς ταύτης ἀποφάσεως εἰς δύο κανόνας.

Ἀπαιτεῖται λοιπὸν νέα τις ἀνακάθαρσις καὶ νέα τις ἀπογραφή καὶ, μετ' αὐτὴν ἀπαρίθμυσις ἄλλη, πλήρης, ὑπ' ὅσιν λαμβανομένων καὶ τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν τύποις ἐκδοθέντων. Διότι ἡ παρατεθεῖσα μικρὸν ἀνωτέρω καταρίθμυσις τῶν ἱερῶν κανόνων ἐγένετο καθὼς ὁ Μιλὰς ἀποδέχεται, ἀλλ' ὅταν προστεθῶσιν εἰς τὰς συνοδικὰς ἀποφάνσεις αἱ τῶν πατέρων λεγόμεναι κανονικαὶ λύσεις, ἐπιστολαί, γνωμοδοτήσεις, αἱ ἐπ' ὀνόματι δηλ. αὐτῶν φερόμεναι, αἱ γενόμεναι γνωσταὶ μέχρι τοῦ 1900 καὶ αἱ τῶν πατριαρχῶν Χαρίτωνος καὶ Σισινίου Β', καὶ αἱ ἀπὸ 1915 ἐκδοθεῖσαι ὑπ' ἐμοῦ, θὰ αὐξήσῃ τῶν συνόδων ὁ ἀριθμὸς, θὰ ἐξογκωθῇ δ' ὑπερμέτρως ὁ τῶν κανόνων. Ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος, πρέπει νὰ χορηγήσω τοῖς περιέργοις τὴν ἀπαιτουμένην ἐξήγησιν τῆς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν

συνοδικῶν κανόνων κατατάξεως καὶ συναναγραφῆς τῶν δῆθεν πατρικῶν κανόνων καὶ τῶν ἀποφάνσεων, ἢ κρίσεων, ἢ συμβουλῶν, ὅσας κοινότερον λέγομεν «κανονικὰς» ἰδιωτῶν καὶ κατὰ μέρος «ἐπιστολὰς» ἢ κανόνας, οἱ ὁποῖοι εἰσι κανόνες συνόδων, οὔτε δυνατόν νὰ ᾧσιν ἰδιωτικοί.

Τὰ προτεθέντα πρὸς χρῆσιν τῶν φιλομαθῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγχειρίδια ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, κυρίως τὸ τοῦ Ἀποστόλου Χριστοδούλου (τοῦ πρὸ τριετίας θανόντος μητροπολίτου Σερρών) καὶ τοῦ τῆς (ἐν Δαλματία) Ζάρας ἐπισκόπου Νικοδήμου Μιλὰς οὐδαμῶς ἐτόλμησαν φοβούμενοι τὰς ἀρὰς τοῦ Βερερνγίου καὶ τοῦ Νικοδήμου Ἀγιορείτου, νὰ ἀναγορεύσωσι συνοδικούς, εἴτ' οὖν κανόνας συνόδων, τοὺς ἐπ' ὀνόματι τῶν πατέρων γνωριζομένους, ἀλλ' ἀναφέρουσι διακριδὸν αὐτοὺς, ὡς ἤθελε πράξει πᾶς Νικόδημος. Πάντας σχεδὸν τοὺς τῶν πατέρων κανόνας, ἐκτὸς συμβουλευτικῶν καὶ νομοθετικῶν ἐπιστολῶν, τολμῶ νὰ καταριθμήσω μεταξὺ τῶν κανόνων τῶν ὑπὸ συνόδων ἁγίων ἐγκριθέντων, οὐδαμῶς φοβούμενος οἰανδήποτε συνέπειαν ἀνευλαθείας πρὸς καθεστὼς ἐπιστημονικὸν ἥκιστα ἐξερευνηθὲν, ἵνα μὴ εἴπω οὐδέποτε.

Προσφέρω ἓν παράδειγμα. Τὴν περὶ Ἀγαπίου καὶ Βαγαδίου πρᾶξιν. Οἱ τῶν κανόνων ἐκδόται καὶ συλλογεῖς συναριθμοῦσιν αὐτὴν μεταξὺ συνοδικῶν ἀποφάσεων, κανόνων ἰσχὺν ἔχουσῶν, διότι κάτωθεν αὐτῆς εἶδον ὑπογραφὰς ἀρχιερέων· ἀλλὰ φρονοῦσιν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξαιρέσωμεν τὰς κανονικὰς ἐπιστολὰς καὶ διατάξεις τοῦ Νικηφόρου καὶ Νικολάου Κπόλεως, τοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ Κυρίλλου τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, ἢ τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ Γρηγορίου Νύσσης; Τίνα δὲ σημασίαν ἤθελεν ἔχει ἡ πρὸς τὸν ἅπαν Ἀδριανὸν κατὰ σιμωνιακῶν ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίου πατριάρχου Ταρασίου, μόνου γράφοντος καὶ γνωμοδοτοῦντος, ἢ ὁροθετοῦντος, καθ' ἣν λέξιν ἀνεστήλωσεν εἰς τὸ «Κανονικὸν» αὐτοῦ ὁ Ἀγάπιος περὶ τῶν πατρικῶν κανόνων; Φρονῶ, ἀνατρέχων εἰς προγενεστέρους χρόνους, ὅτι μετὰ συνόδου ἀρχιερέων ἀπεφῆνατο συνδιασκεψάμενος ὁ ἱερὸς Ταράσιος.

Οὐδαμῶς δὲ κρίνω τολμηρὸν νὰ συγκαταριθμήσωμεν κατατάττοντες ἐν ἀποφάνσεσι συνο-

δικαῖς τοὺς ἐπ' ὀνόματι πατέρων ἁγίων φερομένους κανόνας. Ἐπὶ τίνι λόγῳ, καὶ κατὰ τίνα τρόπον ἄρα γε δικαιολογούμενοι οἱ μητροπολίται ἢ οἱ ἑξάρχαι διοικήσεων ἠθέλον ἀποστείλει πρὸς τὰς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκοπὰς; — πολλῶ μᾶλλον πρὸς ἄλλας Ἑκκλησίας — ὡς ὀριστικὰς ἀποφάνσεις, διαταγὰς, ἢ ρήτρας τοὺς ἰδίους κανόνας; δὴλα δὲ, συνταχθέντας ὑπ' αὐτῶν μόνων; — ἐννοῶ τοὺς ἀποστείλαντας πατριάρχας Ἀλεξανδρείας, ἢ τοὺς μητροπολίτας Καισαρείας καὶ Νύσσης, καὶ Νεοκαισαρείας καὶ εἴ τινας ἑτέρους. Ἐν τίνι δικαιώματι ἠθέλεν ὁροθεῖσθαι, ἠθελε θεσμοθετῆσαι περὶ ξένης αὐτῇ Ἑκκλησίας ὁ τῆς Ἀμασείας Παλλάδιος, ἢ τις οἷοςδὴ ποτ' οὖν; καὶν ὑποτεθῇ ὅτι μετέγραψεν ἢ συνόψιζεν ἀπὸ συνοδικοῦ τινὸς κώδικος τῆς Ἑκκλησίας Καισαρείας τοὺς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Βασιλείου φερομένους κανόνας.

Ἀναδράμωμεν εἰς χρόνους παλαιούς· καὶ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν αὐτὸν τὸν μέγαν Βασίλειον. Γνώμην ἀποφηνάμενος ἐν τῷ 47 τῶν κανόνων, τῶν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένων, ὁ ἱερὸς ἀνὴρ περὶ ἐγκρατιτῶν, καὶ ἀποτακτιτῶν, καὶ σακκοφόρων, ὄντων ἀποβλαστημάτων τῆς αἰρέσεως τῶν μαρκιανιστῶν, ἀναγγέλλει μὲν πρὸς Ἀμφιλόχιον τὸν Ἰκονίου ὅτι «οὐ δεχόμεθα αὐτοὺς εἰς τὴν Ἑκκλησίαν, εἰ μὴ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα» — ἀλλ' ἀποφεύγει 'να ἐπιβάλη τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην, οὔτε παρακαλεῖ 'να δεχθῶσιν αὐτὴν καθὼς κανόνα τῆς τότε καὶ τῆς ἐν μέλλοντι πράξεως αἱ κατὰ τὴν Λυκαονίαν ἁγιώταται Ἑκκλησίαι· ἀλλὰ γράφει· «ὥστε, εἰ ἂν ἀρέσῃ τοῦτο, ΔΕΙ ΠΛΕΙΟΝΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΕΝ ΤΑΥΤῳ ΓΕΝΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΟΥΤῳ ΕΚΘΕΣΘΑΙ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ, ἵνα καὶ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ᾖ, καὶ ὁ ἀποκρινόμενος τὸ ἀξιόπιστον ἔχη ἐν τῇ περὶ τῶν τοιούτων ἀποκρίσει»: ἐξ οὗ συμπεραίνει τις ὅτι τὸν κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ βουλὴν ὁροθετοῦντα ἠδύνατο 'να μὴ ἀκούσῃ τις. Ἀλλ' ἕτερόν τι συμπεραίνομεν, ἄξιον καὶ τοῦτο προσοχῆς, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Βασίλειος, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἔχη, καθὼς αὐτὸς οὕτως εἶχε περὶ ἑαυτοῦ, εἰς τὰς ἐπὶ σπουδαίων ζητημάτων κανονικὰς ἐπιλύσεις καὶ ἀποκρίσεις, τὴν

ἑαυτοῦ γνώμην καὶ κρίσιν κρίσει καὶ συζητήσει πλειόνων ἐπισκόπων, ἐν ταύτῳ γενομένων καθυπέβαλεν, ἀφοῦ τοὺς ἄλλους προτρέπει 'να πράξωσι τοῦτο. Τί δὲ σημαίνει τὸ πλειόνων; Ἐπιτρέπεται μοι 'να συμπεραίνω ὅτι καὶ ἐὰν μετὰ τῆς εἰθισμένης συνόδου τῶν περὶ αὐτὸν τεσσάρων, πέντε, ἐξ ἐπισκόπων ἀπεφῆνατο, τὴν καὶ οὕτως ἐκδοθεῖσαν ἀπόφασιν καὶ κανονικὴν ἀπόκρισιν καὶ λύσιν ἔπρεπε 'να συζητήσωσι καὶ κρίνωσιν, ἀποδοκιμάζοντες ἢ ἀποδεχόμενοι, περισσότεροι τῶν μετ' αὐτοῦ συσκεπτομένων καὶ συναποφασίζόντων ἀρχιερέων. Τὴν δὲ σκέψιν τῶν πολλῶν ἐννοεῖ οὐχὶ λαμβανομένην μετὰ τὴν κατ' ἰδίαν μελέτην, ἀλλ' ἐν κοινῇ συνοδικῇ συνεδριάσει, καθ' ἣ σήμερον λέγομεν· «καὶ οὕτως ἐκθέσθαι τὸν κανόνα, πλειόνων ἐπισκόπων ἐν ταύτῳ γενομένων».

Ἐὰν ἀρχαιότερον ἔτι προχωρήσωμεν, βλέπομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος Παῦλος τῇ Ἑκκλησίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπέδαλε τὴν περὶ τῶν ἐκ περιτομῆς διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν ἐφήρμοζεν ἔτη δέκα τέσσαρα (Γαλατ. β', 2)· «ἀνέβην εἰς Ἱερουσόλυμα κατὰ ἀποκάλυψιν, καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον, ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν». Ἐζήτει λοιπὸς καὶ αὐτὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἑκκλησίας ἐπικύρωσιν ἐνὸς καθεστῶτος, ὃπερ αὐτὸς εἰσήγαγεν, ἄρα, οἱ διάδοχοι τοῦ ἀποστολικοῦ, τοῦ ποιμενικοῦ, τοῦ ἀγιαστικοῦ αὐτοῦ ἔργου καθῆκον εἶχον 'να ζητῶσιν ἔγκρισιν κρίσεων καὶ ἀποφάσεων αὐτῶν ὑπὸ πλειόνων ἐπισκόπων καὶ διδασκάλων τῆς Ἑκκλησίας. Θὰ καταφύγωμεν καὶ πάλιν εἰς σαφῆ καὶ διδακτικὴν μαρτυρίαν τοῦ Βασιλείου, ἀναφερόμενοι εἰς τὸν 87 κανόνα αὐτοῦ· γράφων πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Ταρσοῦ Διόδωρον περὶ τοῦ δύο ἀδελφῶν εἰς γάμον ἀγομένου, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι, ὁ μὲν Διόδωρος ἔδιδεν ἄδειαν εἰς τινα χηρεύσαντα 'να λάβῃ σύζυγον τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀποθανούσης αὐτοῦ γυναικὸς, ὁ δὲ Βασίλειος ἀντέτεινεν, ἀλλὰ τὴν ἄρνησιν, εἰτ' οὖν τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ τοιούτου συνοικεσίου, προέβαλεν οὐχὶ καθὼς γνώμην ἰδίαν, ἀλλ' ὡς ἔθος παρ' ἡμῶν, νόμου δυνάμει ἔχον, ΔΙΑ ΤΟ ΥΦ' ἈΓΙΩΝ ἈΝΔΡΩΝ ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΗΜΙΝ ΠΑΡΑΔΟΘΗΝΑΙ. Συμπεραίνω λοιπὸν, ἴσως δέ μοι συμφωνήσει.

καὶ τις ἕτερος, μετὰ τὰς τῶν κανόνων 47 καὶ 87 σαφεῖς ἀποφάνσεις, ὅτι, πρῶτον μὲν, καὶ τὰ λεγόμενα ἔθνη, κατὰ παράδοσιν παλαιότεραν ἰσχύουσαν ἐπὶ τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος, ἐπιστεύοντο ὄντα θεσμοὶ παραδοθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἁγίων, οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ πολλῶν, δεύτερον δ' ὅτι ἡ γνώμη καὶ ρήτρα ἑνὸς, ὅσον ἅγιος, ὅσον μέγας καὶ ἂν ἦτον, ὅσον καὶ ἂν ἐνομιζέτο ἐν τοῖς δογματικοῖς αὐθεντία, οὐδεμίαν ἠδύνατο ἵνα ἔχη ἐπὶ τῆς Ἑκκλησίας ἰσχύν, μὴ φέρουσα τὸ κύρος συνοδικῆς κρίσεως καὶ ἀποφάσεως. Σαφῆς πάντα τὰ ἕως ὧδε γραφέντα καὶ, καθὼς φρονῶ, πείθοντα· ἀλλὰ προσοχὴν τείνωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ κανόνος.

(ἔπεται συνέχεια)

ὁ μ. χ. Μ. Ι. ΓΕΛΕΩΝ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἀποστολή.—Κατὰ τὴν διὰ Βελιγραδίου διέλευσιν αὐτῆς ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ ἐχαιρέτισθη τιμητικώτατα ὑπὸ ἐπιτροπῆς σταλείσης ὑπὸ τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ ἐπισκόπου Τιμόκ Εἰρηναίου, τοῦ ἀρχιμ. Μιχαήλ, τοῦ πρωθιερέως Πρόποβιτς, προέδρου τοῦ Πνευμ. Δικαστηρίου, τοῦ κ. Ἀθαν. Πρόποβιτς, καθηγητοῦ τῶν ἱερῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Βελιγραδίου καὶ διευθυντοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου «Κῆρυξ», ἑνὸς ἑτέρου ἑλληνομαθοῦς καθηγητοῦ ἐν τῷ αὐτῷ Γυμνασίῳ καὶ τοῦ ἐπίσης ἑλληνομαθοῦς ἀρχιαστυνόμου τοῦ σταθμοῦ Βελιγραδίου κ. Στεφάνου Πρόποβιτς. Εἰς προσφώνησιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Σεβ. Τοποτηρητὴς ἀπήντησε καταλλήλως.

—Μετὰ πολλῶν ὡσαύτως ἐνδείξεων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ τὴν Πῃχικὴν ἀντιπροσωπείαν ἐχαιρέτισεν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Δούβρης ἐπιτροπὴ ἐκ δύο ἁγγλῶν πρωθιερέων, ἀπὸ μέρους τῆς πόλεως ταύτης· ἐν ἐπισήμῳ στολῇ.

—Αἱ αὐταὶ τιμαὶ ἐπίσης ἐπεδαφιλεύθησαν εἰς τὴν Πῃχικὴν Ἀποστολὴν ἐν τῷ σταθμῷ τῆς πόλεως Λονδίνου, ἔνθα παρῆσαν ὁ γνωστὸς φιλέλλην καὶ φιλορθόδοξος αἰδεσ. κ. Douglas καὶ ὁ κ. Rilly δεξιωθέντες τὴν ἀντιπροσωπείαν ἀπὸ μέρους τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας κ. Randall, ὡς καὶ πολλοὶ

ἄλλοι ἁγγλοὶ κληρικοὶ, ὁ Πανος. ἀρχιμ. κ. Κωνστ. Παγώνης, προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος, ὁ τέως ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴς κ. Γεννάδιος καὶ πλεῖστα μέλη τῆς ἑλληνικῆς παροικίας. Τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεως ὁ Σεβ. ἅγιος Τοποτηρητὴς μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀκολουθίου τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας κ. Γερμανοῦ, ὑπογραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, τοῦ Πανος. ἀρχιμ. κ. Κ. Παγώνη, τοῦ τέως πρεσβευτοῦ κ. Γενναδίου καὶ τοῦ κ. Rilly. Ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλῶν τιμῶν ἐν τῷ ἐπισήμῳ γραφείῳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, περιστοιχιζομένου ὑπὸ τεσσάρων κληρικῶν γραμματέων του. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὑποδεχομένης τὸν Ἀρχηγὸν τῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ ἐπίσκεψις αὐτοῦ εἶναι εὐοίωνος, ὡς εἶπεν, οὐ μόνον διὰ τὴν τύχην τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει πράξει τὸ πᾶν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἀποστολῆς Ἀναχωροῦντα τὸν Σεβασμ. Τοποτηρητὴν προέπεμψε μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων τιμῆς καὶ ἀγάπης ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος.

—Τὸ ἑσπέρας μετὰ συνέντευξιν πρὸς τὸν ἀνταποκριτὴν τοῦ «Morning Post», ὁ Σεβ. Τοποτηρητὴς προσεκλήθη εἰς δεῖπνον, ὅπερ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ παρέθηκεν ἐν τῇ Λέσχῃ ὁ κ. Rilly καὶ οὐτινος μετέσχον δεκαεπτὰ ἐν ὅλῳ πρόσωπα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνοντο ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Randall, ὁ νέος ἐπίσκοπος Γιβραλτάρης, ὁ αἰδεσ. κ. Douglas, ὁ αἰδεσ. κ. Clinton, ὁ ὑφυπουργὸς κ. Σέσυλ, ὁ Λόρδος Σαλισβουρή καὶ ὁ Λόρδος Μπραϊς. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια λαμπρὰν ἤγειρε πρόποσιν ὁ Σεβ. Randall, καθ' ἣν ἀναπτύξας διὰ μακρῶν τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐξεδήλωσε τὴν συμπάθειαν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν καὶ ἠὐχέθη ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῶν ὑποδούλων ἐλλήνων.

—Τὴν 18ην παρελθόντος ὁ Σεβασμ. Τοποτηρητὴς, ἔχων παρ' ἑαυτῷ τοὺς κκ. Π. Καραθεοδωρῆν καὶ Ἀγγ. Ἰωαννίδην, ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑθν. Ἀμύνης, ἐδέχθη τὴν ἀντεπίσκεψιν τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας κ. Randall. Κατὰ ταύτην ὁ Σεβασμ. Τοποτηρητὴς ἐκφράσας τὴν χαρὰν αὐτοῦ ὅτι εὕρισκεται μεταξὺ φίλου ἔθνους καὶ φίλης Ἐκκλησίας, διεξετραγώδησε τὴν μαρτυρικὴν καὶ ἀφόρητον κατάστασιν τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐπεκαλέσθη τὴν

φιλάδελφον συνδρομὴν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τιμῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐλευθέρως ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως αὐτῶν. Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπαντῶν ἐδήλωσεν ὅτι θεωρεῖ μεγίστης σημασίας διὰ τὴν Ἀγγλ. Ἐκκλησίαν τὴν ἐκεῖ παρουσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις, ὡς εἶπε, διαθέσασα τόσον εὐαρέστως τὴν δημοσίαν ἐν Ἀγγλίᾳ γνώμην καὶ τοὺς πολιτικούς κύκλους, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἀποβῇ καρποφόρος. Μετὰ παραμονὴν 3)4 τῆς ὥρας παρὰ τῷ ἁγίῳ Τοποτηρητῇ ἀνεχώρησεν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας προπεμφθεὶς μετὰ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν. Σημειωτέον, ὅτι ἢ τε ὑποδοχὴ καὶ ἢ προπομπὴ ἐγένετο κατὰ τὴν ἐθιμοτυπίαν τῶν Πατριαρχείων.

—Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ ἐγένετο μεγάλη συνάθροισις τῶν μελῶν τῆς Διεθνoῦς Ἑνώσεως περὶ εἰρήνης τοῦ κόσμου διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὴν δ' αὖριον Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδόξιας ὁ Σεβ. Τοποτηρητὴς θέλει τελέσῃ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ, καθ' ἣν προσκληθεῖς θὰ παρασθῇ καὶ ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας κ. Randall.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τῇ Κυριακῇ 14 τρέχοντος, ὥρα τρίτη μ. μ. θέλει δώσῃ διάλεξιν ἀπὸ μέρους τοῦ Συλλόγου τῶν ἐλλήνων ὀρθοδόξων θεολόγων ὁ Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας Πανιερ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Γερμανὸς, ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐν Πέραν.

Θέμα: Ἔθνος καὶ Ἐκκλησία.

Ἐκ τοῦ Γραφείου

6 Μαρτίου 1921

ΚΛΗΣΙΣ

Προσκαλεῖται ὁ διάκονος Κωνσταντῖνος Ἐπιτρόπου ἐκ Ρέγκιοι καταγόμενος, τῆς ἐπαρχίας Δαρδανελλίων, τέως κάτοικος Μουχλίου, ὁδὸς Σκαλ κη, Ἰωακείμ Βογιατζόγλου, καὶ νῦν ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τῆς Μ. Ἀρχιδιακονίας. Μετὰ τὴν πάροδον τῆς προθεσμίας ταύτης ἀπράκτου θὰ ἐνεργηθῇ κατ' αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὁριζομένη πρᾶξις.

Ἐν τοῖς Πηχεῖσι τῇ 16 Φεβρουαρίου 1921.

† Ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος Νεόφυτος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 810.

(Διατακτικὸν τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθ. 4 καὶ ἡμερομηνίαν 18 Ἰανουαρίου 1921 ἀποφάσεως τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως ἐρήμην δίκης μεταξὺ τοῦ Πέτρου Μπόττα καὶ τῆς Ἀγγελικῆς Π. Μπόττα, τὸ γένος Μουρατισιόλη).

Διὰ ταῦτα

Ἰδὼν καὶ τὰ ἀρθ. 77, 79, 155, 156, 200 καὶ ἐπ. καὶ 207 τῶν Πηχικῶν Δικ. Ὁδηγιῶν.

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεῖ,

Δέχεται τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 7866 καὶ ἡμερομην. 1)14 Δεκεμβρίου 1920 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τοῦ Πέτρου Μπόττα κατὰ Ἀγγελικῆς Π. Μπόττα, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης,

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμοὺς τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Πρωίας» καὶ καταδικάζει τὴν ἐναγομένην ὡς τε ἐρημοδικήσασαν καὶ ὡς ἡττηθεῖσαν ἐν τῇ δίκῃ τὰ δικαστικά ἔξοδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑπτακόσια πεντήκοντα ἔξ (ἀρ. 756) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ φιλιππουπόλεως Βενιαμὴν

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδ. Δ. Χαμουδόπουλος

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 3 Φεβρουαρίου 1921

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ κύριον ἄρθρον τοῦ προηγουμένου φύλλου ὑπέστη λογοκρισίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου κατήντησεν ἀκατανόητον.

Ἡ Διεύθυνσις

Υπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντίκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδεών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 50.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΘΡΟΝΟΥ Μ. ΠΡΟΥΣΗΣ ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Μετὰ τὸν ζόφον καὶ τὴν στυγνότητα οἰώων ἀτελευτήτων ἡξιώθη τέλος ἡ ὑπερτεταλαιπωρημένη Ἐκκλησία ἡμῶν καὶ τὸ κατ' αὐτὴν χριστιανικὸν πλήρωμα, ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δρᾶσαι· εὐεργετικῶς ἀλλὰ καὶ σκληρῶς δοκιμασθεῖς Ἑλληνικὸς λαὸς, νὰ ἰδῶσιν ἐπιστάντα καὶ αὐτοῖς τὸν παρήγορον τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως καιρὸν, ἡ εἰς ὃν ἐλπίς μετὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν πίστεως καὶ εὐσταθείας ἔσωζον καὶ ἐνίσχυον ἄχρι τοῦδε ἐν τῷ πελάγει τῶν μακροτάτων καὶ ἀφορήτων δεινῶν. Ἡ νύξ προέκοψεν, εἶχε δὲ ἤδη οὐχὶ πλέον ἐγγίσῃ, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀνατεῖλην περίλαμπρος ἡ ἡμέρα τῆς ὁλοκλήρωτικῆς τῆς πληρώσεως προαιωνίων ἐλπίδων καὶ προσδοκιῶν.

Καὶ ὁμῶς καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τοῦ ἐθνικοῦ δράματος σκηνὴν, ὅτε τὰ μαρτύρια καὶ ἡ ἀγωνία λήξαντα ἤδη ἐφαίνοντο διὰ παντός, εἰμαρμένον ἦτο, φαίνεται, νὰ μὴ μείωσιν ἀμέτοχα συγκινήσεων ἀπροσδοκῆτων καὶ πικριῶν ὀδυνηρῶν τὰ καθ' ἡμᾶς. Εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν ἐθνικῶν δικαίων, ὅστις τοσοῦτον αἰθριὸς εἶχεν ἀνατεῖλη καὶ ἐχαροποιεῖ ἡμᾶς, νεφύδρια ποικίλα καὶ ἀπειλητικὰ ἐκ διαφόρων σημείων ἤρχισαν ἀναβαίνοντα καὶ ἐπισκιάζοντα αὐτόν. Ἀλλεπάλληλα μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν εὐτυχῇ καὶ αἰσίαν εὐδόωσιν ἀνεπήδησαν τὰ ἀδόκητα προσκόμματα καὶ αἱ παντοῖαι καὶ νῦν ἐπιβουλαί, διαμφισβητοῦσαι καὶ καταπολεμοῦσαι εἴτε ἐκ τοῦ φανεροῦ εἴτε ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ ὑποῦλως τὰ ἱερώτατα

καὶ ἀδιαφιλονείκητα δίκαια τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Ἐν τῇ νέα ταύτῃ κινδυνώδει καταστάσει τῶν καθ' ἡμᾶς, ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἀπέδειξε καὶ πάλιν ὅλον τὸ μέγεθος τῆς ἀπεράντου στοργῆς καὶ αὐταπαρνησίας αὐτοῦ. Ἐπραξεν ἐν ταῖς δυσκόλοις ταύταις περιστάσεσιν ὅ,τι μόνον μήτηρ φιλόστοργος καὶ πονοῦσα θὰ ἔπραττε ριπτομένη γενναίως εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ προτάσσουσα τὰ στήθη αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἀπειλουμένων τέκνων αὐτῆς.

Ἀντάξιός τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς ἱερᾶς ἐντολῆς ὑπῆρξε καὶ ἀνεδείχθη κατὰ τὴν κρίσιν ταύτην στιγμὴν ὁ λαχὼν προίστασθαι τοῦ θρόνου **ἀείμνηστος Τοποτηρητῆς Μητροπολίτης Προύσης Δωρόθεος**, οὗ τὸν ἀπρόοπτον καὶ ὑπὸ οὕτω δραματικῶς συνθήκας ἐπισυμβάντα ἐν τῇ ξένῃ θάνατον, δικαίως θρηνεῖ σήμερον ἡ Ἐκκλησία καὶ σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν. Διότι ἀναμφισβητήτως ὁ ἀείμνηστος Τοποτηρητής, καίπερ μὴ διὰ πλήρους καὶ ἀμέσου εὐθύνης ἐπιπεφορτισμένος, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ιδιότητα ἀπλῶς ἐντολοδόχου καὶ προσωρινοῦ διαχειριστοῦ τὰ τῆς ἱερᾶς καὶ ὑπάτης θέσεως καθήκοντα ἐκτελῶν, ἔπραξε καὶ πρότερον καὶ νῦν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ὅσα καὶ ἡ μᾶλλον αὐστηρὰ ἀπαίτησις θὰ ἡξίου καὶ θὰ προσεδόκα παρὰ τοῦ καὶ μονίμως τὸν θρόνον διακατέχοντος Πατριάρχου.

Τίμιον καὶ ἐνδοξον τὸ ὄνομα τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ θρόνου Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου θὰ μείνῃ ἐν τοῖς πίναξι τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας ἡμῶν. Οὐδὲ εἶνε δυνατόν ποτε νὰ λησμονηθῇ ὅτι ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Προύσης Δωρόθεος, ἀναλαβὼν ὑπὸ τύπον προσωρινότητος τὴν διακυβέρνησιν τοῦ πηδαλίου τῆς Πατριαρχικῆς ὁλκάδος ἐπέδειξε καθ' ἅπαν τὸ ἐπὶ μικρότατον ὥς ἐκ τῶν περιστάσεων παραταθὲν διάστημα τῆς Τοποτηρητείας αὐτοῦ, ἐν στιγμαῖς ἐξόχως κρίσιμοις καὶ λεπταῖς, ἀντίληψιν ὀξεῖαν καὶ ὑγιᾶ, θάρρος ἀπαράμιλλον καὶ αὐταπάρνησιν παραδειγματικὴν, ἀνυψώσας καὶ κρατήσας ἑαυτὸν εἰς τὸ ὕψος καὶ τῶν περιστάσεων καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ γοήτρου τοῦ θρόνου, οὗ τὴν διακυβέρνησιν μετὰ λιτοτέρας καὶ περιορισμένης ἐντολῆς εἶχεν ἀνα-

θέσῃ αὐτῷ ἡ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ψῆφος ἐφαρμοζούσα καὶ ὑπ' ὅψει τὴν συνήθη τάξιν ἔχουσα.

Δὲν θὰ λησμονηθῇ ὅτι, ὅτε αἱ ἀπαίσεις ἡκούσθησαν τελευταῖαι ἐπιπλοκαί, ἡ γενναία τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου ψυχὴ, βαθέως καὶ αὐτὴ πληγεῖσα ἐκ τῶν ἀκουσμάτων τούτων, μετὰ σθένους καὶ πάλιν ὑπερόχου ἔσπευσε νὰ τεθῇ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς προασπίσεως τῶν ἀπειλουμένων ἐθνικῶν δικαίων, προθύμως καὶ ἀγογγύστως ἀποδεχομένη καὶ ἀναλαμβάνουσα κόπους καὶ πλοῦς μακρινούς καὶ ἀγῶνας ὑπερβαίνοντας τὴν ἀντοχὴν τοῦ οὐχὶ ὀλοτελῶς ἀκμαίου σαρκίου αὐτοῦ.

Καὶ ἐκεῖνος μὲν οὕτω γενναῖα καὶ ἀξία τοῦ θρόνου καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν φρονήσας καὶ πράξας μετέστη τῶν τῆδε ἐνδόξως, ὥς καλὸς στρατιώτης ἐπ' αὐτοῦ οὕτως εἰπεῖν τοῦ πεδίου τῆς μάχης πεσών.

Εἶνε δὲ ἐξόχως τιμητικὸν διὰ τὸν μεταστάντα καὶ παρήγορον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ἡμῶν ὅτι τὸ μέγα καὶ χριστιανικώτατον καὶ ὄντως εὐγενὲς ἔθνος, ἐν τῇ περιφανείᾳ πρωτευούσῃ τοῦ ὁποίου ἐπέπρωτο νὰ ἀποδώσῃ ὁ ἀείμνηστος τὴν τελευταίαν πνοήν, οὐ μόνον μετὰ δειγμάτων συμπαθείας καὶ τιμῆς ἰδιαζούσης εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, δι' αὐτοῦ τοῦ Μεγαλειοτάτου καὶ Σεπτοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἀνωτάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας κορυφῶν, ἐδέξατο καὶ ἤκουσε τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξαιρετικῶν αὐτὸν θανόντα ἡξίωσε τιμῶν, δι' ἃς ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία καὶ τὸ ἔθνος εὐγνώμονα ἀείποτε θέλουσι τηρῇ ἀνάμνησιν καὶ ὀφειλὴν πρὸς τὴν σεβασμίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ μέγα Ἀγγλικὸν ἔθνος.

Εἴθε οἱ δεσμοί, οἵτινες βουλῇ πάντως θεῆα καὶ διὰ τῶν λυπηρῶν ἐτι συμβάντων σφυρηλατοῦνται ἐπ' αἰσίοις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἔθνων, νὰ ἀποβῶσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον στενώτεροι καὶ στερρότεροι, πρὸς χαρὰν ἀνυπόκριτον κοινήν εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ἡμεῖς δὲ μνήμονες καὶ τῆς ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην τῆς συσφίξεως τῶν δεσμῶν τούτων καὶ τῆς στενωτέρας προσεγγίσεως ἐνθουσιώδους

ἐφέσεως καὶ συμβολῆς τοῦ ἀειμνήστου Τοποτηρητοῦ Δωροθέου, ὃς εἶμεθα καὶ ἐπὶ τούτῳ εὐγνώμονες αὐτῷ.

Ἐπὶ δὲ πᾶσιν ὅς μὴ ἀπισμονήσωμεν ποτὲ τὸ μέγα τελευταῖον αὐτοῦ παράγγελμα «**Εὐστάθει· Ἐκκλησίᾳς, Δόξα Ἐθνούς**», δι' ὧν μόνον δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν τὴν πλήρη τῶν ἱερωτάτων ἡμῶν πόθων καὶ ἐλπίδων ἐπίτευξιν καὶ ἐξασφάλισιν.

Ο ἀείμνηστος Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίτης Προύσης κυρὸς Δωρόθεος Μαυμέλης ἐγεννήθη ἐν τῇ κατὰ τὴν Προποντίδα Σιγῇ, εἰσῆχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν συστάσει τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Καλλινίκου, ἀποφοιτήσας ἀριστοῦχος ἐξ αὐτῆς τῷ 1883. Μετὰ διεύθυνσιν τῶν κοινοτικῶν σχολῶν Χρυσοκεράμου (Κουσγουντζουκίου) προσελήφθη ὡς Ἀρχιδιάκονος τῆς ἱ. Μητροπόλεως Χαλκηδόνος, παραμείνας τοιοῦτος καὶ ἐπὶ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Καλλινίκου τοῦ κατόπιν Ἐφέσου ἀειμνήστου Ἰωακείμ Εὐθυβούλου, μέχρις οὗ τῷ 1892 παμψηφεί ἐξελέγη ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως παραμείνας τοιοῦτος μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1895, ὁπότε προὔβιβάσθη εἰς τὴν ἱ. Μητρόπολιν Γρεβενῶν. Ὡς τοιοῦτος ἐκλήθη συνοδικὸς τῷ 1899 ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου τοῦ Ε', μετασχὼν καὶ τῆς τὸ δεύτερον ἐκλογῆς εἰς Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἰωακείμ τοῦ Γ' τῷ 1901, ὅστις καὶ προεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Ὡς τοιοῦτος προσεκλήθη συνοδικὸς τῷ 1908 ὁπότε καὶ διωρίσθη πρόεδρος τοῦ Ἰωακειμείου Παρθεναγωγείου, πρόεδρος Ἐπιτροπῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῶν Δ. Ὀδηγιῶν καὶ πρόεδρος τῶν Ἀρχιγενεῶν. Μετατεθέντος τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1908 τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Προύσης Ναθαναὴλ εἰς Πρέβεζαν, ἀνεδείχθη Μητροπολίτης Προύσης. Τῷ 1912 κληθεὶς Συνοδικὸς διωρίσθη Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Δ. Μ. Συμβουλίου. Θανόντος Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἔλαβεν ἐνεργώτατα μέρος εἰς τὴν ἀνάδειξιν ὡς Οἰκουμ. Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Ε', ἐφ' οὗ καὶ παρέμεινε συνοδικὸς καὶ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου μέχρις Ἀπριλίου τοῦ 1914. Κατὰ Μάιον

τοῦ 1917 Γερμανὸς ὁ Ε' ἀνασυγκροτῶν τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐκάλεσεν αὐτὸν συνοδικὸν ἀριστίνδην. Κατὰ Ἰούνιον τοῦ ἰδίου ἔτους ἀνέλαβε τὰ συνοδικὰ του καθήκοντα καὶ τὰς προεδρίας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου καὶ τοῦ Ζαλπείου Παρθεναγωγείου. Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1918, ἀποχωρήσαντος Γερμανοῦ τοῦ Ε' ἀνεδείχθη Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ὡς τοιοῦτος κατὰ μὲν τὸν Μάρτιον τοῦ 1919 μετέβη εἰς Παρισίους παρὰ τῇ Συνδιασκέψει τῶν Βερσαλλιῶν ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ, νῦν δὲ εἰς Λονδίνον, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τῶν ἐπάλλξεων τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἀγῶνος.

Τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸν θάνατον
ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ:

18 Μαρτίου 1921 ὥρα 10. 20

Τοποτηρητῆς ἐπικινδύνως ἀσθενής.

18 Μαρτίου 1921 ὥρα 11. 45

Τοποτηρητῆς ἐπικινδύνως ἀσθενής συνεπείᾳ βρογχίτιδος καὶ ἀδυναμίας καρδίας.

18 Μαρτίου ὥρα 1. 50

Σήμερον ἐπιβλητικὴ συνάθροις Κοινωνίας Ἐνώσεως Ἐκκλησιῶν ὑπὸ προεδρίαν Καντουαρίας πρὸς τιμὴν τῆς ἀφίξεως εἰς Ἀγγλίαν τοῦ Τοποτηρητοῦ. Σπουδαῖοι καὶ θερμότατοι λόγοι. Δυστυχῶς ὁ Τοποτηρητὴς κληήρης δὲν ἠδυνήθη νὰ παραστῇ. Ὁ Γερμανὸς ἀνέγνωσε λόγον.

18 Μαρτίου 1921

Συμβούλιον ἱατρῶν συνέταξεν ἀκόλουθα δελτία: Μεσημβρία. Κατάστασις Τοποτηρητοῦ σοβαρά. Αἰτία ἀδυναμία καρδίας, αὐξάνουσα ἐκ προσπαθειῶν ὀφειλομένων εἰς ἐπιπλοκάς ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐμφυσήματος, κατάρρου βρογχιτικοῦ καὶ ἄσθματος. — Ἐκτὸς ἄλλων τονωτικῶν συνεστήθη καὶ ἀφαίμαξις. — Ὡρα 2 1/2, ὁ ἀσθενὴς δεικνύει σημεῖα μεγάλης ἀδυναμίας τῆς καρδίας. Παρ' ὅλα τὰ καρδιακὰ τονωτικὰ ὀξυγόνου καὶ Baigner δὲν ὑπάρχουσι σημεῖα ἀντιδράσεως· ὥρα 3 1/2, ὁ ἀσθενὴς εἰσῆλθεν εἰς κατάστασιν κομματώδη. Κατάστασις ἀπελπιστικὴ.

18 Μαρτίου 1921

Τὸ ἱατρικὸν συμβούλιον συνέταξε δελτίον· κατάστασις στάσιμος. Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας διέταξεν ἄναπεμφθῶσι δεήσεις ἐν τῷ Ἀγίῳ Παύλῳ καὶ τῷ ναφ Οὐεστμίνστερ. Νέον ἱατρικὸν συμβούλιον.

18 Μαρτίου 1921

Ἀγγέλλομεν μετὰ μεγάλης λύπης τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν τῆς Α. Σεβασμιότητος. Διαβιβάσατε ὁδηγίας ἐν περιπτώσει ἀπευκταίου.

18 Μαρτίου 1921, ὥρα 10. 10 ἑσπέρας

Σεβασμιώτατος Τοποτηρητῆς ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ὥρα θη μεταλαβὼν Ἀχράντων Μυστηρίων. Μνήμη αὐτοῦ θυσιάσαντος ζωὴν ὑπὲρ Ἑκκλησίας καὶ ἔθνους αἰδίου. Τελευταία του σκέψις εὐσταθία Ἑκκλησίας καὶ δόξα ἔθνους.

Συλλυπητήρια:

Ἐκ Λονδίνου, 19 Μαρτίου 1921.

Ἐπιτροπὴ Ἀλυτρώτων περίλυπος ἐπὶ θανάτῳ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ ὑπερμάχου δικαίων Ἀλυτρώτου ἑλληνισμοῦ προσφέρει εὐσεβῶς θερμὰ συλλυπητήρια.

Μαρκέτης, πρόεδρος

Ἐξ Ἀθηνῶν, 20 Μαρτίου 1921.

Παρακαλῶ ὑμετέραν Σεβασμιότητα ἵνα δεχθῇ βαθύτατα συλλυπητήριά μου.

Πρόεδρος Ἐθνοσυνελεύσεως
Κων]τίνος Λομβάρδος

Ἐξ Ἀθηνῶν, 20 Μαρτίου 1921.

Ἐπὶ τῷ ἀδοκίμῳ θανάτῳ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τοῦ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἔργου τῆς κατὰ τοὺς μακροὺς τῆς δουλείας αἰῶνας περισσώσεως τὸν ἔθνισμέν μας Μεγάλης Ἑκκλησίας ἐργασθέντος καὶ ἐργαζομένου ὑπὲρ πραγματούσεως τῶν Ἐθνικῶν Δικαίων, ἀπευθύνω πρὸς τὴν ὑμετέραν Σεβασμιότητα, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον βαθύτατα συλλυπητήρια.

Γρυπάρης

Ἐξ Ἀθηνῶν, 20 Μαρτίου 1921.

Ἀδελφικῶς μετέχοντες πένθους Ἀγιωτάτης Ἑκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως δεόμεθα Οὐρανίου Πατρὸς ὑπὲρ ἀναπαύσεως μὲν ἐκείνου ἐν χώρα ζώντων, εὐσταθείας δὲ καὶ ἀκμῆς ἀγιωτάτης Ἑκκλησίας εἰς δόξαν Ἑθνους.

Ἀλεξανδρείας ΦΩΤΙΟΣ

Ἐξ Ἀθηνῶν, 20 Μαρτίου 1921.

Ἐπὶ ἀδοκίμῳ τελευτῇ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ Κυροῦ Δωροθέου πιστοῦ στρατιώτου Ἑκκλησίας πεσόντος θῦμα καθήκοντος πρὸς π λυπαθῇ φυλὴν

συντετριμμένοι ἐξ ὁδύνης συμπενοῦντες ἀλυτρώτῳ Γένει ὑποβάλλομεν εὐλαβῶς Μητρὶ Ἑκκλησίᾳ θεματοφύλακι ἱστορικῶν παραδόσεων ἔθνους βαθύτατα συλλυπητήρια ἐνταῦθα Ἀλυτρώτων Σωματείων.

Κοινὴ Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων Ἐπιτροπὴ

Πρόεδρος, Σκαφιδᾶς

Γραμματεὺς, Χουδαβεργόγλου

Ἐξ Ἀθηνῶν, 20 Μαρτίου 1921, ὥρα 12. 30.

Κεραυνοβόλος εἶδησις θανάτου Τοποτηρητοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πεσόντος ἐπὶ ἔθνικῶν ἐπάλξεων βαθέως ἔπληξε πᾶσαν ἑλληνικὴν ψυχὴν. Βαθυσεβάστως ὑποβάλλω Ἐθνικῷ Κέντρῳ, Μεγάλῃ Ἑκ]σίᾳ εἰλικρινέστατα, θερμότατα συλλυπητήρια ἐπὶ ἔθνικῃ ἀπώλειᾳ κατὰ κρισιμωτάτας περιστάσεις, μὲ θερμὴν παράκλησιν ἵνα πᾶσα προσπάθεια καταβληθῇ ὅπως ἀνέλθῃ Πατριαρχικὸν Θρόνον Χρυσοστόμων, Γρηγορίων, Ἱεράρχης ἀντάξιος κρισιμωτάτων περιστάσεων μὲ σθένος πολιτικὸν, πατριωτικὸν, θρησκευτικὸν πρὸς σωτηρίαν καταπιεζομένων ἀδελφῶν, δόξαν Ἑθνους, κραταίωσιν διωκομένης Ἑκκλησίας.

Νικόλαος Κυριακίδης

Ἐκ Λονδίνου, 19 Μαρτίου 1921.

Ἑλληνικὴ Κοινότης Λονδίνου πενθοῦσα μετ' ὑμῶν ἀνεπανορθώτῳ ἀπώλειᾳ Τοποτηρητοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, θύματος ἔθνικοῦ καθήκοντος, εὐσεβάστως καθυποβάλλει ἐγκάρδια συλλυπητήρια.

Ἐπιτροπὴ
Καλβοκορέσης
Φραγκόπουλος

Τῶν ὡς ἄνω τηλεγραφημάτων μετὰ βαθυτάτης ὁδύνης καὶ συγκινήσεως λαβόντα γνῶσιν τὰ αὐθημερὸν συνελθόντα εἰς κοινὴν συνεδρίαν Δύο Σώματα, προέβησαν εἰς τὰς ἀκολούθους ἀποφάσεις:

1) Νὰ ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀοιδίμου Τοποτηρητοῦ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Γραφείῳ.

2) Νὰ διακοπῶσι τὰ μαθήματα τῶν Σχολῶν αὐθημερὸν καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας.

3) Νὰ κρούωσιν οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν πενθίμως κατὰ πεντάλεπτα διαλείμματα καὶ νὰ τελεσθῶσι τρισάγια τὴν ἑπαύριον Κυριακὴν.

4) Νὰ μετακομισθῇ ἐνταῦθα τὸ ἱ. σκήνος, ἀποδιδόμενων τῷ σεπτῷ νεκρῷ τῶν ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν τιμῶν.

5) Νὰ μεταβῇ ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Γερμανὸς εἰς Λονδίνον ὁπόθεν μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Ἀποστολῆς συνοδεύσῃ τὴν σορὸν κατὰ τὴν ἐνταῦθα μεταφορὰν, ὅστις ἤδη καὶ ἀνεχώρησε.

Ἑκλογὴ Τοποτηρητοῦ. — Μετὰ τὰς ἀποφάσεις ταύτας, αἱ ὁποῖαι δι' ἐγκυκλίου τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐκοινοποιήθησαν εἰς τὰς ἀρμοδίας Ἑκκλησιαστικὰς καὶ Σχολικὰς Ἀρχάς, τὰ Δύο Σώματα ἀμέσως προέβησαν εἰς ἐκλογὴν Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου, ὡς τοιούτου ἀναδειχθέντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἁγίου Καισαρείας κ. Νικολάου.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Α' ἐρώτησις. — Πόσος ἦτο ὁ ἐλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Πόλεως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως τῷ 1453 καὶ διὰ τίνων ἀριθμῶν εἶναι δυνατόν νὰ παρασταθῇ ὡς ἀκριβέστατα ὁ πληθυσμὸς οὗτος κατὰ τὰς ἐξῆς χρονολογίας: 1500, 1550, 1600, 1650, 1700, 1750 μέχρι τοῦ 1900 καὶ 1920;

Ἀπάντησις. — Τὸ ζήτημα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κπόλεως ἐν γένει πολλοὺς ἀπασχόλησε καὶ οὐδέποτε ἀκριβῶς ἐλύθη.

Μαρτυρία σύγχρονος περὶ τὸ 1425 ὁρίζει τοὺς κατοίκους Κπόλεως «ἐπτάκις μυριάδων ἐπέκεινα», ὡς δὲ καὶ σήμερον καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ τε λιπόψυχοι καὶ οἱ δυνάμενοι ἐγκατέλιπον τὴν πόλιν καὶ ἀπήρχοντο ἄλλα-χόσε φόβῳ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου. Ἀφ' ἐτέρου γνωστὸν ὅτι κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἀλώσεως «οἱ περίξ χωρῖται» ἐκλήθησαν ἔνδον τῆς πόλεως· κατ' ἀκολουθίαν καὶ κατὰ τὴν ἄλωσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων δ' ν ὑπερέβαινε πολὺ «τοὺς ἐπτάκις μυριάδων ἐπέκεινα» δηλαδὴ τοὺς 75—80000. Τοῦτο δὲ δύναται τις ἵνα πορισθῇ, νομίζω, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ

τῶν παραταχθέντων στρατιωτῶν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ὅστις εἰς πέντε χιλιάδας Ἕλληνας μόνον ἀνήρχετο, (εἰς δισχιλίους δὲ ξένους). Ἀντιπαρέρχομαι ὅ,τι φέρεται παρὰ τῷ ἀειμνήστῳ Παπαρρηγοπούλῳ καὶ Λάμπρῳ καὶ δὲν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τὸ ἀναφερόμενον παρὰ Σκαρλάτῳ τῷ Βυζαντίῳ (Κπολις τ. Γ' 296) ὅτι ἐπὶ τῆς ἀλώσεως ἡ Πόλις περιεῖχε κατοίκους ὥσεϊ διακοσίας χιλιάδων. Τὸ πολὺ πολὺ ὀλίγαι ἀκόμη χιλιάδες ἦτο δυνατόν διὰ λόγους πολιτικούς ἢ ἐμπορικούς ἐν Κπόλει ὅτι διέμενον μᾶλλον ὡς πληθυσμὸς κινούμενος, μὴ μόνιμος, μὴ σταθερῶς κατοικῶν (*population flottante*) ὡς καὶ σήμερον.

Ἀλούσης τῆς Πόλεως, οἱ νικηταὶ ἀπηνεῖς ὀρμήσαντες ἔνδον αὐτῆς ἐφόνευσαν τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἐνόπλους, περὶ τοὺς 10—15 χιλιάδας, ἀριθμὸν τὸν ὁποῖον Κριτόβουλος, ὁ ἱστοριογράφος τοῦ Κατακτητοῦ, καταβιβάζει εἰς τετρακισχιλίους, ἠχμαλώτισαν δὲ τοὺς λοιποὺς περὶ τὰς ἐξήκοντα χιλ. ὡς ὁ αὐτὸς Κριτόβουλος περιορίζει εἰς «πεντήκοντα χιλιάδας καὶ πλέον» πάσης τάξεως καὶ γένους, ὧν καὶ πολλοὺς ἀντὶ λύτρων ἠλευθέρωσαν, ἐν οἷς καὶ αὐτὸν τὸν Φραντζήν, τὸν λαμπρὸν ἱστοριογράφον τῆς ἀλώσεως καὶ εἰδικῶς τοῦ τελευταίου μακαρίου Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἐνίους δὲ καὶ εἰς τὰ ἴδια ἀπήγαγον. (Ὁρα Πασπάτην, Π. Ἀλωσ. 197 καὶ *Pear's Fall of Cjple* καὶ τελευταῖον τὸν σοφὸν Γαλάτην τὸν *Schlumberger*, p. 393, «*les Turcs capturèrent soixante mille prisonniers avec de richesses infinies*...»).

Ὁ Κατακτητὴς (*le Conquerant*) ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὴν Πόλιν καὶ ἰδὼν τὴν ἀπίστευτον ἐρήμωσιν, ἦν οἱ σύγχρονοι Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς διεκτραγωδοῦσιν, ἐσκέφθη θεραπείαν τοῦ κακοῦ, διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν ἵνα βασιλεύσῃ ἐν πόλει μέγιστον μὲν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομα ἐχούσῃ, μόνον δὲ κτίρια κενὰ καὶ ἡρημωμένα. Περιορίζομαι ἀναφέρων μόνον ὅσα ὁ Κριτόβουλος λέγει «ἡ πᾶσα πόλις ἄοι-

κος (ἦν) οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε κτῆνος, οὔτε ὄρνεον κραυγάζον ἦν ἐντός»· καὶ ὁ Δούκας «ἦν ἰδεῖν τὴν ἅπασαν πόλιν ἐν ταῖς σκηναῖς τοῦ φοσσάτου τὴν πόλιν ἔρημον κειμένην, γυμνήν, ἄφωνον, μὴ ἔχουσαν εἶδος, οὐδὲ κάλλος». Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὴν προτέραν ἀσπλαγχνίαν εἰς φιλανθρωπίαν διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῦ καὶ τῶν τούρκων αὐτοῦ μετέβαλε· διέταξεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν ἄφοβον ἐμφάνισιν τῶν ἐν ὑπογείοις ἢ ἀλλαχοῦ που κεκρυμένων καὶ τὴν κάθοδον τῶν ἀπελθόντων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ξένων (Γαλατᾶ) ὑποσχεθεὶς τὴν ἀπόδοσιν τῶν οἰκιῶν ἐκάστου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἡμέσων μετοικεσίαν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν ἐκ προκατεκτημένων πόλεων τῆς Ἀριανουπόλεως π.χ. τῆς Μεσημβρίας. Ὁ Κριτόβουλος λέγει ὅτι «καὶ ἐκ παντὸς μὲν ἄλλου γένους, μάλιστα δὲ τοῦ χριστιανῶν· οὕτω δεινὸς ἔρως ἐνέπεσεν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ τῆς τῆς πόλεως καὶ τοῦ ταύτης ξυνοικισμοῦ τοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐδαιμονίαν ἀποκαταστήσαι πάλιν αὐτήν». Ὁ Δούκας μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν κατέγραψε «χιλιάδας φαμίλιας ἵνα μέχρι Σεπτεμβρίου κατασταθῶσιν εἰς τὴν Πόλιν», αὐτὸς δὲ τὸ λαχὸν μέρος αὐτοῦ ἐγκατέστησε εἰς τὰ περὶ τὴν πρωτεύουσαν κατεστραμμένα χωρία. Τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ αἰχμαλωσίας μέρος ἀνήρχετο εἰς ἀνδρόγυνα χιλιάδας τέσσαρς ἦτοι ὀκτὼ χιλιάδας ψυχῶν. Καὶ ἐκ τῶν νεωστὶ προσκτωμένων ἐφεξῆς ἐξώκισεν εἰς Κπολιν ἐκ Χαλκίδος, Πελοποννήσου, Τραπεζοῦντος, Καφᾶ Σινώπης (ὄρα Παναγία Καφατιανὴ ἐν Γαλατᾷ) ἀποίκους, οἵτινες ἐλέγοντο σουργούνιδες (ὄρα Μυστακίδου τὰ ἐπὶ τῇ Ἀλώσει σελ. 70—71), ὅπερ καὶ ἐφεξῆς οἱ Σουλτᾶνοι ἠκολούθουν (πρβλ. τὴν ἰδρυσιν τῶν δύο Βελιγραδίων ἐν τε τῇ Κπόλει καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ Δέρκων ἐπὶ τοῦ Σουλεϊμάν (1521).

Μετὰ ταῦτα ἐν ἔτει 1500—1550 ὁ χριστιανικὸς οὗτος πληθυσμὸς, Ἑλληνικὸς πλέον ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον δυνάμει τῶν ἀμέσως αὐτῷ χορηγηθέντων ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κυρωθέντων

ἀρχαίων προνομίων τελῶν, ἀπηλλαγμένος μὲν στρατιωτικῆς θητείας, ἀλλ' οὐχὶ φόρων αἵματος καὶ χρήματος ἦτοι παιδομαζώματος καὶ τοῦ χαρατζίου(*), δι' οὗ καὶ μόνου κατὰ τὸ Κοράνιον ἠδύνατο ἵνα διατηρήσῃ τὸ θρησκευμα αὐτοῦ, αὐξανόμενος δύναται ἵνα ὑπολογισθῇ εἰς 130—150 χιλιάδας. Ἐπειτα καὶ ὁ Μαρτῖνος ὁ Κρούσιος ἰδίαν τινὰ πληροφορίαν παρὰ τοῦ Ζυγομαλᾶ διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Πόλεως δὲν μεταδίδει, παρὰ περὶ ἱερέων καὶ ἐκκλησιῶν, περὶ ὧν δὲν πρόκειται. Ἐτε 1712 ὁ Ἰησουΐτης Tarillon ὁρίζει τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Κπόλεως εἰς 700 χιλ. ψυχάς, ἀλλ' ὁ Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος ἀρχιμανδρίτης Δωρόσταμος ὁ Ἀθανάσιος, γνώστης ἀκριβέστερος τῷ 1734 ἀναβιβάζει εἰς 300000, καίτοι ἄλλοι περιηγῆται ἀνώτερον τὸν πληθυσμὸν σημειοῦσιν. Ὁ Andreossi, (*Cyple-Bosphore*, 1841 σ. 425) πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπελόγιζε τὸν ὅλον πληθυσμὸν εἰς 600000 περίπου ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταναλισκομένου ὕδατος καὶ σίτου, ἀλλὰ ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ δὲν περιλαμβάνετο ἡ Ἀσιατικὴ ὄχθη τοῦ Βοσπόρου καὶ τὰ ὑπὲρ τὸ Νεοχώριον προάστεια.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 18^{ου} ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Κπόλει καὶ τῇ διοικητικῇ αὐτῆς περιφερείᾳ (Γαλατᾷ, Καταστένῳ, Χρυσουπόλει μέχρι Παντειχίου καὶ τῶν Πριγκηποννήσων) ἀναβιβάζεται εἰς 450000, ἐνῷ τῷ 1845 ὡς λέγει ὁ Σκαρλάτος (Γ' 296) ὁ πληθυσμὸς τῆς Κων] πόλεως μετὰ τῶν περιχώρων ἀνήρχετο εἰς 330 χιλιάδας χριστιανῶν, τῶν δὲ Μουσουλμάνων εἰς 629000. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος τῆς Κπόλεως εἶναι παρὰ πάσας τὰς ἄλλας πόλεις ὁ μάλιστα δυσκόλως δυνάμενος ἵνα ὑπολογισθῇ, ἔνεκα τῶν παρεπιδημούντων, ὧν πάλιν οἱ πλεῖστοι ἄγαμοι (*celibataires*) ὑπολογιζόμενοι κατὰ μέσον ὅρον εἰς 75000 κατὰ τὸν *Ubicini* ὅμως εἰς 32000, πολὺ ὀλίγος βεβαίως. Κατὰ τὸν

(*) Ckharats: impot personnel, capitation, οὗ ἐξηροῦντο αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἱερεῖς.

Viquesnel οἱ Μουσουλμᾶνοι ἦσαν κατὰ τι ὀλιγότεροι τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τοῦ μὴ Μουσουλμανικοῦ. Ἐνῶ δὲ ἐπὶ Ρωσσο-τουρκικοῦ πολέμου κατὰ ξένας στατιστικὰς ἐπὶ 680000, Ἕλληνες ἦσαν 250000, σήμερον εἶναι ἀσφαλῶς ἄνω τῶν 400000, δηλὰ δὴ ἄνω τοῦ τρίτου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Κπόλσεως μετὰ τῶν περιχώρων καὶ τῶν Πριγκιπωννήσων καὶ οὐχὶ ὡς γράφει ὁ *Baedeker* τοῦ 1914, ὡς ἀνῆρεσε τὰς στατιστικὰς ταύτας πληροφορίας ὁ κ. Μυστακίδης ἐν τῇ «Ἑκκλησ. Ἀληθείᾳ» τοῦ 1920, ὅπου καὶ δι' αὐτὴν τὴν Σαμοθράκην *Baedeker* σ. 141) π. χ. λέγονται οἱ κάτοικοι τὸ πλεῖστον Ἕλληνες, ἐνῶ οὐδεὶς ἄλλος ἦτο ἢ τρεῖς οἰκογένειαι τουρκικαί.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Δωρεὰ βιβλίων εἰς τὴν Θεολ. Ἀκαδημίαν.

Κατ' εἰσήγησιν τῆς εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Συνέδριον τοῦ Λάμπει Πατριαρχικῆς Ἀποστολῆς ὁ ἐξ ἱερωτῶν διακεκριμένος Ἀγγλος κ. Ἀνδελσταμ Ράηλυ, ἐκ τῶν εἰλικρινεστέρων καὶ θερμότερων φίλων τῆς ἡμετέρας Ἑκκλησίας, ἀπετάθη εἰς διαφόρους Ἀγγλους συγγραφεῖς θεολογικῶν ἔργων, παρακαλῶν, ὅπως δωρήσωσιν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Θεολ. Ἀκαδημίας Χάλκης. Οὕτω δὲ ἀπεστάλησαν τελευταίως εἰς τὴν ἐν λόγῳ βιβλιοθήκην εἰκοσιπέντε πολύτιμοι τόμοι σπουδαίων θεολογικῶν πονημάτων, ἀποτελοῦντες ἀληθῆ πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Θεολ. ἡμῶν Ἀκαδημίας καὶ ἀποδεικνύοντες ἐν τῷ μέρει αὐτῶν τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς θεολογικῆς ἐρεῦνης καὶ μαθήσεως ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ Θεολ. Ἀκαδημία Χάλκης εὐγνωμόνως ἀποδεξαμένη τὴν δωρεὰν ἐκφράζει θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τε τοὺς εὐγενεῖς δωρητὰς καὶ πρὸς τὸν ἀξιότιμον κ. Ἀδ. Ράηλυ καὶ ἐκτιμᾷ αὐτὴν ὅχι μόνον ἀπὸ τῆς πολλῆς χρησιμότητος τῶν βιβλίων, ὅσῳ καὶ ἀπὸ τῆς ἐκδηλουμένης διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης φιλαδέλφου διαθέσεως.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν τακτικῶς συνδρομόντων τὰ Ἑθν. Φιλ. Καταστήματα διὰ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλεῶν.

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ἑλεῶν, ἀπὸ σήμερον προβαίνουσα εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ καταλόγου τῶν κατὰ μῆνα. τριμηνίαν, ἑξαμηνίαν καὶ ἑτησίως εἰσφερόντων ὠρι-σμένων ποσὸν ὑπὲρ τῶν Ἑθνικῶν Φιλανθρ. Καταστημάτων, θεωρεῖ καθήκον αὐτῆς νὰ ἐκφράσῃ δημο-σίᾳ θερμοτάτας εὐχαριστίας πρὸς τοὺς μετὰ προθυμίας ἐγγραφέντας εἰς τὰς ἐκκλήσεις, τὰς ὁποίας διὰ τῶν εἰσπρακτόρων αὐτῆς διένειμε καὶ ἐξακολουθήσει δια-νέμουσα πρὸς ἐγγραφὴν συνδρομητῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ αὐτῆς. Ἐπίσης εὐχαριστεῖ καὶ τοὺς ἀπὸ πολ-λοῦ διατελοῦντας τακτικούς συνδρομητάς της, οἱ ὁποῖοι πάνυ προθύμως ἀνταποκριθέντες πρὸς τὴν γενομένην αὐτοῖς ἐκκλησίαν, ἠῤῥησαν, ἕκαστος τὸ κατὰ προαίρεσιν, τὴν τέως παρεχομένην συνδρομὴν των. Μετὰ τῶν εὐ-χαριστιῶν της ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἑλεῶν διαβιβάζει εἰς τοὺς φιλανθρώπους κυρίους καὶ τὴν εὐγνωμοσύ-νην τῶν δωρεὰν νοσηλευομένων καὶ περιθαλπομένων ἐν τοῖς Ἑθνικοῖς Νοσοκομείοις ἀσθενῶν καὶ γερόντων.

Κατὰ μῆνα: Ἰάκωβος Σωφρονιάδης γρ. 1500.— Θ. Χρυσόστομος καὶ Μεθόδιος Ραπτόπουλος ἀνὰ 1000.— Ἀλέξης καὶ Ἰακωβίδης, Κ. Ζαννῆς, Ἑταιρία Μπά-λια Καραϊδὴν ἀνὰ 500.— Π. Βογιατζόγλου 400.— Ἰωσκαῖμ Τσιλιγκίρογλου καὶ Χαρ. Κοντζόγλου ἀνὰ 300.— Ἀδελφοὶ Γραμματόπουλοι (μετὰ τοῦ προσω-πικοῦ των) 305 — Γρ. Κυριακίδης 250.— Ἀδελφοὶ Μακρίδου καὶ Ρώτισκας, Ι. Μ. Ζῶρζος, Χ' Μιχαὴλ Παπαπαῖσιου, Κλεόβ. Κλωναρίδης, Ν. Καραμάνογλους Ἀρχάγγ. Εὐθυμιάδης, Ἰωάν. Δεσύλας, ἀδελφοὶ Κον-σόλογλου καὶ Ἀλέξ. Στεφανίδης ἀνὰ 200.— Θ. Ι. Ἐβλιάογλου, Σπ. Φυλακτόπουλος, Σταῦρος Παλᾶς, Χατζηπέτρος, Χ. Κωνσταντινίδης, Χαρ. Δημητρίου, Χρυσομάλλης, Μόσχος Μοσχόπουλος, Ἀπόστ. καὶ Σα, Φωκ. Π. Καραμβάλης, Εὐστρ. Παρασκευᾶ καὶ Σα, Α. Ι. Τζάλας, Ζ. Πουλόπουλος, Π. Χρυσόπουλος, Γ. Γεδίκης, Στάθης Πέτρος, Ἀδελφοὶ Χατζημιχαηλίδαι, Ἀλέξ. Χ' Νικολαΐδης, Α. Ἀλευρόπουλος, Γ. Μου-ρουνάκης, Γ. Ἀναστασίου, Ἀλέξ. Χ' Παρασκευᾶς, Π. Νικολαΐδης, Δ. Γ. Κοντιόπουλος, Ι. Γ. Τσάμης, Κωνστ. Μ. Χατζηαντωνιάδης, Ι. Χ' Σπορίδης, Δ. Κοτάκης, Δ. Γιαννακόπουλος, Υἱοὶ Θ. Μαυρογορδά-του, Δ. Γιτσόπουλος, Α. Κυλουρίδης, Ἀνδρόν. Μολ-φῆσης, Εὐστ. Τσάγκαλης, Ἀνώνυμος ἀνὰ γρ. 100.

(ἀκολουθεῖ)

ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατὰ τὰ γραφόμενα ἐν τοῖς βουλγαρικοῖς φύλλοις ἡ ἀπὸ μηνὸς περίπου συνεδριάζουσα μεγάλη Ἑκκλησιαστικοεθνικὴ Σύνοδος ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς ἣν συμμετέχουσιν, ἐκτὸς τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἱερατείου καθὼς καὶ λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ, προτάσει τοῦ Συνοδικοῦ Συμβουλίου, ἀνέβαλε τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ εἰς τὴν 10 Μαΐου ἔ. ἔ. (ν. ἡμ.), ὅπως ἐν τῷ μεταξὺ μελετηθῇ καλλίτερον καὶ συμπληρωθῇ τὸ σχέδιον τοῦ νέου Κανονισμοῦ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν διαφορῶν δημοσιευμάτων ἡ κρατοῦσα σκέψις εἶνε ὅπως ἡ ἔδρα τῆς Ἐξαρχίας παραμένῃ καὶ ἐφεξῆς ἐν Κιπλί, ἀν καὶ μετὰ τὰς νέας πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ διαρρυθμίσεις οὐδεμίᾳ βάσει δύναται νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὴν τοιαύτην ἀξίωσιν.

Ἐκτὸς τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀσχολεῖται εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, ἑπτὰ ἄλλαι εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ παρασκευάζουσιν σχέδια καὶ εἰσηγήσεις ἐπὶ ἄλλων θεμάτων ἐντολῇ τῆς Συνόδου.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΞ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Σχέσεις Ἑκκλησιῶν.—Τὴν 2 Ἰανουαρίου ἔ. ἔ. ἡμέραν Κυριακὴν, κατ' ἐντολὴν τοῦ Σεβασμ. Συνοδικῆς Ἐπιτρόπου ἀγίου Ροδοστόλου κ. Ἀλεξάνδρου, παρέστησαν εἰς λειτουργίαν Ἐπισκόπου Ἑκκλησιῶν ὁ μὲν αἰδεσιμολ. Οἰκονόμος τῆς Συν. Ἐπιτροπείας κ. Δ. Βαϊνίκος εἰς τὴν ἐν Ν. Ὑόρκην ἐκκλησίαν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ δὲ γραμματεὺς Ἱεροδ. κ. Γ. Πολυζωίδης εἰς τὸν ἐν Washington D. C. Καθεδρικὸν Ναόν. Ἡ ἐκ μέρους τοῦ κλήρου τῶν ὡς ἄνω Ναῶν γενομένη αὐτοῖς ὑποδοχὴ καὶ ἡ ἀποδοθεῖσα τιμὴ ἦτο μεγάλη δεικνύουσα ἀκριβῶς τὴν προθυμίαν μεθ' ἧς ἐργάζονται αἱ Ἑκκλησίαι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν εὐγενῶν τῶν σκοπῶν. Ἰδιαίτερα θέσις τιμητικὴ παρεχωρήθη αὐτοῖς ἐντὸς τοῦ ἱ. Βήματος, ἐνθεν παρεκκολούθησαν τὴν λειτουργίαν, διαρκούσης τῆς ὁποίας θερμαὶ εὐχαί, ἐπὶ τούτῳ συνταχθεῖσαι, ἀνεπέμψθησαν ὑπὲρ ἀποδόσεως τῆς Α. Σ. εἰς τοὺς νομίμους δικαιούχους. Ἀμφότεροι εἰ ὡς ἄνω κληρικοὶ ἐξεφώνησαν καταλλήλους λόγους τονίζοντες τὴν χαρὰν, ἣν θὰ αἰσθανθῶσιν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθοδοξία, ὅταν ἴδωσι τὸ Λάβαρον τοῦ Βυζαν-

τίου κυματίζον ἐπὶ τοῦ θόλου τῆς Α. Σ. πρὸς ἣν ἀπὸ τόσων τώρα χρόνων στρέφεται τὸ ὄμμα των. Τοὺς λόγους καθαρῶς γεγραμμένους καὶ εὐαναγνώστως ἐπέθεσαν ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης. Εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Βασιγκτῶνος, κατὰ τὴν λειτουργίαν παρευρέθησαν πέντε Γερουσιασταί, ἀντιπρόσωπος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, οἱ Ἐπιτετραμμένοι Σερβίας, Γιουγκοσλαβίας, ὁ Ἀρμένιος ἀντιπρόσωπος καὶ ὁ Ἕλλην ἀπεσταλμένος τῆς Πρεσβείας, μὴ δυνηθέντος τοῦ Ἐπιτετραμμένου, λόγῳ ἀπουσίας, νὰ παρευρεθῇ.

—Θερμοτάτη συγχαρητήριος ἐπιστολὴ ἐστάλη ἐκ μέρους τοῦ Συνοδικοῦ Ἐπιτρόπου εἰς τὸν νεοεκλεγέντα Ἐπίσκοπον Ν. Ὑόρκης κ. W. Manning, τέως πρωθιερεὶς τοῦ ἱ. Ναοῦ τῆς Ἀγ. Τριάδος ἐν Ν. Ὑόρκῃ.

—Τὴν 5 τρέχοντος μηνὸς ἐπεσκέφθη τὸν Σεβ. Συνοδικὸν Ἐπίτροπον καὶ παρέμεινε παρ' αὐτῷ ἱκανὴν ὥραν ὁ γνωστὸς φιλέλληνας Ἱεράρχης κ. Θ. Δάριλιγκτον. Κατὰ τὴν συνέντευξιν ἀντηλλάγησαν διάφοροι σκέψεις. Ἐπίσης ἐπεσκέφθη αὐτὸν ὁ ὡσαύτως γνωστὸς διὰ τὰ φιλελληνικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα Ἐπισκοπιανὸς Ἱερεὺς αἰδέο. Edhardt.

—Πλήρης ἡμερῶν ἀπέθανεν ὁ Ἐπισκοπιανὸς Ἐπίσκοπος Erie, Pa. Σεβ. Ἰσραὴλ. Ὁ Σεβασμ. Συνοδικὸς Ἐπίτροπος μὴ δυνηθεὶς λόγῳ ἀπουσίας νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν κηδείαν του, γενομένην τὴν 10ην Ἰανουαρίου ἔ. ἔ. διεβίβασε τηλεγραφικῶς τὰ συλλυπητήριά του καὶ ἀντεπροσωπεύθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Α. Λαμπρίδου, ἐφημερίου Erie, Pa.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡ προαγγελθεῖσα διάλεξις τοῦ Μ. Σελευκείας δι' αὐριον ἐν τῷ Ἑλλην. Φιολ. Συλλόγῳ ἀναβάλλεται ἕνεκα τῆς εἰς Λονδῖνον ἀποστολῆς αὐτοῦ.

Υπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς † ὁ Δαρδανελλίωv ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδειών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιδῆς καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀδελφείας

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

ΜΕΘ' ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ

Εὐρισκόμεθα ἤδη εἰς τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστήν, τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἑνιαυτοῦ, καθ' ἣν ἀπὸ Δευτέρας μέχρι Σαββάτου, τὰς ἰδίως νηστίμους ταύτας ἡμέρας τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς, ἐπέρχεται μεταβολὴ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀκολουθίας, καὶ τὴν θέσιν τοῦ συνήθους ἑσπερινοῦ λαμβάνει τὸ λεγόμενον **Μέγα Ἀπόδειπνον**. Ἄλλοτε οἱ εὐσεβεῖς ἐθεώρουν καθῆκον ἱερὸν καὶ ἐπιβεβλημένον νὰ φοιτῶσιν ἐν μὲν ταῖς κώμαις καὶ ταῖς κωμοπόλεσι τακτικῶς, ἐν δὲ ταῖς μεγαλοπόλεσι τοῦλάχιστον δις καὶ τρίς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Τεσσαρακοστῆς ὅχι μόνον εἰς τὴν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ Μέγα Ἀπόδειπνον, ὅπως πρὸ πάντων ἀκούσωσι τὰ δύο τῆς ἀκολουθίας ταύτης χαρακτηριστικὰ

στιχηρὰ, τὸ Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, γινώτε ἔθνη καὶ ἡττάσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, καὶ τὸ ἕτερον «Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενοῦ· ἄλλον γὰρ ἐκτός σου βοηθὸν ἐν θλίψεσιν οὐκ ἔχομεν. Κύριε τῶν δυνάμεων, ἐλέησον ἡμᾶς». Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὁλόκληρον χρησιμεύει οἷον ὡς προανάκρουσις καὶ ἐπῳδὸς κατὰ τὴν μονωδίαν ἐκάστου τελευταίου (150ου) τῶν Ψαλμῶν («Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον»), ἐν ᾧ τὸ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός ἀποτελεῖ προανάκρουσιν καὶ ἐπῳδὸν 20 ὄλων στίχων, ἐκλογάδην συναρμολογηθέντων ἀπὸ τοῦ 8ου καὶ 9ου κεφαλαίου τῶν Προφητειῶν τοῦ Ἡσαΐου, καὶ δὴ ἀπὸ 8, 9 ἕως 9, 6. Ψάλλονται, ὡς γνωστὸν, κατ' ἀντιφωνίαν ὑπὸ ἑκατέρου τοῦ χοροῦ κατ' ἰδίαν, καὶ μόνον εἰς τὸ τέλος ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν χορῶν ὁμοῦ, καὶ ἐν ἀρχῇ γοργῶς πῶς καὶ μετὰ ἰδίου τινος μέλους

ψαλλόμενα, προσλαμβάνουσιν εἰς τὸ τέλος ρυθμὸν ἀργότερον καὶ τόνον ὑψηλότερον. Ταῦτα πάντα ὁμοῦ λαμβανόμενα καθιστῶσι πιθανὴν τὴν ὑπόνοιαν, ὅτι πρόκειται περὶ συνθέσεων καὶ διατάξεων ἀρχαιοτέρων μᾶλλον ἢ νεωτέρων, ἴσως ἀνερχομένων καὶ εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας, εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους τῶν διωγμῶν, καθ' οὓς οἱ χριστιανοὶ, ὡς ἐκτὸς νόμου λογιζόμενοι καὶ πάσης ἀπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀρχῶν προστασίας ὑστερούμενοι, τοῦναντίον δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διωκόμενοι, τόπους μὲν συνάξεων καὶ προσευχῶν κοινῶν εἶχον τὰ σπηλαία καὶ τὰς ὁπὰς τῆς γῆς, τὰς κρύπτας καὶ τὰς κατακόμβας, παραμυθίαν δὲ καὶ ἐνθάρρυνσιν ἐζήτουν ἄνωθεν καὶ εὕρισκον ἐν τοῖς ἱεροῖς λόγοις, ἐν ταῖς βίβλοις τῆς Ἀγ. Γραφῆς, καὶ ἐν τοῖς Ψαλμοῖς καὶ ταῖς Προφητείαις ἐντρεφόμενοι παρεσκεύαζον καὶ κατήρτιζον ἐν τοῖς ἑαυτῶν σπλάγχνοις τὴν ἀναγκαίαν πνευματικὴν δύναμιν εἰς τοὺς δεινοὺς ἀγῶνας, ζῶσαν μὲν πίστιν εἰς τὸ θεῖον ἔλεος καὶ τὴν θεῖαν ἀντίληψιν, ἀκράδαντον δὲ ἐλπίδα καὶ πεποίθησιν, ὅτι ἔχοντες τὸν Θεὸν μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν θὰ κατισχύσωσιν ἐπὶ τέλους τῶν ἐναντίον δυνάμεων. Ἀκούων τις νῦν τὰ ἐν λόγῳ στιχηρὰ, τὸ ἐξαγώνιον «Κύριε τῶν δυνάμεων, μεθ' ἡμῶν γενοῦ· ἄλλον γὰρ ἐκτός σου βοηθὸν ἐν θλίψεσιν οὐκ ἔχομεν. Κύριε τῶν δυνάμεων, ἐλέησον ἡμᾶς», καὶ τὸ ἕτερον ἐκεῖνο, τὸ συνάπτον τῷ ἐξαγωνίῳ καὶ τὸ παρήγορον, τὸ θριαμβικὸν «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός· γινώτε ἔθνη καὶ ἡττάσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός». Ἀκούων τις ταῦτα ψαλλόμενα σήμερον ἐν τοῖς ἡμετέροις ναοῖς μετατίθεται ἀσυναίσθητος εἰς τὰς γενεὰς ἐκεῖνας, εἰς τὰς κρύπτας καὶ τὰς κατακόμβας αὐτῶν, καὶ οἶονεὶ παριστάμενοι εἰς τὰς συνάξεις καὶ τὰς κοινὰς αὐτῶν προσευχὰς διαισθάνεται τίνας εἶχον ἐκεῖνοι ἀγῶνας καὶ πόνους, τίνες δὲ φροντίδες καὶ μέριμναι ἐπίεζον τὰ στήθη αὐτῶν, τίνα δὲ

ἐζήτουν φάρμακα καὶ εὕρισκον βάλαμον εἰς τὰς πληγὰς αὐτῶν. Διαισθάνεται ὅτι ἐν τοῖς τοῦ βίου ἀγῶσι, τοῖς τε ἰδίοις καὶ τοῖς δημοσίοις, εἶχον ἐκεῖνοι ὡς ἀξιώματα θρησκευτικὰ τὰ δύο ταῦτα· τὸ «ἐὰν ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;» καὶ τὸ ἐναντίον «ἐὰν ὁ Θεὸς καθ' ἡμῶν, τίς μεθ' ἡμῶν;» Εἰς ταῦτα δὲν διέφερον κατ' οὐσίαν τῶν πιστῶν τῆς Παλαιᾶς Ἐκκλησίας, τῶν γνησίων υἱῶν τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ τούτων τὸ ἀξίωμα καὶ κήρυγμα ἦτο τὸ «μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία», ἢ κατὰ τὴν ἐκφραστικὴν τοῦ Ἡσαΐου παράστασιν τὸ «παύσασθε ὑμῖν (=παραιτήθητε, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ἀνασπνοῇ ἐν μυκτῇρι αὐτοῦ ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη αὐτὸς (=τίνα ἔχει ἀξίαν ἄνθρωπος, οὗ ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πνοῆς τῶν μυκτῆρων αὐτοῦ;)) Καὶ οὗτοι ᾠδὰς καὶ ἐπιδόους εἶχον τὰ τοῦ ψαλμοῦ (117):

«Ἀγαθὸν πεποιθέναί ἐπὶ Κύριον ἢ πεποιθέναί ἐπ' ἄνθρωπον·

ἀγαθὸν ἐλπίζειν ἐπὶ Κύριον ἢ ἐλπίζειν ἐπ' ἄρχουσι.

Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς.

Ἐκύκλωσάν με ὥσει μέλισσαι κηρίων καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς.

Ὡσθεὶς ἀνείραπην τοῦ πεσεῖν,

καὶ ὁ Κύριος ἀντελάβετό μου».

Δὲν σημαίνει τοῦτο ὅτι εἶχον κηρύξει ἀμείλικτον πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πόλεμον ἢ ὅτι ἀνάληγτοι πρὸς τὰ παρόντα δεινὰ καὶ ἀμέριμνοι περὶ τῶν μελλόντων, ἐκάθηντο ἔχοντες τὰς χεῖρας διεσταυρωμένας καὶ μακαρίως ἀναμένοντες τὴν σωτηρίαν ἄνωθεν ὡς ὑετὸν ἐπὶ σπόρον ἢ δρόσον ἐπὶ πόκον. Οὐδέτερον τούτων. Σημαίνει μόνον, ὅτι πρὸ τῶν ἄλλων πάντων, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ δεήσει καὶ πολιτεία θεοφιλεῖ ἐζήτουν νὰ ἔχωσιν ἴλεον καὶ εὐμενῇ τὸν Θεόν. Ἐνόμιζον ἀσύμφορον καὶ ἀτελεσφόρητον τὴν ἐναντίαν ὁδὸν παρο-

ρῶντες ἢ καὶ παροξύνοντες τὸν Θεὸν διὰ τῶν ἰδίων ἀνομημάτων καὶ ἀτασθαλιῶν νὰ ἀναζητῶσιν ὡς ἀντίρροπα καὶ ἀντισταθμήματα ὑπόπτους εὐνοίας καὶ ἐπισφαλεῖς βοηθείας, παρ' οἷς λείπει ἡ ἀγαθὴ διάθεσις ἢ ἡ δύναμις ἱκανή. Οἱ τὸν Θεὸν πρῶτον ἀντιλήπτορα καὶ βοηθὸν ἔχοντες, λογίζονται ὡς δώρημα ἄνωθεν τοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέρωθεν συνενοῦντας, καὶ διάθεσιν ἀγαθὴν καὶ δύναμιν ἐπαρκῆ εἰς τὸ ἐπικυρῶσαι τὸ τοῦ ψαλμωδοῦ ἐν εὐκαιρίαις ἐν θλίψεσι.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Β' Ερώτησις.—Εἰς τί κυρίως ἡσχολήθη (πρὸς τί ἔδειξε κυρίως ἐνδιαφέρον) ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως;

Ἀπάντησις.—Οἱ Κατακτηταὶ ἀσχολούμενοι περὶ τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας, ἐξ ὧν κολοσσιαίας περιουσίας ἐκτῶντο καὶ ἐπ' αὐταῖς ἐπαυεπαύοντο ὡς ἄρχοντες, ὡς κρατοῦντες, ἢ καὶ περὶ τὰς διοικητικὰς, πάντοτε προετίμων αὐτὰς, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ἔξωθεν τεταπεινωμένοι ὡς **ραγιαῖδες**, ὑπῆκοοι, δουλεύοντες, ἵνα πλουτίζωσι τοὺς ἄρχοντας. Ὁ Χαλκοκονδύλης ρητῶς λέγει τὸν φόρον εἰσπράττουσι «οὐκ ἀπὸ τοῦ γένους τῶν Τούρκων ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων σφίσιν». Ἀνέκαθεν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Τούρκος ὡς κατακτητὴς, ἐνόει ἵνα ζῇ ὡς Κυβερνητικὸς ὑπάλληλος, τρεφόμενος ἐκ τοῦ Κυβερνητικοῦ μισθοῦ, προαγόμενος οὐχὶ ἱεραρχικῶς καὶ οὐχὶ λόγῳ ἱκανότητος, ἀλλ' εὐνοίας ἔνεκεν ἢ τύχης. Ἐθεώρει τοῦτο ὡς ἴδιον προνόμιον τῆς κρατούσης φυλῆς αὐτοῦ. Ἀρχούμενος ἀφ' ἑτέρου ὁ ἄλλος εἰς τὴν οἰκιακὴν εὐδαιμονίαν καὶ εὐμάρειαν, σπανίως ἀπεδήμει εἰς χώραν μακρὰν ἢ εἰς ξένην, πλὴν τῆς εἰς Μέκκαν μεταβάσεως, καθ' ἣν ἔχει θρησκευτικὴν ὑποχρέωσιν ἅπαξ

τοῦλάχιστον ἵνα μεταβῇ εἰς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν τόπων (χατζιλίκ). Οἱ λοιποὶ Τούρκοι κατὰ προτίμησιν ἀγαπῶσι τὸν ἐδραῖον βίον, τὰς ἐδραίας τέχνας, τὰς τέχνας δηλ. ἐκεῖνας διὰ τὰς ὁποίας δὲν ἀπαιτεῖται εὐκίνησις χειρῶν καὶ ποδῶν καὶ νοῦ, καὶ προοδεύουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐπαγγέλματα, οἷον εἰς τὴν τορνευτικὴν, τὴν σφραγιδογλυφίαν, τὴν ἐφιππιουργίαν, τὴν τῶν κουρέων πλανωμένων, τὴν ξυλογλυφίαν καὶ τὴν καλλιγραφίαν, πιστεύοντες εἰς τὸ πεπρωμένον, διὰ τοῦτο καὶ ἄνευ νευρικότητος καὶ ἄνευ γογγυσμοῦ προσδέχονται τὰ συμβαίνοντα δυστυχήματα, ὡς ἔργα τῆς θείας βουλήσεως. Ἄλλοι δὲ πάλιν καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν, σπανιώτερον δὲ εἰς τὸ μικρεμπόριον. Περίεργον δὲ ὅτι καίτοι ὁ Τούρκος εἶναι κερδοσκόπος καὶ φιλοχρήματος, ὡς λέγουσι τοῦτο οἱ τὴν Ἄλωσιν περιγράψαντες Βυζαντινοὶ ἱστορικοὶ, οὐχὶ βεβαίως ὀλιγώτερον τῶν συνοίκων **ραγιαδῶν** (ὑπηκόων) μ' ὅλα ταῦτα οὐδεὶς ἐπεδόθη εἰς μέγα καὶ εὐρὺ ἐμπόριον, οὐδὲ διεκρίθη, ὡς οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἀπηλλαγμένος τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἡσχολήθη περὶ τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἐθεράπευσε δὲ καὶ τὰ γράμματα, τὰ ἱερὰ πρὸ πάντων, ὅσον ἐπέτρεπον αὐτῷ αἱ περιστάσεις. Ἐδιδάσκετο μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἐν τοῖς κελίοις τῶν ἱερῶν ναῶν ἢ τοῖς νάρθηξιν αὐτῶν μόλις συγκρατούμενων ἢ ἀντὶ ὀδροτάτης ἀμοιβῆς ἐπισκευαζομένων. Τὰ πατριαρχεῖα κατὰ τὸ παρὰ Βυζαντινοῖς σύστημα εἶχον κατὰ περιόδους τὴν **Πατριαρχικὴν** καὶ μέχρι τῆς σήμερον οὕτω καλουμένην Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν, μετακινουμένην καὶ αὐτὴν ὅπου καὶ ταῦτα ἐγκαθίσταντο (ἀπὸ τοῦ 1602 ἐπὶ Πατριάρχου Ματθαίου τοῦ Β' ὁ πατριαρχικὸς ναὸς ἐν Φαναρίῳ, ὅπου καὶ ὑφούται περίοπτος καὶ ἡ Σχολὴ αὕτη). Ἀλλ' ἐπάλαιε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὑπὲρ τῶν πατρίων, θρησκείας καὶ γλώσσης, δυστυχῶς οὐ μόνον κατὰ τῶν κρατούντων, ὅλα τὰ βάρη τοῦ βίου τούτων ἐπ' ὧμων

φέρον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐκ τῆς Δύσεως προπαγανδῶν, τῶν γνωστῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν μεταγενεστέρων χρόνων. Εἰς τὰς εὐγενεῖς τῶν προπαγανδιστῶν τούτων ἐνεργείας καὶ τὰς διαβολὰς ὀφείλεται ἡ καταστροφή τοῦ κατὰ τὸ 1625 συστάντος Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, δι' οὗ ὁ ἀοίδιμος Κυρίλλος ὁ Λούκαρις τὸ τρίτον ἤδη τὸν πατριαρχικὸν θρόνον κοσμῶν ἐπρόκειτο ἔν' ἀπολύρ βιβλία τὰς πλάνας τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας φωρῶντα, ἥτις οὐχὶ φιλαδέλφως ἐν τοῖς στενοχώροις ἐκείνοις καιροῖς, καθ' ἃ λέγουσιν οἱ κκ. Μυστακίδης καὶ Γεδεὼν, ἐπολέμει τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ὀλίγα τινὰ βιβλία ἐξετυπώθησαν κατὰ τὸ 1627 ἐν τῷ διευθυνόμενῳ ὑπὸ Νικοδήμου τοῦ Μεταξᾶ τυπογραφίῳ τούτῳ, ἀλλ' ὥς λέγει ὁ Πατριάρχης Δοσίθεος (Ἱστορ. περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων, σελ. 1174) «οἱ Λατῖνοι ἐπειτήδυσαν διὰ δόσεως πλήθους χρημάτων πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἔρριψαν ἐν τῇ θαλάσῃ τὴν τυπογραφίαν» καὶ τοῦ κατὰ τὸ 1756 ἐπὶ Πατριαρχοῦ Κυρίλλου τοῦ Ε' (1752—1757) ἐφ' οὗ συνεστάθησαν τό τε ἐν Ἀδριανουπόλει γραικικὸν νοσοκομεῖον δαπάναις τοῦ ἐξ Ἀργυροκάστρου Δημητρίου Ἰωσήφ καὶ τὸ ἐν Κ]πόλει ἔξωθεν τῶν Ἐπτά-Πύργων (Γεδίκουλὲ) δαπάναις τῆς συντεχνίας τῶν μπακάλιδων (ὄρα Εὐγενίου, Ζωοδ. Πηγὴ 140) (1).

Τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος μέγιστον ἠγωνίσθη ἀγῶνα ἵνα διασώσῃ ἑαυτὴ τὰ ἀπ' αἰώνων ἀπὸ Ἑλένης τῆς βασιλομήτορος τῆς ἀγίας καὶ τῆς αὐτοκρατορίας Εὐδοκίας τῆς συζύγου Θεοδοσίου τοῦ Β'. κυρωθέντα δὲ ἡ ἀνανεωθέντα ἔπειτα ὑπὸ τῶν Σουλτάνων ἐπισημότατα. Ὅρα ὅτι ἐν ταῖς συνεδρίαις τῆς Συνθήκης τοῦ Κάρλοβιτς (1699) ἐθίγη ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν τὸ ζήτημα τῶν Ἀγίων Τόπων, ἀλλ' ὁ τῆς Τουρκικῆς

Αὐτοκρατορίας πληρεξούσιος ὁ Ἕλλην Ἀλέξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος ἐντόνως ἐξεμνηνίσσε τὰ αἰτήματα, ἥτοι τὰς αἰτιάσεις τῶν ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐποφθαλμιῶντων καὶ παρέκαμψεν αὐτό.

Διὰ τὴν πνευματικὴν κίνησιν κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἀλωσιν αἰῶνας τῶν Τουρκοκρατουμένων παραπέμπεται ὁ βουλόμενος πλείονα μαθεῖν μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν τοῦ Σάθα Νεοελληνικὴν Φιλολογίαν καὶ Τουρκοκρατουμένην Ἑλλάδα Ματθ. Παφανίκα σχεδιάσμα, Ζαβίρα Νέαν Ἑλλάδα, Ρίζου Νεοελλ. Φιλολογίαν, Γεδεὼν Χρονικὰ Πατ)χικῆς Ἀκαδημίας, Χρονικὰ Ναοῦ, *Chassiotis: L'instruction publique chez les Grecs*, Μυστακίδης, Β. Α. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», «Παρνασσὸς» Ἀθηνῶν (1884)-1888)

Ἐν τίνι μέτρῳ ὑπηρετήσαν οἱ Ἕλληνες ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν ὡς ὑπάλληλοι;

Ἀσαφὲς πῶς εἶναι τῶν ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀλωσιν χρόνων καὶ τὸν μετὰ τὸν Κριτόβουλον τὸν Ἰμβριον, ἱστορικὸν τοῦ Πορθητοῦ, ἡ Ἱστορία ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δρᾷσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ὡς ὑπαλλήλων τῆς ἀχανοῦς τότε Αὐτοκρατορίας. Ὀνόματα σεφῶν καὶ ἐλλογίμων ἀνδρῶν ἀναφέρονται κυκλοῖντα τὸν πεπαιδευμένον καὶ περίεργον Πορθητὴν, εἰ καὶ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον καὶ αἰμοχαρῆ. Ἐν τινι τελευταίῳ συγγράμματι τοῦ κ. Μυστακίδου γίνεται μνεία πλὴν τοῦ Κριτεβούλου, δικαία Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, τοῦ πρώτου Πατριαρχοῦ τῶν Ὀρθοδόξων—οὐχὶ Ἑλλήνων μόνον μετὰ τὴν Ἀλωσιν τὸν ὁποῖον ἐσέβετο ὁ Πορθητὴς καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐκύρωσεν ὅλα τὰ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν δικαιώματα καὶ προνόμια τῶν Πατριαρχῶν καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας κράτος καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν καὶ ἀρχὴν, ἣν εἶχεν πρόσθεν παρὰ τῶν βασιλέων, ἐπίσης τοῦ πατριαρχοῦ Μαξίμου τοῦ Λογίου, τοῦ Τραπεζουντίου Ἀμοιρούτζη καὶ τοῦ ἀρνισιθρήσκου υἱοῦ αὐτοῦ Μεχμέτ βέη, ὅστις μετέφρασεν αὐτῷ γεωγραφικὰ, ἀστρονομικὰ καὶ μαθηματικὰ

(1) Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον συνεστάθη αὐθις ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε', ἅμα τὸ πρῶτον ἀνελθόντος τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον (1797—1798).

βιβλία, καὶ ἄλλων καὶ αὐτῶν τῶν λοιπῶν ἀρνησιθρήσκων, αὐτοῦ τοῦ Μεσίχ πασᾶ π. γ. Παλαιολόγου, τοῦ Μαχμούτ πασᾶ κτλ. Δὲν σημειῶ καὶ Πατριαρχῶν ὀνόματα.

Ἀπὸ Παναγιωτάκη ὁμῶς τοῦ Νικοσίου (Ἄλωσης τῆς Κρήτης 1669), τοῦ διαδόχου αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Διερμηνείᾳ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαυροκορδάτου (οὐχὶ Μαυρογορδάτου ἐμπόρου), (Συνθήκη 1699, Κάρολιτς) τοῦ ἐφαμίλλου τῷ πατρὶ υἱοῦ Νικολάου τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ Ἰωάννου (συνθήκη Πασάροβιτς, 1718) μέχρι τοῦ σκληροῦ ἔτους 1821, ὅτε ἀναδέχεται τὴν Διερμηνεῖαν Σταυράκης ὁ Ἀριστάρχης καταδικάζεται δὲ εἰς ἀγχόνην ὁ ἱερὸς Γρηγόριος ὁ Ε΄, ὡς ἀποστάτης καὶ ἐπίβουλος, ἔχομεν σειρὰν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ μακαρίτου Ἐπαμ. Σταματιάδου τυπωθὲν τῷ 1865 ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν τίτλον «Βιογραφίαι τῶν Ἑλλήνων Μεγάλων Διερμηνέων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους».

Μὴ λησμονῶμεν δὲ καὶ τοὺς διερμηνεῖς τοῦ στόλου. Ὅλοι οὗτοι καὶ τὸ βασιλεῖον κράτος ὑπηρετήσαν καὶ τὸ Πατριαρχεῖον, ἦτοι τὸ ἔθνος, συνεδύασαν κατὰ τὸ δυνατόν τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους πρὸς τὴν ὑποστήριξιν τῆς ὁμογενείας καὶ τὴν θεραπείαν τῶν πολλῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ὑπὲρ αὐτοῦ τιθέμενοι. Παραδείγματα περιττὸν ἵν' ἀναφέρωμεν λέγει ὁ κ. Μυστακίδης ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, διότι εἶναι γνωστά.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῶν Φαναριωτῶν πολλοὶ καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν βιβλία μετέφρασαν καὶ πολεμικῆς τέχνης ἔργα ὡς ἐπὶ Σελίμ τοῦ Γ' ὁ Ὑψηλάντης τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ὀχυρωματοποιοῦ *Vauban*, καὶ ἄλλοι ἄλλα ἐπ' ἄλλων Σουλτάνων καὶ ἱστορικὰ βιβλία.

Ὅλοι δὲ ἐγγράμματοι λίαν καὶ γλωσσομαθεῖς ὄντες ἐχρησίμευσαν καὶ τῷ κράτει πολυτρόπως ὑπηρετοῦντες παρὰ τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς λογίοις καὶ διδασκάλοις προστατεύοντες καὶ βιβλίων ἐκδόσεις στηρίζοντες, ὕψος μέγα

φιλοπατρίας καὶ δεικνύοντες ὑπὲρ τῆς ἀναπλάσεως τοῦ γένους πολλαχῶς φροντίζοντες.

Περὶ τῆς δράσεως τῶν Φαναριωτῶν ἡγεμόνων τῶν Παραδουναβείων χωρῶν, ἐγράφησαν ἀντιφατικά· (ὄρα Ζαλώνη περὶ Φαναριωτῶν, ἐν Παριείοις 1813, καὶ Μοσχοπούλου, οἱ Φαναριῶται ἀπολογούμενοι ἐκ τοῦ τάφου, ἐν Βουκουρεστίῳ 1898 κτλ.). Ἀλλ' ἐν πραγμᾷ εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι οἱ Φαναριῶται διὰ τῆς προσοσίας αὐτῶν ἐνεκαίνισαν ζωὴν νέαν εἰς τὰς ἡγεμονίας, ἀπῆλλαξαν τῆς δουλείας τοὺς γεωργικοὺς πληθυσμοὺς καὶ ἐνεφύσησαν πνεῦμα πολιτισμοῦ καὶ ἡμερώσεως διὰ συστάσεως καὶ σχολείων καὶ τυπογραφεῖων καὶ συντάξεως πρώτων γραμματικῶν τῆς ἐγχωρίου γλώσσης.

Κατὰ τὸν ΙΘ' αἰῶνα ἡ σύστασις ἐν Τουρκίᾳ λοιμοκαθαρτηρίων ὀφείλεται εἰς τὸν Ἑλληνα ἱατρὸν Στ. Καραθεοδωρῇ. Πρῶτοι καθηγηταὶ τῆς Αὐτοκρατορ. Ἱατρικῆς Σχολῆς (Μετζιδ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ λαμπροῦ Σουλτάνου Μετζίτ) ἦσαν Ἕλληνες. Εἰς τὴν ἐκπαιδευτικὴν, τὴν παιδαγωγικωτέραν κίνησιν ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ὁ καθηγητὴς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Ἰωάννης Ἀριστοκλῆς καὶ ἄλλοι Ἕλληνες καθηγηταί, οἵτινες βαθεῖς γνώσται τῆς τουρκικῆς προσελήφθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τινες αὐτῶν εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα προήχθησαν· πρῶτος δὲ γενικὸς εἰσαγγελεὺς καὶ ἐργάτης τοῦ θεσμοῦ τῆς εἰσαγγελίας ἐγένετο ὁ ἐκ Χρυσουπόλεως Κωνσταντῖνος Ἀνθόπουλος πασσᾶς. Ἀπὸ δὲ τοῦ αἰῶνος τούτου πολλαὶ ἀνώτεραι κυβερνητικαὶ θέσεις ἐδόθησαν εἰς ὁμογενεῖς. πάντες δ' οὗτοι διεκρίθησαν καὶ ἐτίμησαν τὴν ὁμογένειαν διὰ τῆς εὐσυνειδήτου καὶ τιμίας ἐργασίας αὐτῶν. Ὅρα Μουσούρους, Μαυρογένεις, Ἀριστάρχας, Καραθεοδωρῇ, Φωτιάδας, Ἀνθοπούλους, Ἀδοσίδας καὶ ἄλλους ἵνα μόνον τῶν ἀνωτάτας θέσεις καταλαβόντων μνησθῶ.

Κατὰ μέρος ἀφήνω τοὺς διοικητικοὺς καὶ δικαστικοὺς ὑπαλλήλους, τοὺς προξένους, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς ἱατροὺς, χειρουργοὺς, φαρμακοποιοὺς τοὺς καὶ ἐν τῷ στρατῷ εὐόρκως ὑπηρετήσαντας καὶ παραδειγματικῶς, ὧν εἰς ἑκατοντάδας δυνατὸν ἵνα καταλεχθῶσιν.

Γ' Ἑρώτησις. — Εἰς ποῖα ἐπαγγέλματα διέπρεψαν οἱ Ἕλληνες, τίνες διέπρεψαν καὶ διὰ τί διεκρίθη ἕκαστος;

Ἀπάντησις. — Ἐλέχθη ἄνωτέρω ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡσχολήθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἐπαγγέλματα δὲ διάφορα διετήρησαν οἱ ἐν Κων)πόλει ἀπομείναντες ἢ εἰς αὐτὴν ἐκτοπισθέντες Ἕλληνες τὰ περισσότερα, ὅσα καὶ ἐπὶ Βυζαντινοκρατίας, καὶ τὰ ἐσνάφια αὐτῶν εἶναι οἷα καὶ πρότερον ἦσαν τὰ ροιφένια, ἅτινα καὶ ὁ διάκονος ἐν τῇ ἐκτενεῖ μνημονεύει τῶν εὐλογημένων ρουφετίων (συντεχνιῶν) ἐν ὠρισμέναις μὲν ἡμέραις ἑορτῶν, πάντοτε δὲ τοῦ τῶν γουναράδων. Ἐκαστον δὲ τῶν ρουφετίων τούτων, τῶν ἀληθῶς εὐλογημένων συντεχνιῶν εἶχε τοὺς ἰδίους κανονισμοὺς, ἐπετέλει ἰδίαν τάξιν κοινωνικὴν, τὴν εὐεργετικὴν τῆς κοινωνίας, ἐτέλει δὲ ὑπὸ προστάτην πάτρωνα ἅγιον (ὄρα λέξεις μαῖστωρ, πρωτομαῖστωρ) ὡς τὸ τῶν γουναράδων ὑπὸ τὸν προφήτην Ἥλιαν καὶ τ' ἀδελφάτα, τὰ ὁποῖα ἀντικατέστησαν σὶ Ἀδελφότητες τῆς σήμερον, ἀριθμούμεναι ἐν Κων(πόλει εἰς 464. Τὸ Τζαμίον τοῦ Πορθητοῦ (Φατίχ) καὶ τὰ πολυάριθμα παραρτήματα αὐτοῦ ἔκτισεν ὁ Ἕλλην ἀρχιτέκτων Χριστόδουλος, ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Ἕλλην ἦτο καὶ ὁ ἐξωραΐσας τὸ περικαλλέστατον τζαμίον τοῦ Σουλτάνου Σουλεῦμάν. Κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα ἀπόγονοι τῶν Βυζαντινῶν οἰκογενειῶν Καντακουζηνῶν, Παλαιολόγων, Ράλλη καὶ ἄλλων ἡσχολοῦντο εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς ἐκμισθώσεις κυβερνητικῶν προσόδων, δεκατειῶν καὶ εἰς προμηθείας κυβερνητικὰς ὁ ἐκ Καστορίας Μανωλάκης

διέπρεψεν εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν γουναρικῶν γενόμενος καὶ ἀρχιγούναρης, προμηθευτὴς τοῦ Σεραγίου, κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα. Τὸ χαριέστατον τζαμίον Λαλελῇ τῷ 1760 ἔκτισεν Ἕλλην ἀρχιτέκτων Κωνσταντῖνος. Διέπρεψαν καὶ πολλοὶ ἱατροὶ ὁ Ρίζος Μανῆς (1760), ὁ Ἐμμανουὴλ Τιμόνης, ὅστις τῷ 1713 πρῶτος εἰσηγήσατο τὴν περὶ ἐμβολιασμοῦ μέθοδον τῷ ἐν Λονδίῳ ἱατροφιλοσόφῳ Woodward καὶ τῇ *Milady Montagu* Παῦλος Σιδέρης· κατὰ δὲ τὸν ιθ' αἰῶνα ὁ Μάρκο Πασᾶς, διευθυντὴς πολυχρόνιος τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς, ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης, ὁ τῶν ἐν Ἐπιβάταις Ἀρχιγενεῖων ἰδρυτὴς, οἱ Καραθεοδωρῆ: Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος, ὁ Ξενοφῶν Ζωγράφος, ἱατρὸς τοῦ Σουλτάνου Μετζιτ, ὁ Σπυρ. Μαυρογένης, ἱατρὸς τοῦ Σουλτάνου Ἀπτούλ Χαμίτ τοῦ Β', ὁ Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα διέπρεψαν καὶ πολλοὶ εἰς τὸ τραπεζιτικὸν στάδιον, ὧν τὰ ὀνόματα, ὡς πασίγνωστα παραλείπονται (Ζαρίφης, Κορωνιός, Σγοῦτας, Στεφάνοβικ...). Μέχρι τοῦ 1866 ἐλειτούργει ἐν τῷ παλαιῷ Βασιδὲ χὰν ἡ «Καντσελλαρία» ἐπίσημον γραφεῖον ἑλληνοεμπορικὸν διαμαρτυρήσεων ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ πράξεων.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κκ. συνδρομηταὶ ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν σπεύσωσι νὰ ἀποστείλωσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομὰς των, ἄλλως θέλει διακοπῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

Ὑπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Μ. ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

«Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις Σου δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης».

Μεγαλειότατε,

Ἐπωφελούμενος τῆς Ὑψηλῆς εὐμενείας τῆς Ὑμετέρας θεοτιμῆτου Μεγαλειότητος προσέρχομαι πρὸ τοῦ θεοδοξάστου θρόνου Αὐτῆς καὶ ἐν ὀνόματι τῆς Ἡς ταπεινῶς προΐσταμαι Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστεπωνύμου αὐτῆς πληρώματα διαπιστῶ τὰ αἰσθήματα τῆς εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ πρὸς τε τὸ Σεπτὸν Πρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος καὶ τὴν πεφωτισμένην Αὐτῆς Κυβέρνησιν διὰ τὰς ὑπερόχους ἀληθῶς θυσίας, ἃς σύμπαν τὸ εὐγενὲς Ἀγγλικὸν ἔθνος ὑπέστη κατὰ τὴν λήξασαν παγκόσμιον σύρραξιν πρὸς κατίσχισιν τοῦ δικαίου καὶ ἐπιβράβευσιν καὶ παρ' ἡμῖν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὰς χρηστὰς ἐλπίδας, ἃς οἱ κατ' Ἀνατολὰς χριστιανικοὶ λαοὶ στηρίζουσιν ἐπὶ τῆς Βρεττανικῆς ἰσχύος καὶ προστασίας πρὸς τελείαν καὶ ὀριστικὴν αὐτῶν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τῶν δεινῶν τῆς τυραννίας, ὅτι κατὰ τὸ Γραφικόν: «Ράβδος εὐθύτητος ἢ ράβδος τῆς βασιλείας Σου».

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀειμνήστου
Τοποτηρητοῦ.

Ἐκ Λονδίνου.

Ἡ Α. Μεγαλειότης, ἥτις διαρκούσης τῆς ἀδοθενείας τῆς Α. Σεβασμιότητος εὐηρεστήθη νὰ ἐπιδείξῃ τὸ βαθύ Της ἐνδιαφέρον ἐξέδωκε διὰ τῆς Α. Σεβ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας τὸ ἐξῆς διάγγελμα: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας ἔλαβεν ἐντολὴν τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ἐταίρους τοῦ

αοιδίμου Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκου. Π]χείου τὴν ἐκφράσιν τῆς λύπης ἅμα ὡς ἐπληροφορήθη τὸν αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον θάνατον τῆς Α. Σεβασμιότητος. Ὁ Βασιλεὺς ἐντέλλεται τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ ἐκφράσῃ τὸ βαθύ ἐνδιαφέρον, μεθ' οὗ ἡ Α. Μεγαλειότης ἀναμνησκέται τῆς συνεντεύξεως τῆς λαβούσης χώραν μετὰ τῆς Α. Σεβ. πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καὶ νὰ διαβεβαιώσῃ τοὺς συνοδεύσαντας τὴν Α. Σεβ. εἰς Ἀγγλίαν περὶ τῆς συμπαθείας τῆς Α. Μ. καὶ τῆς λύπης Της ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ τὴν ὁποίαν ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὑπέστη ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ ἐξόχου κατόχου τῆς πατριαρχικῆς ἑδρας.

Ἰωαννίδης, Καραθεοδωρῆς

Ἐκ Λονδίνου.

Περὶ τῆς γενομένης κηδείας ἐν Λονδίῳ τοῦ αοιδίμου, ἡ ἐπικήδειος τελετὴ ἔλαβε χώραν μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ λόρδου Στάντιμور ἀντιπροσώπευοντος τὴν Α. Μ., τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κανταβρυγίας, ἀντιπροσώπου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, Πρεσβευτῶν τῶν Ὁρθόδοξων Κρατῶν, τοῦ Ἐπισκόπου Λονδίνου, μεγάλης συρροῆς κλήρου καὶ ἐπισήμων. Οἱ Πρεσβευταὶ Ἑλλάδος καὶ Σερβίας ὑπέβαλον ἐπισήμως τὰ συλλυπητήρια τῶν Κυβερνήσεων τῶν.

Ἰωαννίδης, Καραθεοδωρῆς

Ἐξ Ἱεροσολύμων.

Μετὰ θλίψεως ἐπληροφορήθημεν τὸν θάνατον Μητροπολίτου Δωροθέου. Ἐκφράζομεν ἀδελφικὰ συλλυπητήρια. Ἡνύχθημεν ἐπὶ Γολγοθᾷ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διακαῶς εὐχόμεθα ὑπὲρ ταχείας ἐκλογῆς Πατριάρχου πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Πατριάρχης ΔΑΜΙΑΝΟΣ

Τοῦ ἐν Παρισίοις τέως Προέδρου τῆς Ἀρμενικῆς Κυβερνήσεως Μπογὸς Νουμπάρ:

Ἀλγεινῶς συγκεκινημένος ἐπὶ ἀπώλειᾳ, ἣν ὑπέστη ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Α. Σεβ. τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκου. Θρόνου, σὰς ἐκφράζω ἐξ ὀνόματος τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Ἀρμενίων τῆς Τουρκίας τὴν θλίψιν μας καὶ τὴν μεγάλην συμμετοχὴν μας εἰς τὸ πένθος Σας.

Τῶν ἐν Ἀθήναις παρόντων Βουλευτῶν Θράκης:

Οἱ ἐν Ἀθήναις Βουλευταὶ Θράκης πληροφορηθέντες μετὰ βαθυτάτης λύπης τὸν ἐν Λονδίῳ θάνατον τοῦ Τοποτηρητοῦ Δωροθέου σπεύδουσιν ὅπως ὑποβάλωσι τὰ βαθύτατα αὐτῶν συλλυπητήρια διὰ τὴν σκληρὰν ἀπώλειαν, ἣν ὑπέστη ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σεπτοῦ Πρωτεράρχου πεσόντος θῦμα τοῦ πατριωτικοῦ του καθήκοντος.

Μ. Λογοθέτου Ἀριστάρχου Σταυράκη:

Συμμεριζόμενος γενικὴν θλίψιν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς Α. Σεβ. τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου, ὁδύρομαι διὰ τὴν ἀπώλειαν τοιοῦτου ἱεράρχου.

Τοῦ ἐν Ἀθήναις Μικρασιατικοῦ Συλλόγου «Ἀνατολή»:

Μικρασιατικὸς Σύλλογος «Ἀνατολή» ἐπὶ θλιβερᾷ ἀγγελίᾳ θανάτου Τοποτηρητοῦ Δωροθέου ἐκτάκτως συνελθὼν ὑποβάλλει Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία θερμότατα συλλυπητήρια.

Τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Βουλῇ στρατηγοῦ Δαγκλῆ:

Κόμμα Φιλελευθέρων ἐκφράζει συμμετοχὴν του εἰς ἐθνικὸν πένθος ἐπὶ θανάτῳ σεπτοῦ ἡγέτου ἀλυτρώτου Ἑλληνισμοῦ.

Τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν:

Ἑταιρεία Βυζαντινῶν σπουδῶν βαρυνεμένης ἐπὶ ἀδοκίμῳ θανάτῳ πεπνυμένου Ἐθνάρχου Δωροθέου προμάρχου Ἐθνικῶν πόθων, ἐπιτίμου δ' αὐτῆς Προέδρου, βαθύτατα συλλυπητήρια πέμπει τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῷ Ἐθνικῷ Συμβουλίῳ.

Τῆς ἐν Παρίσις Ἑλληνικῆς Παροικίας:

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀοιδίμου Τοποτηρητοῦ Δωροθέου ἐκφράζομεν τὰ συλλυπητήριά μας.

Τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μιχ. Καζούλη, προέδρου Ἐπιτροπῆς Ἀλυτρώτων:

Βαρυσταλῆς κοινὴ Ἀλυτρώτων Ἐπιτροπὴ Αἰγύπτου ἐπὶ πληξάσῃ γένους συμφορᾷ θρηνεῖ ἀπώλειαν Ἐθνάρχου ἐν στιγμαῖς ἡρώϊκων ἀγῶ-

νων ἀπεκδεχομένη παρὰ Μεγάλης Ἐκκλησίας σθεναρὰν ἐξακολούθησιν τούτων ὑπὲρ δικαίων Ἐθνους.

Ἀνυπόστατος φήμη.— Διαψεύδεται ἡ φήμη ὅτι τὸ Ὄικουμ. Πλῆθρον κατήγγειλε τὸν Τόμον τοῦ 1908 δι' οὗ ἐξεχωροῦντο αἱ ἐν διασπορᾷ Κοινότητες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 1842

(Διατακτικὸν τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. 31 καὶ ἡμερομην. 22 Φεβρουαρίου 1921 ἀποφάσεως τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως ἐρήμην δίκης μεταξὺ τῆς Ἑλισάβετ Θ. Μιχαηλίδου, τὸ γένος Δημητρίου Καραγιαννίδου καὶ τοῦ Θωμᾶ Μιχαηλίδου).

Δ ι α τ α ς

Ἰδὼν καὶ τὰ ἄρθρα 77, 79, 155, 156, 201 καὶ 207 τῶν Πατριαρχικῶν Δικονομικῶν Ὁδηγιῶν,

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεῖ,

Δέχεται τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 202 καὶ ἡμερομ. 22 Δεκεμβρίου 1920 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς Ἑλισάβετ Μιχαηλίδου κατὰ Θωμᾶ Μιχαηλίδου, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου,

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ Διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμ. τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Προόδου» καὶ καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑξακόσια τριάκοντα δύο (ἀριθ. 632) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ Φίλιππουπόλεως [Βενιαμίν

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδεών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

Μ ΑΣΥΛΙΑ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚῃ

Ὁ ἐσχάτως ἐν Βερολίνῳ διαπραχθεὶς φό-
νος τοῦ ἐκεῖσε καταφυγόντος πρῶην Μεγά-
λου Βεζύρου Ταλαὰτ πασᾶ ἔδωκεν ἀφορμὴν
εἰς τὸν ἡμέτερόν τε καὶ ξένον τύπον νὰ ἐκφέ-
ρη παντοίας κρίσεις περὶ τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας
τοῦ φονευθέντος, ἐγνοεῖται, κατὰ τὰς συμπα-
θείας ἢ ἀντιπαθείας τῶν κρινόντων, τινῶν δὲ
καὶ κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις ἢ *humeurs* τῆς στιγ-
μῆς. Ἐπεθύμει, ἴσως δὲ καὶ ὄφειλε νὰ εἴπη-
τι καὶ ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» περὶ αὐ-
τοῦ τε καὶ τῶν κατ' αὐτόν. Ἐπειδὴ ὅμως ὅσα
μὲν δύναται, δὲν θέλει, ὅσα δὲ θέλει, δὲν δύ-
νεται, διὰ λόγους μᾶλλον ἢ ἥττον γνωστούς,
θὰ λάβῃ μὲν καὶ αὕτῃ ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ γε-
γονότος, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐξετάσῃ ζήτημά τι

συναφὲς πρὸς αὐτὸ, τὸ τῆς ἀσυλίας, καὶ δὴ
ὄχι κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν νεωτέρων λαῶν
καὶ κρατῶν, ἀλλὰ τὰς τῶν Ἀρχαίων, αὐτῆς
τῆς Π. Διαθήκης.

Παρὰ τὴν εὐκαίρως ἀκαίρως ἐξαιρομένην
ὑπεροχὴν τῶν νεωτέρων χρόνων παρὰ τοὺς
ἀρχαίους, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τὴν διασαλπίζομένην
ἀλληλεγγύην τῶν νεωτέρων λαῶν καὶ κρατῶν,
παρὰ τὸ περίπυστον διεθνὲς δίκαιον κατ'
οὐσίαν πρυτανεύουσι καὶ σήμερον αἱ αὐταὶ
ἀντιλήψεις περὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀσυλίας
οἷαι καὶ τὸ πάλαι. Ὅχι μόνον ὁ Ταλαὰτ, ἀλλὰ
καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ
καὶ συνεργατῶν κατώρθωσαν νὰ διαφύγῃσι
τὴν πρώτην ζέσιν τῆς καταζητήσεως, εὖρον
κατάφυγιον ἄλλος ἐν ἄλλῃ χώρα, καὶ καθ' ἃ
διαθέτει ἕκαστος μέσα εὐζωίας, εἴτε πρὶν ἀπο-
θησαυρισθέντα, εἴτε νῦν προσποριζόμενα καὶ
ἐξωθεν προσφερόμενα, ζῶσιν εὐτυχεῖς, ἥσυχοι

καὶ ἀνενόχλητοι, ὅχι διότι φέρουσι τυχὸν ἄλλα ὀνόματα καὶ διαμένουσιν ἄγνωστοι ταῖς ἐπιτοπίαις ἀρχαῖς, ἀλλὰ διότι καὶ γνωρίζουσαι θέλουσι καὶ ἐννοοῦσι νὰ παρέχωσι καὶ τοῖς τοιούτοις ἀσυλίαν, αἱ ἀρχαὶ τῆς χώρας τοῦ καταφυγίου αὐτῶν καὶ νῦν μὲν προβαλλόμεναι λόγους φιλανθρωπίας καὶ ἐπεικίας, νῦν δὲ ἐπικαλούμεναι τὴν ἰδίαν αὐτῶν κυριότητα καὶ ἐλευθερίαν ἐπὶ τὸ διαθέτειν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ τὰ καθ' ἑαυτοὺς κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν καὶ συμφέρον, δείκνυνται ἀνένδοτοι εἰς ἀξιώσεις περὶ παραδόσεως ἢ ἐξώσεως τῶν οὕτως ἢ ἄλλως ἐγκληματησάντων κατ' αὐτῶν τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, τῆς χρηστότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχωσι ρηταὶ διατάξεις τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀνεγνωρισμένοι, ἢ ἔχωσι πρότερον ἀναλάβει ρητὰς ὑποχρεώσεις δι' εἰδικῶν ἐπὶ τούτῳ συμβάσεων μετὰ τῶν ἐνδιαφερομένων. Καίτοι καὶ τότε δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ ὑπεκφυγαὶ τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἀντεποιοῦντο διεθνοῦς δικαίου ἢ ἀλληλεγγύης, οὐδὲ ἐφρόντιζον νὰ ἀναλαμβάνωσιν ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένους περὶ **παραδόσεως** καὶ **ἐξώσεως** ὑποχρεώσεις δι' ἐπὶ τούτῳ συμβάσεων, οὐδὲ διετήρουν παρ' ἀλλήλοις πρεσβείας, προξενεῖα καὶ ἀντιπροσωπείας ἐπισήμους. Ὁ ὅπως δὲποτε κακουργήσας τότε ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, καὶ μὴ θεωρῶν ἑαυτὸν ἀσφαλῆ ἐν αὐτῇ δὲν εἶχεν ἢ νὰ σκεφθῇ πῶς νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τῆς ἰδίας πατρίδος, καὶ ἅμα ὑπερβὰς τὰ σύνορα οὐδένα εἶχε φόβον οὐδὲ διέτρεχε κίνδυνον οὔτε καταζητήσεως οὔτε παραδόσεως ἢ βιαίας ἐξώσεως, ἐκτὸς ἐὰν τὸ διαπραχθὲν ἔγκλημα εἶχεν ἀναφορὰν εἰς **ιερόν τι**, κοινὸν εἰς πλείονας λαούς. Ἄλλως εἶχον τὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀσυλίας, τῆς ἀσφαλείας ἢ προστασίας ἐκείνης, ἣν ὑπὸ τινος ὅρου εὕρισκον ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ οἱ καθ' οἷον δὲποτε τρόπον κακουργοῦντες ἐν αὐτῇ καὶ μὴ θέλοντες ἢ μὴ δυνάμενοι νὰ ζητήσωσιν ἀσφάλειαν

ἐκτὸς τῶν συνόρων. Ἡ ἀσφαλὴς καὶ ἀπαρ-
βίαστος ἀσυλία, ἣν παρ' ἄλλοις λαοῖς τῆς ἀρ-
χαιότητος εὕρισκον κατὰ κανόνα πάντες ἀδια-
κρίτως οἱ καταφεύγοντες εἰς θεῶν βωμοὺς
ἢ ναοὺς ἢ περιβόλους ἱερῶν, καὶ ἣς ἢ οἵα-
δήποτε παραβίασις κατελέγετο εἰς τὰ μέγιστα
ἁμαρτήματα⁽¹⁾, τοιαύτη ἀσυλία φαίνεται ὅτι
δὲν ἦτο ξένη τὸ πάσαι καὶ τοῖς Ἑβραίοις, καὶ
ὁ ἱερὸς νομοθέτης κρίνων ἐπάναγκες νὰ ἐκ-
κόψῃ τὴν κατάχρησιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐκ προ-
μελέτης ἀνδροφονούντων, οὐ μόνον ἐπιτρέ-
πει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλει τὴν τῶν τοιούτων ἀπό-
σπασιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ θανάτωσιν
κατὰ τὸ δίκαιον. «Εάν τις ἐπιθῇται τῷ πλη-
σίον ἀποκτεῖναι αὐτὸν δόλῳ καὶ καταφύγῃ,
ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου λήψῃ, αὐτὸν θανα-
τώσαι» (Ἑξοδ. 21, 14). Δικαίωμα χάριτος δὲν
ἀπεκλείετο (3 Βασιλ. 1, 50—53), ἀλλ' ἢ προᾶξιν
ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον (πρβλ. 2 Βασιλ.
2, 23. 3, 27 καὶ 3 Βασιλ. 2, 28—34).

Πρὸς τὴν ἐννοιαν τῆς θείας δικαιοσύνης εὐ-
ρίσκει ὁ νομοθέτης ἀσυμβίβαστον καὶ τὴν ἀ-
πλὴν ὑπόνοιαν, ὅτι τόποι ἱεροὶ, τῷ ἁγίῳ Θεῷ
ἀφιερωμένοι, δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς
ἀσφαλῆ καταφύγια εἰς τοὺς ἐκουσίως ἀνδρο-
φονοῦντας, τοῦναντίον δὲ ἐπεικειάς καὶ ρει-
δοῦς ἄξιον κρίνει τὸν ἀκουσίως ἐγκληματή-
σαντα, καὶ δι' αὐτὸν ὑπάρξει καταφύγιον καὶ
ἀσφάλεια κατὰ τῆς ἀπλῆς ἐκδικήσεως (Ἑξ. 21,
13), καὶ μάλιστα τοῦ λεγομένου **ἀγχιστέως**
ἢ (*goel*), τοῦ ὑποχρεωμένου καὶ ἔχοντος τὸ
δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἐκδίκησιν ἢ ἱκανοποίησιν
διὰ τὸ χυθὲν αἷμα. Συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα
τοῦτο τοῦ νόμου καθωρίσθησαν καὶ ἴδιαι
πόλεις εἰς τοῦτο, λεγόμεναι *arey-mijlat*
(=φυγαδεῖα, φυγαδευτήρια), τρεῖς μὲν ὑπ'
αὐτοῦ τοῦ Μωϋσέως ἐκεῖθεν τοῦ Ἰορδάνου
(Δευτ. 4, 41—43), τρεῖς δὲ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ

(1) Πρβλ. καὶ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας τῶν τελει-
ταίων χρόνων τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου Γ' καταφυγὴν
εἰς ἄσυλον ἐθνικόν, ἐν 2 Μακκ. 4, 32—38.

Ναυῇ ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ ἰδίῳς Χαναὰν (Ἰησ. Ν. 20, 1—9), ὅπως οἱ ἀκουσίως ἀνδροφονοῦντες, καὶ μόναι οὗτοι καταφεύγοντες εἰς αὐτὰς εὗρωσιν ἀσφάλειαν καὶ προστασίαν κατὰ τοῦ ἐκδικητοῦ τοῦ αἵματος. Αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ νόμου ἦσαν τοιαῦται. Ὁ ἀκουσίως φονεύσας, καὶ ἅμα φθᾶς εἰς τὴν φυγαδευτήριον πόλιν, δὲν ἐδικαιούτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἔξω τῶν πυλῶν ἱστάμενος ἐξέθετο τὸ γεγονός εἰς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως. Δὲν ἐδίκαζον αὐτοὶ τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐπέτρεπον τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν πόλιν καὶ διαμονὴν ἐν τόπῳ ἐπὶ τούτῳ ὀριζομένῳ, συνεκάλουν τὸν λαὸν, καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ λαοῦ ἐδίκαζε τὴν ὑπόθεσιν. Ὁ εὐρεθεὶς ὑπαίτιος ἐκουσίῳ φόνου παρεδίδοτο εἰς τοὺς ἀγχιστέας. Ὁ ἀποδειχθεὶς ὡς ἀκούσιος φονεὺς καὶ μένων ἐν τῇ πόλει ἦτο ἀκαταδίωκτος καὶ ἀσφαλὴς, ἐφ' ὅσον ἔμενεν ἐν τῇ πόλει αὐτῇ περικυλισμένος μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχιερέως. Ὑστερον καὶ ἐξερχόμενος τῆς πόλεως καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὰ ἴδια ἦτο ἀκαταδίωκτος (Ἀριθ. 35, 22—29. Δευτ. 19, 1—13). Ἐφημερίζοντο αἱ διατάξεις αὗται ὅχι μόνον πρὸς τοὺς ἐκ γενετῆς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν μέσῳ αὐτῶν οἰκοῦντας παροίκους τε (γκώρας) καὶ ξένους. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι προὔκειτό περὶ τῶν κατοίκων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χώρας. Ἀλλ' οἱ ἀξιοῦντες ὅτι ἀποτελοῦσιν ὡς τόσα μέλη τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν τῆς ὑψηλίου δὲν ἔχουσι νὰ μάθωσι τίποτε ἀπὸ τρισχιλίων τοῦλάχιστον ἐτῶν νόμων καὶ διατάξεων πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ δικαιοτέρον διαρρυθμίσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν σχετικῶν διατάξεων, ἵνα μὴ οἱ γενόμενοι πρωτοεργοὶ τοσαύτης αἱματοχυσίας καὶ φθορᾶς εὐρίσκωσι παρ' αὐτοῖς καταφυγὴν καὶ ἀσφάλειαν, ἄλλον φόβον μὴ ἔχοντες, εἰμὴ τοῦτον, μήπως τις χεὶρ ἐκδικος τῶν παθόντων ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, ὅπερ θὰ ἀνέμενέ τις παρὰ τῶν ἀξιούντων ὅτι ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοὶ εἶναι τὰ μόνα ἔννομα ὄργανα τῆς θείας δικαιοσύνης;

Εἶναι περιορισμένη ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμετέρα δικαιοσύνη εἰς μόνον τὰ παρ' ἡμῖν, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν γῇ διαπραττόμενα ἀδικήματα. Εἰς τοὺς ἐκτὸς τὰ μέγιστα τῶν ἐγκλημάτων διαπράξαντας ἔχομεν ἀναπεπταμένας τὰς θύρας καὶ τὰς πύλας πάσας. Ἀλλ' εἶναι τοῦτο ἀπαίτησις ἅμα καὶ ἐνδειξις ἀνοχῆς καὶ φιλοξενίας χριστιανικῆς!

ΚΗΦΑΣ — ΠΕΤΡΟΣ

Καλῶς ἐπράξεν ὁ Πανοσιολογιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου μεταφράσας ἐξ ἀγγλικοῦ θεολογικοῦ περιοδικοῦ, τοῦ Harvard Theological Review καὶ δημοσιεύσας ἐν προλαβόντι φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησ. Ἀληθείας» τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Lake συνταχθὲν ἄρθρον περὶ τινος ἀγιογραφικοῦ ζητήματος, ἀν δηλ. ὁ ἐν δυσὶν ἐπιστολαῖς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ καὶ τῇ πρὸς Γαλάτας μνημονευόμενος Κηφᾶς εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων, τῶν Πράξεων καὶ δύο τῶν Καθολικῶν Ἐπιστολῶν γνωστὸς Ἀπόστολος Σίμων Ἰωνᾶ (ἢ κατ' ἄλλην γραφὴν Ἰωάννου), Σίμων Πέτρος, Συμεὼν Πέτρος, ἢ ἀπλῶς Συμεὼν (Πρ. 15, 14) καὶ συνηθέστατα Πέτρος, ἢ τούναντίον ἕτερός τις παρὰ τοῦτον. Λαμβάνουσι γινῶσιν τοῦ ζητήματος καὶ οἱ μὴ εἰδικοί περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐτερον βεβαίως εἶναι ἀν στοχάζεται τοῦ ὀρθοῦ ὁ κ. Lake κλίνων καὶ αὐτὸς εἰς τὴν γνώμην τῶν χωριζόντων καὶ ὑπὸ τὸν Κηφᾶν τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν ἐννοῶν καὶ αὐτὸς ἕτερόν τινα ἀπόστολον, ἀλλ' ἐκ τῶν λεγομένων ἐδομήκοντα. Τὸ ζήτημα εἶναι παλαιόν, καὶ ἤδη Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς κατὰ μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ Εὐσεβίου (Ἐκκλ. Ἰστ. Α, 12) ἦτο τῆς αὐτῆς γνώμης καὶ δημοσιευθεῖσα ἀπόκρυφος ἐπιστολὴ τῶν Ἀποστόλων (Epistola Apostolorum), ἐρχεται ἀρωγὸς πρὸς ὑποστήριξιν τῆς αὐτῆς γνώμης. Ἀλλ' εἶναι ἀσφαλεῖς αὗται τε καὶ αἱ τοιαῦται μαρτυρίαι πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ἐκπαλαι κρατούσης

καὶ ἐκ τῆς ἀπροκαταλήπτου τῶν ἱερῶν κειμένων ἐξηγήσεως ἀμέσως προκυπτούσης βεβαιότητος ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Κηφᾶς τῶν τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Πέτρος τῶν ἱερῶν Γραφῶν τῆς Κ. Διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ ὁ Πέτρος τε καὶ Κηφᾶς τῶν εἰρημένων τοῦ Παύλου ἐπιστολῶν; Ὁ κ. Lake φρονεῖ ὅτι κώλυμα σπουδαῖον πρὸς ἐπεκράτησιν τῆς ἐναντίας ἐκδοχῆς ὑπῆρξε τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ἡ ὑποτιθεμένη αὐτοῦ γνησιότης. Ταύτης ἀνατρεπομένης (ἀνετράπη δὲ ἦδη κατ' αὐτὸν ὑπὸ τῆς νεωτέρας Κριτικῆς), συνεκπίπτει καὶ τὸ κώλυμα ἐκεῖνο. Ἐὰν θέλωμεν, ναί, ἀλλὰ πάντοτε ἀντιβοῶντων τῶν πραγμάτων καὶ διαμαρτυρομένων τῶν κειμένων τῶν ἄλλων, καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου. Τὸ ὄνομα Πέτρος ἀναντιρρήτως εἶναι ἀπόδοσις τοῦ χαλδαϊκοῦ καὶ ἀραμαϊκοῦ κηφᾶ (=πέτρα, βράχος), καὶ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα ἐτεκράτησεν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἀρχικοῦ Κηφᾶς (ἐν τῷ κειμένῳ), εὗρε δὲ ἀκόλουθον παρὰ τῷ Δωροθέῳ Τύρου τοῦ Ζ' αἰῶνος. Δεδόσθω ὅτι καὶ ἡ ἐσχάτως ἐν κοπτικῇ μεταφράσει εὐρεθεῖσα.

Εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ Κύριος διαλεγόμενος πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν τῇ τότε λαλουμένῃ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ μετεχειρίσθη τὸ ὄνομα Πέτρος παρ' ἐκεῖνο ἢ πρὸς ἐκεῖνο. Παρὰ τῷ Ἀποστόλῳ μόνον δις, ἐν τῷ 7ῳ ἐδαφίῳ τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς, ἀπαντᾷ τὸ ἑλληνικὸν Πέτρος ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστολῶν (1 Κορ. 1, 12. 3, 22. 9, 5. 15, 5. Γαλ. 1, 18. 2, 9. 11, 14) κατὰ τὰ δοκιμώτερα ἀπόγραφα καὶ τὰς ἐκδόσεις τὰς κατ' αὐτὰ εὗρηται Κηφᾶς, οὐχὶ δὲ Πέτρος, ὡς φέρεται εἰς τὸ Textus receptus καὶ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἐκδοσιν ἐν Γαλ. 1, 18. 2, 11. 14. Ὡστε ἔχομεν παρὰ τῷ Παύλῳ δύο μόνας ἐξαιρέσεις τὰς τοῦ 7ου ἐδαφίου τοῦ δευτέρου κεφαλαίου τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς. Ὑποθέτω πρὸς στιγμήν ὅτι ἢ κατ' ἐξαίρεσιν ἐναλλαγὴ αὕτη τῶν δύο συνωνύμων ἄλλως ὀνομάτων δὲν εἶναι ὅλως τυχαία, ἀλλ' ὅτι ἔχει τινὰ λόγον. Ἀλλ' εἶναι δυνατόν ὡς τοιοῦτος λόγος νὰ προβληθῇ ἢ ὑπόνοια, ὅτι πρόκειται περὶ διαφόρων προσώ-

πων, ἀφ' οὗ ἡ ταυτότης ἐπιβάλλεται ὑπὸ τε τῶν συμφορομένων πάντων καὶ ἐπὶ τῆς προφανοῦς καὶ ἀβιάστου παραλληλίας τῆς ὑπαρχούσης μεταξὺ τῶν τοῦ Παύλου καὶ ἔστω ἐν μόναις τοῖς συνοπτικοῖς Εὐαγγελίοις καὶ ἐν ταῖς πράξεσιν ἀποδιδομένων τῷ Κηρῷ Πέτρῳ; ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο πλεον τι ἢ ἀπλῶς ἀντιστροφὴ τῶν πάντων, θὰ ἦτο ἄξιον νὰ ἀναγραφῇ ἡ ὅλη ὑπόθεσις ὡς ἀπλοῦν curiosum, εἰ μὴ εἶχε καὶ τινὰ αἰτίαν, τὸ ἐν Γαλ. 2, 11 κ. ἐξ. ἀνιστορούμενον ἐπεισόδιον τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας (κατὰ τὸ 50 ἢ 51 μ. χ.) συναντήσεως τῶν δύο Ἀποστόλων καὶ τινος ἐλέγχου τοῦ Πέτρου ὑπὸ τοῦ Παύλου διάτινα μεῖζονα τοῦ δέοντος δειχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πρώτου προσοχὴν καὶ συγκατάβασιν εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν τῆς Παλαιστίνης. Ἐθεωρήθη τὸ ἐπεισόδιον ὡς ἥκιστα οἰκοδομητικὸν ἢ συμβιβαστὸν πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀντὶ τούτου πρωτίμως ὑπηνήχθη ἡ ὑπόνοια ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Παύλου ὡς Κηφᾶς ὀνομαζόμενος καὶ ἐλεγχθεὶς εἶναι ἕτερός τις ὁμώνυμος Κηφᾶς ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα Ἀποστόλων. Ἐνδέχεται τὸ Κηφᾶς ἐν κύριον ὄνομα νὰ μὴ ἦτο ὅλως ἀσύννητος, ἀλλὰ Κηφᾶς ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα καὶ ὅπερ μεῖζον τῷ Ἀποστόλῳ τῶν Ἐθνῶν οὕτως ἢ ἄλλως διαφερόμενος τοιοῦτος Κηφᾶς εἶναι ἀπότοκος τοῦ φόβου τῶν φοβηθέντων φόβον οὐ οὐκ ἔστι φόβος. Καὶ ὅτι μὲν τὸν φόβον τοῦτον συνεμερίσθησαν καὶ καθολικοὶ τινες ἀπὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ ἐντεῦθεν, εἶναι ἀνεξήγητον. Ἀλλὰ καὶ μὴ καθολικοὶ θεολόγοι; Περιέργον ὅτι δὲν εὕρισκουν χάριν οἱ τοιοῦτοι οὐδὲ παρὰ τοῖς θερμοτάτοις θιασώταις τοῦ παπικοῦ ἀλαθήτου.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κκ. συνδρομηταὶ ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν σπεύσωσι νὰ ἀποστείλῃσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομάς των, ἄλλως θέλει διακοπῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Δ' Ἑρώτησις.—Εἰς τί ἔγκειται ἡ δόξα τῶν Ἑλλήνων τῆς Κ]πόλεως, τί μέγιστον δῶρον προσέφεραν τῇ Πόλει καὶ ποίας ὑπηρεσίας;

Ἀπάντησις.—Οἱ Ἕλληνες Κων]πόλεως, στενῶς πολιορκηθέντες τῷ 1453 ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης δὲν ἐδειλίασαν, ἀλλὰ καταπνίξαντες τὴν μεταξὺ αὐτῶν διάστασιν ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἑκκλησιῶν μιᾷ γνώμῃ καὶ καρδίᾳ καὶ ἐν πλήρει πεποιθῆσαι εἰς τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν, προκειμένου ὑπερανθρώπου ὄντως ἀγῶνος, ἀντέταξαν θαυμασίαν ἄμυναν ἐπὶ 52 ἡμέρας κατὰ ἐχθροῦ ὑπερικοσασπλασίτου εἰς ἀριθμόν· ἀλούσης τῆς πόλεως, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, διετέλεσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν Πατριάρχην, τὸν ἐθνάρχην, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον, καὶ χειραγωγούμενοι ὑπ' αὐτῶν διετήρησαν τὰ πάτρια δόγματα, ὑπὲρ ὧν πλεῖστοι μαρτυρικὸν ὑπέστησαν θάνατον (ὄρα Νέον Μαρτυρολόγιον), τὴν γλῶσσαν καὶ ἐθνικὸν φρόνημα, συντηροῦντες ἐξ ιδίων, ἄνευ κυβερνητικῆς τινὸς χορηγίας, τοῦταντίον αὐτοὶ ὑποβοηθοῦντες χρηματικῶς τὴν τῶν κρατούντων παιδείαν (φόρος μεαρίφ), (ὄρα νῦν ἄρθρ. 148 τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν) καὶ ἐκκλησίας, σχολεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Αἱ συνεχεῖς ἀλλαξοπατριαρχεῖαι κατὰ μέγιστον μέρος ἐδημιουργοῦντο ὑπὸ τῶν κρατούντων ἀποβλεπόντων εἰς ἀπολαυὰς ἐκ τοῦ «πρασσεῖου», ὅπερ καὶ εἰς τοὺς πεμπομένους ὑπὸ τῶν διαφόρων κρατῶν πρεσβευτὰς, ἐπεβάλλετο εἰς χρήματα καὶ πράγματα προσφερόμενα εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ εἰς τὸ χαρέμιον καὶ εἰς τοὺς διαφόρους ἀνωτέρους ὑπαλλήλους. Μιχαὴλ ὁ Καντάκουζηνὸς κατὰ τὰ μέσα τοῦ 15' αἰῶνος, εἶχε μὲν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κρατούντων, ἐξηναγκάζετο ἐν τούτοις ἵνα ἐνεργῇ τὰς χάριν χρηματισμοῦ αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἀλλαξοπατριαρχίας καὶ μητροπολιτῶν μετακινήσεις ἕως οὗ καὶ οὗτος ἔπεσεν ἐν Ἀγχιάλῳ τῷ 1578. Ἦναγ-

κάζοντο δὲ οἱ Πατριάρχαι νὰ προσπορίζωνται χρήματα διὰ τῆς ὀνομασθείσης «ζητείας» ὅπως χορτάσῃ τὴν φιλοχρηματίαν τῶν κρατούντων, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐλέχθη.

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας βίου καὶ δράσεως ἐπὶ πέντε αἰῶνας δόξαν βεβαίως θεωροῦσιν οἱ Ἕλληνες Κ]πόλεως ἀντιπροσωπεύοντες τὸν ἐν τῷ κράτει ὅλον Ἑλληνισμόν καὶ τὴν ὀρθοξίαν, τὴν διάσωσιν τῶν πατρίων, θρησκείας, γλώσσης, ἡθῶν καὶ ἐθίμων καὶ ἐθνικοῦ φρονήματος(1).

Μέγιστον δῶρον τῇ Πόλει ὡς καὶ ταῖς Ἀθήναις μετὰ τὴν Ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἦτοι τὴν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, τὰ θρησκευτικὰ, ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, τὰ ὑπερηφάνως κοσμοῦντα τὰ διάφορα μέρη τῆς ἡμετέρας μεγαλοπόλεως, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν ὁποίων εἰς τόσους κόπους, καιροὺς καὶ δαπάνας ὑπεβάλλοντο οἱ ὁμογενεῖς καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ὅπως ἐπιτύχῃ τῆς ἐπὶ τούτῳ κυβερνητικῆς ἀδείας ἢ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου (περὶ Ἑθνικὰ ἐν Ἑπταπυργίῳ Νοσοκομεῖα, ἅτινα εἶναι μικρὰ κοσμοπολῖς, Μ. Γ. Σχολὴν, Ζάππειον, Ζωγράφειον, Ἑλλην. Φιλολογικὸν Σύλλογον, Ὀρφανοτροφεῖον Πριγκήπου, Ὀρφανοτροφεῖον θηλέων Πρώτης, Θεολογικὴν Σχολὴν (Ἀκαδήμειαν), Ἑλληνοεμπορικὴν Σχολὴν Χάλκης κτλ.).

Δόξαν ἔτι θεωροῦσιν οἱ Ἕλληνες ὅτι ἀναμφισβητήτως εἶναι αὐτοὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν δεσποτείαν οἱ μάλιστα προηγμένοι μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, ἀλλ' οὐδεὶς ὁ μὴ συναισθανόμενος· καὶ οἱ τοῦρκοι κυρίαρχοι κυρίως ἐν ἔθνος ἐγνώριζον τὸ ἐλληνικὸν ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον (ὄρα Μυστακίδου, τὰ ἐπὶ τῇ Ἀλώσει, Ἑλληνικὸν Ἔθνος, Πατριαρχεῖα, σελ. 108).

(1) Μεθ' ὅλας τὰς ἐπιτηδείους καταστρατηγήσεις τῶν δικαίων ἢ λεγομένων **προνομίων**, ἀπ' αὐτῶν τῶν χρόνων τοῦ Κατακτητοῦ χρονολογουμένης, ὧν ἕνεκα ὁλόκληροι πληθυσμοὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἔχασαν, οὐχὶ ὅμως τὴν θρησκείαν, οὐδὲ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς καταγωγῆς αὐτῶν (Καππαδοκία κτλ.).

Τὸ μικρὸν Φανάριον ἦτο τὸ κέντρον, πρὸς ὃ πάντες ἠτένιζον καὶ κυβερνῶντες καὶ κυβερνῶμενοι, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ Πατριαρχεῖον ἦτο τὸ θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν Ἑθναρχεῖον, *une tête à toute la nation Grecque* λέγει ὁ Μυστακίδης, παραλαμβάνων αὐτὸ, ὡς λέγει, παρὰ Νερουλοῦ *Hist. Mod.* 1328, σελ. 36—37, καὶ ἀξιολογώτατον ὄργανον βασιλείας (*instrumentum regii*), ὡς λέγει ὁ νεώτατος τῆς Τουρκικῆς Ἱστορίας συγγραφεὺς κ. *Jorga*, καθηγητῆς τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Πανεπιστημίου. Οἱ Ἕλληνες γινώσκοντες τὴν πολιτικὴν δύναμιν ἢ τὴν ἀδυναμίαν τῶν κυρίων αὐτῶν ἐπολιτεύοντο μετὰ περινοίας πολιτικῆς, μετὰ δέους χριστιανικοῦ, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ μετὰ τόλμης ἀσυνήθους, δι' ὧν τὸν σφυγμὸν τῶν κυρίων αὐτῶν σφυγμομετροῦντες ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρθησαν εἰς ἐπιβολὴν καὶ προητοίμασαν τὴν εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἄγουσαν.

Ἀκριβῶς δὲ αἱ ἐνέργειαι τῶν Ἑλλήνων, ἦτοι τῶν Πατριαρχείων, συνετέλεσαν πρὸς διάσωσιν τῶν πατρίων καὶ ἀκόμη εἰς τὴν τῶν ἄλλων συνοίκων ἐθνῶν ὑπεβοήθησαν· διὸ καὶ εἰς τὰς ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου ἐπισήμους παρουσιάσεις τῶν μὴ μουσουλμανικῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν, μόνον ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἢ καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ προσ-αγορεύει καὶ ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος πάντων, οἱ Ἕλληνες μητροπολίται ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν προηγοῦνται τῶν ἄλλων ἐθνῶν εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ Συμβούλια.

Εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἑκκλησίαν ἦτοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὀφείλεται ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ ἐτρέφετο καίτοι ὑπὸ ζυγόν, ὑπὸ τῆς αὐτῆς ιδεολογίας καὶ τῆς αὐτῆς ἐλπίδος, ὥστε οἱ τέως κατὰ τὸν ἀείμνηστον Μαυροκορδατὸν τὸν ἐξ Ἀπορρήτων χαμαὶ νενευκότες νῦν δύνανται ἵνα νεύωσιν ἄνω καὶ πρὸς τοὺς κρατοῦντας ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους κατὰ τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον ἵνα διαλέγονται οὐχὶ μετὰ περιστολῆς ἢ φειδοῦς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἑγκαθίδρυσις τοῦ νέου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου.— Ὡς γνωστὸν, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποθανόντος γηραιοῦ Μητροπολίτου Μητροφάνους, Μητροπολίτης Μαυροβουνίου ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Συνόδου τοῦ ἡνωμένου Βασιλείου Σέρβων, Κροατῶν καὶ Σλοβίνων ὁ Πανιερ. Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης κ. Γαβριήλ Δόζιτς. Καθὰ γράφουσι τὰ σερβικὰ φύλλα ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ νέου Μητροπολίτου Μαυροβουνίου ἐγένετο πανηγυρικῶς ἐν Κετίγνῃ τῇ 4 Μαρτίου.

Ὁ Μητροπολίτης Γαβριήλ Δόζιτς δὲν εἶνε πρόσωπον ἄγνωστον εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους. Εἰσαχθεὶς κατ' ἀρχὰς, μετὰ σπουδᾶς ἐν Βελιγραδίῳ, μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐφοίτησεν ἐπὶ τετραετίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐξ οὗ ἀπεφοίτησε κατὰ τὸ 1909 μετὰ διπλώματος τῆς Θεολογίας. Μετὰ διαφόρους διακονίας, τὴν 1 Δεκεμβρίου 1911 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Συνόδου Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης, εἰς διαδοχὴν τοῦ Μητροπολίτου Νικηφόρου (Πέριτς), παραιτηθέντος. Κατὰ τὸν μέγαν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Αὐστροουγγρικῶν ἀπῆχθη καὶ ἐτέθη ὑπὸ περιορισμὸν, ἀπηλλάγη δὲ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου. Ὁ Μητροπολίτης Γαβριήλ ἔχει ἄχρι τοῦδε δημοσιεύσῃ καὶ ἱκανὰς πραγματείας θεολογικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν περιεχομένων οὐ μόνον σερβιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἑλληνιστῶν.

Ι. Μητρόπολις Δέρκων.— Τοῦ ἐπισκόπου Τρωάδου Νεοφύτου διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ ἀναγγείλαντος τῇ Ἑκκλησίᾳ ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δέρκων κ. Καλλίνικος ἀπέλυσεν αὐτὸν τῆς παρ' ἐαυτῇ ὑπηρεσίας ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐνέκρινεν ὅπως παραπεμφθῶσι τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Δέρκων αἱ ὑποβληθεῖσαι σχετικαὶ ἐπεξηγηματικαὶ ἐκθέσεις τοῦ ὡς ἄνω ἐπισκόπου πρὸς παροχὴν σχετικῶν πληροφοριῶν.

Ἡ ἐν Γενεύῃ Διεθνῆς Ἐπιτροπὴ πρὸς προστασίαν τῶν ὀρφανῶν παίδων.— Ἀνεγνώσθη γράμμα τῆς Γεν. Γραμματείας τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς παρακαλοῦσης ὅπως ἀποσταλῇ ἀντιπρόσωπος καὶ τῆς ἡμετέρας Ἑκκλησίας διὰ τὸ μέλλον νὰ συνέλθῃ τὸ δεύτερον Συνέδριον τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς τῇ 7—9 Ἀπριλίον ν. ἢ. Ἐνεκρίθη ἵνα ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὴν ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος Λωζάνης ἀρχιμανδρ. κ. Κ. Βαλλιᾶδης.

Ἰ. Μητρόπολις Καισαρείας. — Ἀπελαθεὶς ὑπὸ τῶν Κεμαλικῶν ἀρχῶν, κατόπιν πολλῶν δεινοπαθημάτων, ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Νεαπόλεως κ. Νικόλαος, βοηθὸς ἐπίσκοπος παρὰ τῇ Ἰ. Μητροπόλει Καισαρείας.

Ὁ Πάπας διαλύει τὴν γυναικείαν Μονὴν τῶν Καρμηλιτῶν τοῦ Μαρίενταλ. — Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ «Croix» τῶν Παρισίων:

Ἡ λυπηρὰ ἐπιμονὴ τῆς μονῆς τοῦ Καρμὲλ τοῦ Μαρίενταλ, ἀρνούμενης νὰ δεχθῇ τὸν ἀποστολικὸν ἐπισκέπτην καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτὸν ἠνάγκασε τὸν Πάπαν, ὅπως λάβῃ αὐστηρότατον μέτρον, ὅπερ ἐκoinοποιήθη διὰ τῆς ἀκολουθούσης τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ναοῦ:

«Τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου 1921 ἡ Α. Ἀγιότης ὁ Πάπας Βενέδικτος ὁ ΧΥ δυνάμει τῆς ἀποστολικῆς του ἐξουσίας ἀπεφάσισε τὴν τελείαν κατάργησιν τῆς Μονῆς τῶν ἀνυποδότητων Καρμηλιτῶν τοῦ Μαρίενταλ, ἐκήρυξεν ὅτι ἀποδίδει εἰς τὴν κοσμικὴν ζωὴν ὅλας τὰς ἀδελφὰς τῆς μονῆς ταύτης καὶ τὰς ἀπαλλάσσει τῆς εὐχῆς των. Συγχρόνως ἀποφάσει τοῦ Sacré Collège τῆς 11 Φεβρουαρίου 1921 ἐπεφόρτισε τὸν ἀποστολικὸν ἐπισκέπτην νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ τῷ παρέσχε τὸ δικαίωμα νὰ διατηρήσῃ ἐν τῷ τάγματι τῶν μοναχῶν, μεταφέροντων αὐτὰς εἰς ἄλλα μοναστήρια, τὰς ἀδελφὰς, ἃς ἐν συνειδήσει θὰ ἔκρινεν ἀξίας».

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἀντικληρικὰ τινα φύλλα, τὰ ὁποῖα ἐπεκρότησαν εἰς τὸ ἄδικον κλείσιμον τῶν μονῶν κατηγοροῦσι τὸν Πάπαν ὡς ἀδιάλλακτον, καθ' ἣν ὥραν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ καθήκοντός του ἀπέδειξεν ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξουσία ἔχουσα τὴν δύναμιν νὰ ἐξάσκησῃ ἀπέναντι τῶν μοναστηρίων — ἐκεῖνος καὶ οὐχὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία — τὸ δικαίωμα τῆς διαλύσεως.

Ἡ «Matin» τῆς ὁποίας ἡ στάσις ἦτο πάντοτε ἐπιθετικὴ κατὰ τῆς καθολικῆς πειθαρχίας, ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁμιλεῖ περὶ «παραδοξότητος» Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶναι παράδοξον εἶναι ὅτι τοιοῦτον φύλλον ἀξιοῖ νὰ διοικήσῃ τὴν Ἑκκλησίαν καὶ τοὺς καθολικοὺς. Τὰ καθολικὰ φύλλα κατεχώρησαν τὸ μέτρον μετὰ λύπης καὶ σεβασμοῦ.

Βαθύτατα τεθλιμμένοι ἐκ τῆς ἐξεγέρσεως ταύτης, εὐχόμεθα ὅπως πολλὰι μοναχαὶ κατανοοῦσαι τὸ καθήκον των καὶ τὸ ἀληθὲς συμφέρον των, εἰσέλθωσιν εἰς ἄλλας Καρμηλιτικὰς Μονὰς.

(Ἐκ τοῦ Bulletin τῆς Παπικῆς Ἀντιπροσωπείας 19 Μαρτίου ν. ἡ. 1921).

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΞ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος τοῦ Albany N. Y. κ. Ριχάρδος Νέλσον δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὑπὸ ἡμερομ. 29 Ἰανουαρίου ἐρωτᾷ ἐὰν δύναται ὁ ἐν Philmont N. Y. Ἐπισκοπιανὸς ἱερεὺς νὰ ἐκπληρῇ πάσας τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων ὀρθοδόξων. Εἰς τὸν ὧς ἄνω Σεβ. Ἐπίσκοπον ἐδηλώθη ὅτι αἱ σχέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν Ἑκκλησιῶν δὲν ἔφθασαν εἰσέτι εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας ταύτης.

Ὁ ἐν Walden N. Y. Ἐπισκοπιανὸς ἱερεὺς Rev Mathew Bayre δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Σεβ. Συνοδικὸν Ἐπίτροπον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Φεβρουαρίου δηλοῖ ὅτι προσφέρει τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνας, ἔτοιμος ὧν ὅπως καὶ τὴν ἐκκλησίαν του παραχωρήσῃ ἐν ἣ περιπτώσει ἐστέλλετο ἐκεῖ ἕλλην ἱερεὺς.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν ὁ Σεβ. Συνοδ. Ἐπίτροπος διεβίβασε θερμὰ συγχαρητήρια εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐνταῦθα Ρωσικῆς Ἑκκλησίας Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἀλέξανδρον, εὐχνηθεὶς, ὅπως τὸ νέον ἔτος κομίσῃ εἰρήνην καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς εἰς τὴν Ἑκκλησίαν καὶ εἰς τὸν λαὸν τῆς ἀδελφῆς Ρωσσίας.

Παρεπιδημεῖ ἀπὸ τινος ἐνταῦθα ὁ Μητροπολίτης Ἀχρίδος Νικόλαος Βελιμίροβιτς, διαμένων ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ Σέρβου καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Columbia κ. Purpin. Τὸν ὧς ἄνω ἱεράρχην ἐπεσκέψθησαν ὁ Συνοδικὸς Ἐπίτροπος καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Δάρλιγκτον, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βαλάκου, γραμματέως τῆς Ἀγγλικῆς ἀλληλογραφίας. Ἀντηλλάγησαν διάφοροι σκέψεις περὶ τῆς ἐν Σερβίᾳ καταστάσεως.

Τὴν 31 Ἰανουαρίου ἐξεδόθη Ἐγκύκλιος καὶ διενεμήθη εἰς ὅλας τὰς Κοινότητας. Δι' αὐτῆς προτρέπονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἐπίτροποι τῶν ἐκκλησιῶν ὅπως μὴ ἐπιτρέπωσιν εἰς ξένους Ἀρχιερεῖς νὰ λειτουργῶσιν εἰς Ἑλληνικὰς ἐκκλησίας ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀδείας τῆς Ἑλληνικῆς Ἑκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς.

Αἱ παροικίαι Sacramento, Cal, καὶ Endicot, N.Y. δι' ἐπανειλημμένων αἰτήσεων των ζητοῦσιν ὅπως

ἀναγνωρισθῶσιν ὡς κοινότητες καὶ ἔχωσιν ἱερεῖς τακτικούς. Αἱ ἐν λόγῳ κοινότητες ἀπέστειλαν καὶ κατάλογον τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν ἀτόμων των, προσέτι δὲ καὶ ἔκθεσιν τῆς οἰκονομικῆς των καταστάσεως.

Ληφθέντων ὑπ' ὅψιν τῶν λόγων οἵτινες ἀναφέρονται ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, ἐπετράπη προσωρινῶς εἰς τὸν ἱερομόναχον Γ. Τσαμπαράνη νὰ ἐκπληρῇ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐλλήνων τῆς πόλεως Calveston.

Ὁ ἀρχιμ. Φιλάρτος Ἰωαννίδης διωρίσθη προϊστάμενος ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ. Ὁ ὡς ἄνω κληρικὸς δηλοῖ ὅτι ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μὴνὸς λίαν εὐδοκίμως εἰργάσθη τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Συνδικτικῆς Ἐπιτροπείας, διακρινόμενος διὰ τὴν δραστηριότητα, διὰ τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος καὶ διὰ τὰς ἀπεράντους γνώσεις.

Ἐφημέριος προσωρινῶς, ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς Β. Λαμπρίδου, ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ Washington διωρίσθη ὁ αἰδ. Οἰκ. Ι. Λαβρακάς.

Ἐφημέριος τῆς Κοινότητος McGill N. Y. διωρίσθη ὁ ἀρχιμ. Ἀθ. Τσάμης, τέως Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀγίου Δράμας. Ὡσαύτως Ἐφημέριοι διωρίσθησαν τῶν Κοινοτήτων Chicopee Falls καὶ Holucke, Mass ὁ αἰδ. Κ. Γαρουφαλῆς καὶ ὁ αἰδ. Δ. Βεργίνας. Ἀντὶ τοῦ εἰς Charleston μετατεθέντος ἀρχιμ. Ν. Χ' Βασιλείου, τέως ἐφημερίου Rochester, N. Y. διωρίσθη ὁ ἀρχιμ. Σ. Ἰωσηφίδης ἀπόφοιτος τῆς Θεολ. Σχολῆς Χάλκης.

—Αἱ Κυρίαι καὶ Δεσποινίδες Σικάγου δι' ἐπιστολῆς αὐτῶν πρὸς τὸν Σεβ. δηλοῦσι τὰς εἰσπράξεις χοροῦ δοθέντος ὑπ' αὐτῶν ἅς διαθέτουσι διὰ τὰ ὀρφανὰ τοῦ πολέμου τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ ἀποσταλὲν ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 2125.20. Εἰς τὸν Σύλλογον τῶν ὡς ἄνω Κυριῶν καὶ Δεσποινίδων ἐξεφράσθησαν θερμότερα συγχαρητήρια διὰ τὸν ζῆλον καὶ τὴν δρασίν των.

Ἀπέθανε τὸν θάνατον τοῦ δικαίου καὶ ἐκνεύθη μετὰ τοῦ ἀρμόζοντος σεβασμοῦ ὁ ἐφημέριος τοῦ ἐν Washington D. C. ἰ. Ναοῦ τῆς Ἀγ. Σοφίας αἰδεσ. Οἶκον. Β. Λαμπρίδης. Καταγόμενος ἐκ Βάρνης ἀπεφοίτησε τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς εἰς νεαρωτάτην ἡλικίαν καὶ εἰργάσθη εἰς

διαφόρους Κοινότητας. Κατὰ τὸ ἔτος 1905 ἦλθεν εἰς Ἀμερικὴν καὶ παρέσχε τὰς πολυτίμους του ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἐν διασπορᾷ Ἑλληνισμόν. Ὁ ἀείμνηστος ἐγκαταλείπει σύζυγον καὶ τέσσαρας θυγατέρας. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 1842

(Διατακτικὸν τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. 31 καὶ ἡμερομην. 22 Φεβρουαρίου 1921 ἀποφάσεως τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως ἐρήμην δίκης μεταξὺ τῆς Ἐλισάβετ Θ. Μιχαηλίδου, τὸ γένος Δημητρίου Καραγιαννίδου καὶ τοῦ Θωμᾶ Μιχαηλίδου),

Δ ι α τ α ς τ α

Ἰδὼν καὶ τὰ ἄρθρα 77, 79, 155, 156, 201 καὶ 207 τῶν Πατριαρχικῶν Δικονομικῶν Ὁδηγιῶν,

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 202 καὶ ἡμερομ. 22 Δεκεμβρίου 1920 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς Ἐλισάβετ Μιχαηλίδου κατὰ Θωμᾶ Μιχαηλίδου, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἕξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου,

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ Διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμ. τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἑκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Προόδου» καὶ καταδικάζει τὸν ἐναγόμενον εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογραφῶν ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑξακόσια τριάκοντα δύο (ἀριθ. 632) προκαταβαλλόμενά ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ Φιλιππουπόλεως Βενιαμὶν

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

Υπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς † ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδεών.

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ

Α'.

Εἶναι καθ' ἑαυτὸ εὐπρόσδεκτον, διὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας καὶ εὐκαιρὸν τὸ ἕτερον ἄρθρον, ὅπερ ὁμοίως τῷ πρώτῳ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» μετέφρασεν ἀπὸ τοῦ *Harvard theological Review* ὁ πανοσ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Σ. καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 8 φύλλῳ τῆς Ἀληθείας. Τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἀμέσως ἡγουμένῳ φύλλῳ, τῷ 7ῳ, ἀπετέλεσε δὲ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 12 φύλλῳ ἁρθρου τῆς Συντάξεως περὶ τοῦ Κηφᾶ Πέτρου. Τοῦ δευτέρου ἁρθρου ὁ συγγραφεὺς, *W. H. P.*

Hatch, ἐπέστησε τὴν προσοχὴν, εἰς ἄλλο ζήτημα ἐξηγητικόν, εἰς ἀκριβεστέραν τινὰ τὴν κατ' αὐτὸν, ἴσως δὲ καὶ καθ' ἑαυτὴν μᾶλλον ὀρθὴν ἐρμηνείαν ἑνὸς τῶν ἀναντιρρήτως σπουδαιωτέρων καὶ δυσκολωτέρων χωρίων τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου, τοῦ 16, 8-11. χωρίου, ὅπερ ἀνὰ πᾶσαν μεγάλην Πέμπτην, κατὰ τὰ δώδεκα Εὐαγγέλια, ἀκούομεν ἀναγινωσκόμενον ἐν τῷ πρώτῳ ἐξ αὐτῶν. Πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀληθοῦς νοήματος δυσκόλου τινὸς χωρίου συνιστᾷ ἡ λεγομένη Ἑρμηνευτικὴ πλήν τινων γνώσεων σχετικῶν καὶ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ σημαινομένου τῶν λέξεων καὶ τὴν παρεξέτασιν τῆς τοῦ λόγου ἀκολουθίας, τῶν συμφραζομένων, καὶ ὅχι μόνον τῶν ἀμέσως ἡγουμένων καὶ ἐπομένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνωτέρων, πολλάκις δὲ καὶ τοῦ λόγου ὅλου, καὶ τοῦ κυρίου θέματος αὐτοῦ, οὗτινος τυχὸν μέλος συναφὲς ἀποτελεῖ τὸ ἐξηγητέον

χωρίον. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν προσέγγισιν τῆς Μεγάλης Πέμπτης καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἀκροάσεως τοῦ πρώτου εὐαγγελίου, τοῦ περιέχοντος τὸ ἐν λόγῳ χωρίον δὲν θὰ εἶναι οὔτε περιττὸν οὔτε ἄκαιρον νὰ προταχθῇ ἐνταῦθα σύντομός τις ἀνάλυσις τοῦ εὐαγγελίου ἐκείνου, πρώτου μεταξὺ τῶν δώδεκα ὅχι μόνον κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ βάθος τοῦ συναισθήματος καὶ κατὰ τὸ ὕψος καὶ τὴν πυκνότητα τῶν νοημάτων αὐτοῦ. Ὁλόκληρον τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, ἀρχόμενον ἅμα τῇ ἀποχωρήσει Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ διήκον μέχρι τῆς ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεσθημανῆς συλλήψεως τοῦ Κυρίου ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ προδότου προσδραμούσης ἐκεῖσε σπείρας (13, 31-18, 1), ἀποτελεῖ συντακτικόν τινα ἢ ἀποχαιρετιστήριον λόγον τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἔμελλε νὰ ἀποχωρισθῇ μετ' ὀλίγον· προσφυῶς δὲ ὀνομάζεται **εὐαγγέλιον τῆς διαθήκης**, διότι περιλαμβάνει τὴν τελευταίαν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς διαθήκην πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ οἰκογένειαν, τὴν διαθήκην τοῦ ἀπερχομένου διδασκάλου πρὸς οὓς ἐγκαταλείπει μαθητὰς καὶ ἀκολούθους ἐνταῦθα ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν μέσῳ ἀνθρώπων ἀντιθέτων φρονημάτων καὶ διαθέσεων, ἐχθρικῶς διακειμένων αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ. Οἱ τοιοῦτοι ἀποχωρισμοὶ ἀποτελοῦσι στιγμὰς ἱερῶν συγκινήσεων καὶ αἰσθημάτων ἀνεκφράστων ἐκατέρωθεν, παρὰ τῷ ἀποχωριζομένῳ οὐχ ἦττον ἢ παρ' ἐκεῖνοις, ἀφ' ὧν ἀποχωρίζεται. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Κύριος γνωρίζει ὅτι τὰ ἀναμένοντα αὐτὸν πάθη θὰ ἀποβῶσιν εἰς ἀγαθόν, εἰς τὴν ἦτιαν τοῦ ἀρχεκάκου καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἄνοδον πρὸς τὸν Πατέρα εἰς αὐτὴν ἐκείνην τὴν δόξαν, ἣν εἶχε παρ' αὐτῷ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι, καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἔχρηζεν αὐτὸς παραμυθίας τινὸς ἄλλης εἰμὴ τῆς ἐνισχύσεως εἰς τὸ ὑπομένειν

ἀνθρωπίνως τὸν ἐπικείμενον θάνατον. Ἐχρηζον ὁμως παραμυθίας, ἐνθαρρύνσεως καὶ ἐνισχύσεως ἰδιαιτέρας οἱ μέλλοντες νὰ ἀπορφανισθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ μετ' ὀλίγον, τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ δὲν ἦσαν ἀκόμη ἀπηλλαγμένοι τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν ὡς ὁπαδοὶ δὲ αὐτοῦ ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς αὐτὰς ἐχθρας καὶ εἰς τὰ αὐτὰ μίση παρὰ τῶν ἀπιστούντων, εἰς ἃ καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἡ κληρονομία τῶν παρ' ἐκείνου πνευματικῶν ἀγαθῶν ἦτο οἶονεὶ βεβαρημένη μετ' ἄλλης ἀπ' αὐτοῦ κληρονομίας, τῆς ἐχθρας παρὰ τῷ κόσμῳ παρὰ τοῖς ἀπαρνούμενοις τὴν ἐκείνου θεότητα καὶ πάσῃ δυνάμει ἀντιπράττουσι τῷ ἔργῳ αὐτοῦ. Πρὸς ταύτην λοιπὸν τὴν παραμυθίαν, ἐνθάρρουνσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν, τῶν ἤδη πιστευσάντων καὶ τῶν ἐφεξῆς πιστευσόντων ἀφορᾷ ὁ Κύριος ἐν παντὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ τούτῳ, πρὸς τοῦτο δὲ ἐξαίρει πρῶτον τὴν τε ἀνάγκην καὶ τὰ παντοῖα εἰς αὐτοὺς πνευματικὰ ἀγαθὰ τοῦ ἐπικειμένου αὐτοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν Πατέρα ἐπανόδου (13, 31 καὶ ἐξ.) διδάσκει ἔπειτα τί παρ' αὐτῶν ἀπαιτεῖται πρὸς εὐόδωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς αὐτῶν εἶναι δὲ τοῦτο πίστις μὲν καὶ ἄκρα ἀφοσίωσις πρὸς τε τὸν Πατέρα καὶ πρὸς ἑαυτὸν, ἀμοιβαία δὲ καὶ ἀκραίφνης πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη, καὶ δὴ καὶ γνῶσις ἐκ τῶν προτέρων τοῦ κακοῦ τούτου τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀπόφασις τοῦ ἀγωνίζεσθαι κατ' αὐτοῦ (15, 1 κ. ἐξ.) τρίτον ὑπισχνεῖται αὐτοῖς ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ οἶονεὶ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἑαυτοῦ ἀπουσίας τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὡς τινος Παρακλήτου, ὡς τινος συνδίκου καὶ συνηγόρου καὶ κραταιοῦ παραστάτου καὶ ἀντιλήπτορος εἰς ἃ ἔχουσι νὰ ἀγωνίζωνται εἴτε ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἰδίας αὐτῶν κλήσεως καὶ ἀποστολῆς εἴτε κατὰ τῶν ἐπηρεϊῶν τῆς τοῦ ἀπίστου κόσμου ἀντιπαθείας καὶ πλάνης εἴτε κατὰ τῶν μεθόδων τοῦ ἀρχεκάκου καὶ πατρὸς τοῦ ψεύδους

(15, 26-16, 15). Ἐπὶ τούτοις διαβεβαιοῖ αὐτοὺς, ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἢ μὲν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις αὐτοῦ καὶ ἐμφάνις θὰ μετατρέψῃ τὴν παροῦσαν αὐτῶν λύπην εἰς χαρὰν ἢ δὲ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψις καὶ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθέδρα Αὐτοῦ θὰ διανοίξῃ αὐτοῖς τὴν ἀληθὴ καὶ ἀκριβῆ ἔννοιαν ἐκεῖνων ὅσα τέως ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὡς ἐν παραβολαῖς καὶ αἰνίγμασιν (16, 16-33). Ἡ κατακλείς τοῦ θεσπεσίου λόγου, ἡ πληροῦσα ὁλόκληρον τὸ 17 κεφάλαιον, εἶναι προσευχή, τὴν ὁποίαν ὡς ἀρχιερεὺς ἀπευθύνει ὁ Κύριος ἐν τῇ ἐπισήμῳ ταύτῃ στιγμῇ τοῦ ἐπιγείου αὐτοῦ βίου πρὸς τὸν Οὐράνιον Πατέρα καὶ περὶ ἑαυτοῦ μὲν, μάλιστα δὲ περὶ τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν, καὶ ὅχι μόνον περὶ τῶν ἤδη παρόντων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μελλόντων περὶ ὧν διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτῶν θὰ πιστεύσωσι καθ' ἐξῆς εἰς Αὐτὸν καὶ θὰ ἀποτελῶσιν ἐκάστοτε τὴν ἐπὶ γῆς ἐκκλησίαν αὐτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἔχουσαν νὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν ἔσωθεν οὐχ ἥτιον κατὰ τῶν ἔξωθεν πολεμίων, ὡς τε συστημάτων καὶ ὡς ἀτόμων, κατὰ τῶν προφανῶν ἢ ἀφανῶν ἐνεργειῶν καὶ ἐπηρειῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΕΠΙΚΑΙΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ

Οἱ ἄεργοι ἐν Κων]πόλει.

Πολλὰ γράμματα ἐξ Ἀμερικῆς ἐρωτῶσι ποῖαι εἶνε αἱ εὐκαιρίαι διὰ τοὺς πρόσφυγας διὰ νὰ εὗρωσιν ἐργασίαν. Ἡ ἔλλειψις ἐργασίας εἶνε ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα προβλήματα ἐν Κ]πόλει σήμερον. Ἐμπράκτως δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἐργοστάσια οὔτε βιομηχανίαι ἐν ἐνεργείᾳ ἵνα δώσωσιν ἐργασίαν εἰς χιλιάδας, αἱ ὁποῖαι συνέρρευσαν εἰς Κ]πολιν πρὸς σωτηρίαν. Γνωρίζομεν ἐν φεσο-

ποιεῖον ἀπασχολοῦν περὶ τοὺς χιλίους ἐργάτας, ἐν καπνεργοστάσιον ἀπασχολοῦν ἐπίσης χιλίους ἐργάτας καὶ ἐν γαλακτοκομεῖον ἀπασχολοῦν περὶ τοὺς πεντήκοντα τοιούτους. Πλὴν τῶν θέσεων τούτων ὑπάρχουσι τὰ καταστήματα, αἱ ἀγοραὶ, οἱ ἀργυροχόοι, οἱ χαλκωματεῖς κλ., αἱ θέσεις αὐταὶ δὲν χρησιμοποιοῦσιν ἐργάτας εἰς εὐρείαν κλίμακα καὶ οἱ ἔμποροι λέγουσιν ὅτι αἱ ἐργασίαι εἶναι στάσιμοι.

Οἱ ἀριθμοὶ τῶν Γάλλων πρὸ δύο ἐβδομάδων ἀναφέρουσι 30,000 ἀέργων Ρώσων προσφύγων ἐν Κ]πόλει, 23,000 ἐν Μέτραις, 16,000 ἐν Λήμνῳ καὶ 26,000 ἐν Καλλιπόλει. Ὑπάρχουσιν περὶ τὰς 5,000 Ἀρμενίων προσφύγων διεσπαρμένοι ἀνὰ τὴν Πόλιν, 6,000 πρόσφυγες Ἑλλήνες, καὶ μέγας ἀριθμὸς Τούρκων προσφύγων ὡς ἐπίσης καὶ ὑπάλληλοι τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἀξιωματικοὶ ἄνευ ἐργασίας. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν περιλαμβάνουσι τοὺς ζῶντας ἄνευ ἐργασίας ὑπ' ἐνοίκιον, δαπανῶντας τὰ ὀλίγα χρήματα τὰ ὁποῖα ἔφεραν μεθ' ἑαυτῶν. Καθ' ἐκάστην προσέρχονται ἄνθρωποι εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐπὶ τῶν βοηθειῶν Ἀμερικανικῆς Ἐπιτροπῆς ζητοῦντες ἐργασίαν, ὅχι βοήθειαν. Ἄνθρωποι ποιᾶς τινος μορφώσεως ζητοῦσιν ἐργασίαν ὡς ἀχθοφόροι, θυρωροὶ, οἱ ἀνδράποτε θέσιν διὰ νὰ ἐπιτύχωσιν ἐργασίαν. Ἐχομεν δῶσει ἐργασίαν εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς ἀποθήκας μας, εἰς ἀρτοποιεῖα, καὶ εἰς σταθμοὺς αὐτοκινήτων μας, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι δὲν ἔχομεν θέσεις ἀνοικτὰς καὶ ὅμως προσέρχονται. Ἄνθρωποι καταλείποντες τὰς Ἀρμενικὰς κατασκηνώσεις προσφύγων περιέρχονται μετὰ κόπου τὰς ὁδοὺς καθ' ἐκάστην πρὸς ζήτησιν ἐργασίας. Ἰστανται εἰς τὴν σειρὰν καθ' ἡμέραν ἐλπίζοντες νὰ ἐκλεγῶσι δι' ἐργασίαν ὑπὸ τῶν Γάλλων, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦσιν ἀριθμὸν τινα πρὸς ἐργασίαν. Γνωρίζομεν ἐμπόρους παρέχοντας ἐργασίαν εἰς ἀέργους ἵν' ἀνακουφίσωσι περιπτώσεις ἀπελπισίας, καθ' ὃν χρόνον οὔτοι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην περιττῆς βοηθείας καὶ αἱ ἐργασίαι εἶναι τόσοις περιορισμέναι ὥστε τὸ νὰ πληρώσῃ τις μισθοὺς εἶνε βάρος.

Χθὲς γέρον τις προσῆλθεν εἰς ἡμᾶς· ἦτο προηγούμενως γραμματεὺς παρὰ τῷ Ἀρμενίῳ Ἐπισκόπῳ Σαμψούντος. Μετετοπίσθη καὶ ἐπανῆλθε

γέρων καταβεβλημένος. Ἐξίτηι ἐργασίαν ὡς ἀχθοφόρος ἀλλὰ δὲν εἶνε τόσον δυνατὸς ὥστε νὰ φέρῃ βαρέα φορτία· θὰ ἦτο καλὸς θυρωρὸς ἢ νυκτοφύλαξ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὔρωμεν θέσιν κενήν.

Ἀξιωματικοὶ ἄλλοτε τοῦ στρατοῦ τοῦ Βράγγελ πωλοῦσιν ἄνθη εἰς τὰς ὁδοὺς, σοκολάτας, κορδόνια, ἐφημερίδας καὶ ἀθύρματα τὰ ὅποια οἱ ἴδιοι κατασκευάζουσι. Ἄλλος ἀξιωματικὸς πωλεῖ σήμερον εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ Πέραν κλάδους ἀνθισμένων καρπῶν· εἶνε ἐνδεδυμένος τὴν πενιχράν του στρατιωτικὴν στολὴν εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε ἀνηρτημένα δύο μετάλλια ἀνδρείας.

Γνωρίζομεν περιστατικὸν καθ' ὃ κάποιος εἰργάζετο δι' ἓνα φεσοπώλην· ἐλάμβανε 40 λίρας κατὰ μῆνα· διὰ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ διέτρεφεν ἑαυτὸν καὶ τὴν μητέρα του· ἡ μήτηρ ἀπέθανε, καὶ ὁ φεσοπώλης δηλοῖ ὅτι τώρα μόνον 24 λίρ. δύναται νὰ πληρώσῃ ἀφοῦ ὁ ὑπάλληλος δὲν εἶχε παρὰ νὰ βοηθήσῃ ἑαυτὸν μόνον. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην ἐργασίας. θέσις ἄλλη δὲν ὑπάρχει καὶ ὁ μόνος του τρόπος εἶνε νὰ δεχθῇ τὰς 24 λίρας, μολονότι ἀρχίζουν νὰ μὴ βοηθῶσι καὶ ἑαυτὸν ἐπαρκῶς. Δηλοῖ ὅτι ὁ φεσοπώλης δὲν εἶνε ἀξιόμειπτος διότι αἱ ἐργασίαι εἶνε τόσον σκοτειναὶ ὥστε δὲν δύναται νὰ πληρώσῃ ἀνώτερον μισθόν.

Ἐπίσης εἶνε δύσκολον νὰ εὔρῃ τις θέσεις καταλήλους διὰ τοὺς πρόσφυγας. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων προσφύγων εἶνε ἐπαρχιῶται καὶ δὲν γνωρίζουσι τοὺς δρόμους τῆς Πόλεως. Προσεπορίζοντο τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀπὸ τοὺς μικροὺς των ἀγροὺς καὶ ὀφείλουσαν νὰ τρέξωσι παντοῦ ἐξ ὑπαρχῆς διὰ νὰ διδαχθῶσι πῶς νὰ κερδίζωσι χρῆμα εἰς μίαν πόλιν. Πολλοὶ τῶν Ρώσων προσφύγων εἶνε ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται, οἱ ὅποιοι ἔχουσι θυσιάσῃ ὅλην των τὴν ζωὴν ἐν τῷ στρατῷ καὶ εἶνε ἀπαράσκευοι δι' ἄλλου εἶδους ἔργα. Πολλοὶ εἶνε ἄνθρωποι πλούτου καὶ κοινωνικῆς θέσεως ἐν Ρωσσίᾳ χωρὶς καμμίαν πείραν πρὸς ἐργασίαν. Τὸ ζήτημα ἐπομένως τῶν ἐν Κ]πόλει ἀέργων εἶνε μέγα πρόβλημα.

ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει 10 ἢ 11 πρακτορεῖα ἐργασίας, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἰδρυθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανικῶν Χριστιανικῶν Ἀδελφότη-

των τῶν Νέων καὶ Νεανίδων (Y. M. C. A. καὶ Y. W. C. A.), καὶ αὐτὰ τοποθετοῦσι πιθανῶς 500 αἰτοῦντας κατὰ μῆνα. ὑπάρχουσι συνήθως 50 οἱ αἰτοῦντες δι' ἐκάστην θέσιν. Τὸ Ρωσικὸν Γραφεῖον ἐργασίας ἰδρυθὲν κατὰ Μάιον 1920 εἶνε τὸ μᾶλλον πολυάσχολον. Τὸ πλεῖστον τῶν ἄλλων Γραφείων εἶνε ἰδιωτικὰ ἰδρύματα.

Ἡ ἐπὶ τῶν βοηθειῶν Ἀμερικανικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς βοηθεῖ κατὰ μῆνα διὰ γάλακτος, ἄρτου, ξυλάνθρακος, τὰς συνεπεῖα τοῦ πολέμου χήρας μετὰ μικρῶν Ἑλληνικῶν, Ἀρμενικῶν, Τουρκικῶν καὶ Ἑβραϊκῶν οἰκογενειῶν. Τὰ βιομηχανικὰ ἐργαστήρια τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς χρησιμοποιοῦσι μέγαν ἀριθμὸν ἐργατριῶν, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζουσι κορδόνια, κεντήματα, εἶδη ὑφαντικῆς, πλεκτικῆς κτλ. Ἡ εἰρημένη Ἐπιτροπὴ χορηγεῖ εἰς διαφόρους ἐντοπίους ἐπιτροπὰς χρήματα ἵνα βοηθῶσι τὰς προσφυγικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ τὰ ὀρφανοτροφεῖα, ἀλλ' ἡ μεγάλη ἀνάγκη εἶνε νὰ εὔρεθῇ ἐργασία διὰ τοὺς ἱκανοὺς πρὸς ἐργασίαν, οἵτινες ζητοῦσιν ἐργασίαν καὶ ὄχι χρήματα.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς ἐχορήγησε χρήματα ἵνα πληρώνωνται ἐργάται διὰ νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀδάνων. Τοῦτο ἦτο διπλῇ ἀρωγῇ—οἱ δρόμοι ἐβελτιώθησαν καὶ οἱ ἄνδρες εἶχον ἐργασίαν. Τὸ αὐτὸ σχέδιον ὑπῆρξεν ἐπιτυχὲς καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Βηρυττοῦ. Αἱ ὁδοὶ τῆς Κ]πόλεως χρῆζουσιν ἐπανορθώσεως. Εἶνε δυνατόν παρόμοιον σχέδιον νὰ διεκπεραιωθῇ ἐν Κ]πόλει ὥστε νὰ βοηθήσωμεν τὴν Κυβέρνησιν πληρώνοντες τὸν μισθὸν τῶν ἀνδρῶν διὰ νὰ βελτιώσωμεν τοὺς δρόμους ἢ νὰ γίνῃ ἄλλο δημόσιον ἔργον;

(Ἐκ τῆς «The Orient», ἀρ. 13, 920).

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κκ. συνδρομηταὶ ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν σπεύσωσι νὰ ἀποστείλωσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομὰς των, ἄλλως θέλει διακοπῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΚΛΗΣΙΑΚΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝ

ΗΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΕΝΗ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

Ἐπιμόνῳ συστάσει τοῦ ἀειμνήστου Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμέως, κατέγινα μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ διὰ δαπάνης οὐ σμικρᾶς, εἰς συλλογὴν διαφορῶν μηναιῶν καὶ ἄλλων βιβλίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν, ἐν οἷς καὶ τὰ διορθωμένα ὑπὸ τοῦ Συμαίου Ἰωάννου (τοῦ εἰτα Ἱεροθέου) Φωτιάδου Μαρκονῆ, ἅτινα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ καὶ ἐκόμισεν εἰς Κ)πολιν, ἀργὰ ὅμως, ὅτε ἡ Μ. Ἑκκλησία ἐξέδιδεν ἐν ἔτει 1842 τὰ διορθωμένα μηναιᾶ.

Ἐπὶ τούτῳ κατέγινα, ὁδηγίαις τοῦ φίλου Κεραμέως καὶ χάριν αὐτοῦ, εἰς εὗρεσιν τοῦ προσφορωτέρου τρόπου πρὸς ἀντιγραφὴν τῶν διορθώσεων, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἔχῃ αὐτὰς προχείρους, χάριν εὐκόλου παραβολῆς, χωρὶς ἀνάγκης ν' ἀνατρέχῃ ἐκάστοτε καὶ συχνὰ εἰς αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα βιβλία.

Ἐκ τοιαύτης τινὸς ἀποπείρας ἀπήντησα τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν, ἣτις ἤδη ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, ἢ καὶ πρὸ αὐτοῦ, ἔπαθε τὴν γνωστὴν κολόβωσιν ἥτοι ἀκρωτηριασμόν.

Τὸ ἕβδομον τροπάριον τῆς τετάρτης ᾠδῆς τοῦ κανόνος Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ὅστις κανὼν ψάλλεται τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν, ἥτοι τῆς Ὁρθοδοξίας, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ **Συνοδικοῦ**, ἔχει οὕτω:

«Τοὺς θήρας καὶ θεομάχους Ἀντώνιον τὸν βέβηλον καὶ παραβάτην, Ἰωάννην τὸν σατανογνώμονα καὶ τῆς Ἑκκλησίας πολεμήτορα, ὡς λύκους βαρεῖς συνελθόντες, **ἀνάθεμά τους, πιστοὶ, ἀναβοήσωμεν**».

Ἡ φέρουσα οὕτω τὸ τροπάριον τοῦτο ἐκδόσις τοῦ Τριωδίου, ἥς τὸ παρ' ἐμοὶ ἀντίτυπον τυγχάνει ἀτυχῶς ἐλλειπὲς κατὰ τε τὴν ἀρχὴν καὶ κατὰ τὸ τέλος, φαίνεται ἀσφαλῶς ὅτι εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, ἥτοι ἐκ τῶν ἐκδόσεων τοῦ

δεκάτου ἔκτου αἰῶνος. Διὰ τοῦτο προφανῶς ἐξετυπώθη ὅπως εἶχεν ἐν τοῖς χειρογράφοις Κώδηξι, διότι βεβαίως ὁ μελωδὸς Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐκάλεσε τοὺς πιστοὺς ν' ἀναβοήσωσιν: «ἀνάθεμά τους», ὅπως βεβαίως καὶ ἀναγινωσκομένου τοῦ **Συνοδικοῦ**, ὁ λαὸς ἀνεβόα: «ἀνάθεμα», ἢ «ἀνάθεμά τους», ἢ καὶ «τρὶς ἀνάθεμά τους».

Εἰς τὰς νεωτέρας ὅμως ἐκδόσεις τοῦ Τριωδίου οἱ ἐκδότης, διορθώσαντες ἄλλα τινὰ λάθη, ἔκριναν ὁῦθεν ἀναγκαῖον νὰ διορθώσωσι καὶ τὸ: «ἀνάθεμά τους» τοῦ ἀνωτέρω τροπαρίου, διότι οἱ λόγιοι τὸ ἐθεώρουν ὡς χυδαῖον ἀνοίκειον εἰς τὸ ῥημα, καθὼς λησμονήσαντες μετὰ τόσους αἰῶνας ὅτι ὁ λαὸς οὕτω τὸ ἀπήγγελλε.

Καὶ δὴ βλέπομεν ὅτι ἐν ἐκδόσει τοῦ Τριωδίου ἐν ἔτει 1800 ὑπὸ Νικολάου Γλυκέως τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων τὸ τροπάριον ἔχει: «ἀνάθεμα τρὶς πιστοὶ ἀναβοήσωμεν».

Ὁ δὲ Ἰωάννης Φωτιάδης καὶ ἐπιδιορθώσατο ὡς ἐξῆς: «... ἀναθέματι τριττῷ καθυποβάλωμεν».

Οὕτω διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, βεβαιοῦται ὅτι τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ἠκρωτηρίασεν ἥτοι ἐκολόβωσεν ὁ λαὸς ἤδη ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος, ἢ καὶ πολλῶν πρότερον, ὅπως θὰ πληροφορήσωσιν οἱ ἀρμόδιοι.

Ἄλλο δείγμα διορθώσεων τοῦ Ἰωάννου Φωτιάδου ἔσται τὸ τοῦ δοξαστικοῦ τῶν στιχηρῶν τοῦ ἐσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου τοῦ δευτέρου ἡχοῦ τῆς μεγάλης Ὁκτωήχου, ἥτοι τῆς Παρακλητικῆς.

Ἐλέγετο κοινῶς εἰς ὅλας τὰς ἐκδόσεις οὕτω: «Παρήλθεν ἡ σκιά τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης, ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγόμενη κτλ.».

Βεβαίως ὁ μελωδὸς ἐγνώριζε κάλλιστα τὸ τῆς Γραφῆς:

«Καταβάς ὁψομαι τὸ ὄραμα τοῦτο, ὅτι ἡ βάτος καίεται καὶ οὐ κατακαίεται», ἐξ οὗ καὶ

ἐνεπνεύσθη νὰ ποιήσῃ ὀρθῶς τὸ δοξαστικόν, ὅπερ εἶτα οἱ ἀντιγραφεῖς οἰκτρῶς διέστρεψαν. Ὅθεν ὁ Φωτιάδης τὸ διόρθωσεν ὡς ἑξῆς: « «ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐ κατεκαίετο, καί-
τοι φλεγόμενη ».

Ἐγγραφον ἐν Σύμῃ μηνὶ Φεβρουαρίῳ
τοῦ ἔτους 1921.

Δημοσθένης Χαβιαρᾶς

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ο ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΘΡΟΝΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΟΥΣΗΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Τυχόν ἐξόχων τιμῶν παρά τε τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας, τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Πρωθιεράρχου τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐκομίσθη τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐπὶ τοῦ ἀγγλικοῦ πολεμικοῦ σκάφους «Κενταύρου» τὸ σκῆνος τοῦ πρὸ μηνὸς ἐν τῇ Βρετανικῇ πρωτενοῦσῃ ἀπροσδοκίῳς τελευτήσαντος Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, Σεβασμ. Μητροπολίτου Προύσης Κυροῦ Δωροθέου. Ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ σκάφους, μόλις καταπλεύσαντος, ἀνῆλθε περὶ ὥραν 4 μ. μ. ἡ πρὸς ὑπάντησιν τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ μεταβᾶσα Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἐκ τῶν Σεβασμ. Μητροπολιτῶν Ἀμασείας Γερμανοῦ, Πισιδεῖας Γερασίου καὶ Δαρδανελλίων Εἰρηναίου καὶ τῶν Ἐριτίμων Ἐθν. Συμβούλων κκ. Θ. Παπαδοπούλου, Ἀλ. Παπᾶ καὶ Ἰω. Κεχαγιόγλου, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ δύο λαϊκῶν τμηματάρχων, ἧτις μετὰ τὸ νενομισμένον τρισάγιον, ἐν μέσῳ πολλῶν ἐνδείξεων τιμῆς καὶ εὐλαβείας ἀπὸ μέρους τοῦ πληρώματος, παρατεταγμένου ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετὰ τοῦ κυδερνήτου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν, παρέλαβε τὸ φέρετρον ἐπὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὀρισθείσης ἀτμακάτου πρὸς μεταφορὰν εἰς Φανάριον. Ἀμα τῇ

προσεγγίσει τῆς ἀτμακάτου εἰς τὴν ἀποβάθραν Φαναρίου ἐτέρα Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Αἴνου Ἰωακείμ, Βιζύης Ἀνθίου καὶ Σηλυβρίας Εὐγενίου, τῶν Συμβούλων κκ. Ν. Φερμάνογλου καὶ Σ. Θωμάρεως, τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου, τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου, τοῦ Μ. Ἀρχidiaκόνου, τοῦ Δευτερεύοντος, τοῦ Μ. Ἐκκλησιάρχου καὶ τῶν Πατριαρχικῶν ὁφθικιάλων ὑπεδέχθη τὸν σεπτὸν νεκρὸν, ὅστις καὶ μετηνέχθη μετὰ τῶν ὑπάτων ἐκκλησιαστικῶν τιμῶν εἰς τὸν Πηχικὸν Ναόν. Τῆς πενθίου πομπῆς ἡγεῖτο ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Γερβάσιος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Σηλυβρίας καὶ Σαράντα-Ἐκκλησιῶν, εἰς οὓς προσετέθη καὶ ὁ ἡγηθεὶς τῆς ἐκ Λονδίνου μεταφορᾶς τοῦ νεκροῦ Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Γερμανὸς, καὶ δέκα ἐπισκόπων. Τοῦ φερέτρου, κεκαλυμμένου ὑπὸ τοῦ Πηχικοῦ Λαβάρου, ἐναποτεθέντος εἰς τὸν σωλῆαν, ἐπὶ ἰδιαιτέρου ὀκρίβαντος, ἐψάλη ὑπὸ τῶν τελεταρχούντων ἀρχιερέων μικρὸν τρισάγιον, ἐν μέσῳ ἀπειροπληθοῦς ἐκκλησιάσματος, καθ' ὃ παρῆσαν ὁ Σεβ. Τοποτηρητὴς Μητροπολίτης Καισαρείας κ. Νικόλαος, οἱ Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς, οἱ παρεπιδημοῦντες Μητροπολῖται καὶ οἱ Ἐρίτιμοι Σύμ-ξουλοι. Εἶτα ἤρξατο κατὰ τὰ εἰωθότα ἡ ἀνάγνωσις περικοπῶν ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Κ. Διαθήκης ὑπὸ τῶν Πηχικῶν ἐφημερίων, διαρκέ-σασα ἐπὶ τριήμερον, καθ' ὃ ἀπειρον πλῆθος λαοῦ προσῆλθεν ἵνα δώσῃ τὸν ὕστατον ἀσπασμὸν εἰς τὸν θανόντα Ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἐπιοῦσαν Κυριακὴν, ἱεουργοῦντων τῶν Σεβ. Ἀρχιερέων Σηλυβρίας, Σαράντα-Ἐκκλησιῶν καὶ Τυρολόης, ἐτελέσθη ἡ νενομισμένη ἐπιμνημόσυνη λειτουργία. Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν Δευτέραν, συνῶδᾳ τῷ Προγράμματι, περὶ ὥραν 2 μ. μ. ἐτελέσθη ἐν πυκνῇ συρροῇ λαοῦ, μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος, ἡ κηδεῖα τοῦ ἀειμνήστου Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου Κυροῦ Δωροθέου, προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαρείας κ. Νικολάου, Τοποτηρητοῦ τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρεπιδημούντων Μητροπολιτῶν. Κατὰ ταύτην παρέστησαν ὁ ἐξοχ. Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Ἀγγλίας, ὁ ἐξοχ. Ὑπατος

Ἀρμοστὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Βότσης μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Στελλάκης, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς ὑποστράτηγος κ. Κούτσης μετὰ πολλῶν ἀξιωματικῶν, ὁ ἀντιστράτηγος κ. Ἰωάννου μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, ὁ ἐξοχ. Ἀρμοστὴς τῆς Πολωνίας μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Πολωνικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς, ὁ ἐξοχ. Ἀρμοστὴς τῆς Σερβίας, ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἐνταῦθα διπλωματικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀποστολῶν, καὶ τῶν διαφόρων Σωματείων, οἱ Διευθύνται καὶ αἱ Διευθύντριαι τῶν ἀνωτέρων παρ' ἡμῖν Ἐκπαιδευτηρίων, ὡς καὶ ἀντιπροσωπεία τῆς ἐπαρχίας Προύσης. Καταλλήλως ἀντιπροσωπεύθησαν καὶ οἱ Ἀρμοσταὶ Ἀμερικῆς, Γαλλίας, Ἰταλίας καὶ Ρουμανίας. Παρῆσαν ὡσαύτως ὁ Μακαρ. Πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων Ζαβὲν μετὰ τοῦ πρώην τοιούτου, ὁ Μακαρ. Πατριάρχης τῶν Συροχαλδαίων, ὁ Πρωθιερεὺς τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρμοστείας αἰδεσιμολ. κ. Οὐάϊτ μετὰ τοῦ Πρωθιερέως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλ. παροικίας καὶ τοῦ ιερέως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς μοίρας, οἵτινες καὶ ἀνέπεμψαν κατάλληλον δέσιν, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βεσσαραβίας κ. Ἀναστάσιος, ὁ Πρωθιερεὺς τῆς Σερβικῆς Πρεσβείας κ. Βασίλειος, ὁ Σοφολ. Ἀρχιεραβδίνος καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Τὸν ἐπικήδειον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ Μ. Κατηχητὴς καὶ Σχολάρχης τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς αἰδεσιμολ. κ. Ἀλέξ. Ζῶτος, μεθ' ὃν ὁ Σεβασμ. Τοποτηρητὴς μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ἀμασειας καὶ τῶν Συμβούλων Ἀγγ. Ἰωαννίδου καὶ Π. Καραθεοδωρῆ ἐδέχθησαν τὰ συλλυπητήρια τῶν ἐπισήμων. Μετὰ τῶν αὐτῶν ἐξαιρετικῶν τιμῶν τὸ σκῆνος μετνέχθη μέχρι τῆς ἀποβάθρας Φαναρίου, ὁπόθεν δι' ἀτμακάτου ἐκομίσθη ὑπὸ τῶν Σεβ. ἀρχιερέων Ἀγκύρας, Πισιδείας καὶ Σηλυδρίας, τοῦ Π[η]χικοῦ πρεσβυτερίου καὶ τοῦ Πρωθιερέως τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς παροικίας, εἰς Καζλῆ-Τσεσμέ, ἐνθα ὑπνντήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κλήρου Κοντοσκαλίου, Βλάχας, Ὑψωμαθίων, Καζλῆ καὶ Βελιγραδίου καὶ ἐκεῖθεν διὰ τεθρίππου ἀμάξης, καταλλήλως διακοσμηθείσης, ὠδηγήθη εἰς Βαλουκλῆ καὶ παρεδόθη εἰς τὴν μητέρα γῆν μετὰ τῶν προσηκουσῶν τῷ ἀξιώματι τιμῶν, ταφεῖς παρὰ τοὺς τάφους τῶν Πατριαρχῶν.

Δωροθέου τοῦ Σεβασμιωτάτου Τοποτηρητοῦ τοῦ ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ καὶ Ἀποστολικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἐν τῇ προασπίσει τῶν τιμιωτάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν δικαίων πεσόντος, **ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ!**

— Αὐθμερὸν μετὰ τοῦ σεπτοῦ νεκροῦ ἐπανεκαμψε καὶ ἡ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀοιδίμου Τοποτηρητοῦ μεταβᾶσα εἰς Λονδίνον Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Ἐριτίμων Συμβούλων κκ. Ἀγγ. Ἰωαννίδου καὶ Π. Καραθεοδωρῆ, ὡς καὶ ὁ ἱερολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Γερμανὸς, ἀκόλουθος τοῦ ἀειμνήστου.

Β' ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

συνδρομητῶν Ἐπιτροπῆς Ἑλεῶν

Κατὰ μῆνα: Γενικὴ Ἑταιρία Ἐδωδίων γρ. 300— Καλλιγᾶς καὶ Βασιλειάδης 250— Ἀλ. Νεόκοσμος Γενήδουνας, Θ. Θεολογῆς, καὶ Ἀδελφοὶ Βολωνάκη ἀνὰ 200— Μ. Κομβόπουλος, Εὐδ. Οὐσουλιτζόγλου, Ἀδελφοὶ Χαλκούση, Πλάτων Βέης, Ν. Π. Καραβίας, καὶ Συμ. Μαξιμιάδης ἀνὰ 100— Ζαχ. Ἀνδρεάδης 60— Θ. Καρλόγλου, Α. Μπόζιος, Π. Μπόζιος, Ἀνώνυμος, Καλπακτζόγλου, Τσουρόπουλος καὶ Βελιγραδηνὸς, Ἀδελφοὶ Χατζόπουλοι, Υἱοὶ Κ. Ἡλίσκου, Ἰάκωβος Λεβὺ, Χαρ. Σαραφιανὸς, Ραπτόπουλος καὶ Ζαρόκωστας, Φώτ. Σάρας, Κλινόπουλος καὶ Ἀντωνιάδης, Σωκρ. Μιχαηλίδης, Γρ. Γεωργάκης, Στ. Ναρλῆς, Ν. Α. Κωνσταντινίδης, Γ. Κατσαρὸς, Ν. Ι. Ἀνδριάς, Ἰωσ. Σταυρόπουλος, Ἀδελφοὶ Κάλφουγλου, Ἀλέξ. Πολίτης, Κ. Ι. Ἀνδρεάδης, Κλεόβ. Μποσταντζόγλου, Ἀδελφοὶ Δόπτογλου, Γ. Ι. Ζουρελίδης, Κωνστ. Λαζαρίδης, Ἰσαακίδης καὶ Μαῖόπουλος καὶ Δ. Ι. Γεωργιάδης ἀνὰ 50— Β. Ροσάνογλου καὶ Ἰσαὰκ Τσαλικογλου ἀνὰ 40— Στυλ. Καραϊορδάνης 30— Περ. Α. Ἀντωνιάδης, Α. Μ. Μαξιμιάδης, Β. Βετσόπουλος, Ἀλέξ. Σούρας, Ἀλέξ. Ἰσχυρίδης, Π. Πασχαλίδης, Σάββας Χ' Βασιλειάδης, Θεαγ. Τρουπιτζόγλου, καὶ Θεόκτ. Δημητρίου ἀνὰ 25— Ἀντ. Βετσόπουλος, Μηνᾶς Πρόκος, Ἀγγ. Βουτσᾶς, Ἀρ. Κοσμέτος, Ἀδελφοὶ Ν. καὶ Α. Σγουρίδου, Γ. Σουκούρογλου, Ἀδελφοὶ Καραευθύμογλου, Πέτρος Ντερμωσονιάδης Γ. Ἱερεμία, Παράσχος Χρησιτίδης, καὶ Υἱοὶ Ἰσαὰκ Νομίδου ἀνὰ 20— Ν. Δ. Φωτιάδης, Στ. Μωϋσείδης, Δημ. Σπανούδης, καὶ Ἀδελφοὶ Χατζόπουλοι ἀνὰ 10— Ν. Δανιηλίδης, καὶ Ἀβραὰμ Σαράφογλους ἀνὰ 5 γρ.

Κατὰ τριμηνίαν: Ἀρ. Κιοσόγλου, Δημοσθ. Παπαδόπουλος, καὶ Ἑπαμ. Ν. Λάλας ἀνὰ γρ. 300—Χαρ. Ἀναγνωστίδης, καὶ Σ. Ἰωακειμόπουλος ἀνὰ 250—Ἀδελφοὶ Νεαπολιτάκη 150—Δ. Παντερμαλῆς, Β. Βασιλειάδης, καὶ Θεόφ. Γεωργιάδης ἀνὰ 100—Κ. Βελέτσος, καὶ Ἀβραὰμ Μαγιόπουλος ἀνὰ 50—Εὐστ. Ι. Ζῶτος 25.

Καθ' ἑξαμηνίαν: Ἰωάννης Λαζόπουλος γρ. 3000—Μηνᾶς Ἰορδανίδης 1200—Μπάχλας καὶ Ἀτσάλης 6000. Κ. Λογοθέτης, καὶ Ἰωάνν. Σιώτης ἀνὰ 500—Α. Ἀδὰμ, Μ. Καμπαλούρης, Ἀδελφοὶ Σαραφίδαι, Μάρκος Σουβατζόγλου, καὶ Στυλ. Στυλιανίδης ἀνὰ 300—Ἀδελφοὶ Βελέτσου, Γρηγ. Μαγιόγλου, καὶ Ἀδελφοὶ Μαυρίδου καὶ Ρώτσικας ἀνὰ 200—Β. Συμεωνίδης, Ν. Σεφέρογλου, Ἀν. Θεοδώρου, Ἀθαν. Φ. Νικολαΐδης, Σάββας Μουράτης, καὶ Γ. Μπακλατζόγλου ἀνὰ 120—Κωνστ. Παναγιωτίδης, Κ. Γ. Τσάμης, Ἀβρ. Παναγιωτίδης, Ἀδελφοὶ Παπαγιαννόπουλοι, Β. Πατσικάκης, Σερ. Κωνσταντινίδης, Ε. Μαγουλάς καὶ Μ.Α. ὕψεντόπουλος ἀνὰ 100—Παντελῆς Συμεὼν 75—Ἀβραὰμ Νικολαΐδης, Ε. Ἐλευθεριάδης καὶ Σα, καὶ Ἰωακείμ Φερεκύδης ἀνὰ 60—Σάββας Γρηγοριάδης. Γρ. Ἀφθονίδης, καὶ Ι. Τριανταφυλλίδης ἀνὰ 50—Λάζαρος Ραπτόπουλος 30.

(ἀκολουθεῖ)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 1779

(Διατακτικὸν τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. 23 καὶ ἡμερομην. 8 Φεβρουαρίου 1921 ἀποφάσεως τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως ἐρήμην δίκης Δημητρίου Σπηλιώτη κατὰ Ἀγγελικῆς Δ. Σπηλιώτη, τὸ γένος Τερπάνδρου Ροζανοπούλου),

Δ ι α τ α ς τ α

Ἰδὸν καὶ τὰ ἄρθρα 77, 79, 155, 156, 201 καὶ 207 τῶν Πατριαρχικῶν Δικονομικῶν Ὁδηγιῶν,

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεῖ,

Δέχεται τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 9665 καὶ ἡμερομ. 11 Δεκεμβρίου 1920 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τοῦ Δημητρίου Ἀθαν. Σπηλιώτη κατὰ Ἀγγελικῆς Δ. Σπηλιώτου, τὸ γένος Τερπάνδρου Ροζανοπούλου, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὕφισταμένον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης,

Ὅρίζει ἵνα τὸ κοινὸν τῶν διαδίκων νόμιμον τέκνον

Κωνσταντῖνος μένη καὶ ἀνατρέφηται παρὰ τῷ ἀναιτίφ τῆς διαζεύξεως πατρὶ αὐτοῦ,

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ Διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμ. τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἑκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» καὶ

Καταδικάζει τὴν ἐναγομένην ὡς τε ἐρημοδικήσασαν καὶ ὡς ἡτηθεῖσαν ἐν τῇ δίκῃ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑξακόσια ἑβδομήκοντα ἑξ (ἀριθ. 676) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 12 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ Φιλιππουπόλεως Βενιαμὶν

2

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΚΛΗΣΙΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 1519

Ἡ Καλλιόπη Γεωργίου Λιάσκου, τὸ γένος Πασχάλη Χατζῆ Νικολάου, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, ὑπήκοος ὀθωμανῇ, τέως κάτοικος Ταταούλων, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, καλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέρα καὶ ὦραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν ἐξήκοντα καὶ μιᾶς (61) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἐαυτῆς συζύγου Γεωργίου Λιάσκου, φούρναρη, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ καὶ κατοίκου Ταταούλων, ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ ἐκδικασθῇσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμοὺς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἑκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πλῆξεσι, τῇ 6 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

2

(ὑπογρ.) Ὁ Φιλιππουπόλεως Βενιαμὶν

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδ. Δ. Χαμουδόπουλος

Ὑπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδεών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προκαταβλλομένη λίραει τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ

Β'.

Ὅ,τι ἐν τῷ προλαβόντι μέρει τοῦ παρόντος ἄρθρου παρεστάθη ὡς ὁ κύριος στόχος καὶ σκοπὸς τοῦ ὅλου εὐαγγελίου τῆς διαθήκης, ἢ τῶν μαθητῶν παραμυθία, ἐνθάρρυνσις καὶ ἐνίσχυσις, τὸ αὐτὸ χρησιμεύει καθ' ἡμᾶς καὶ ὡς κλεῖς ἅμα καὶ λυδία λίθος καὶ εἰς τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν καὶ τοῦ σημαινομένου μὲν ὀνομάτων τινῶν (παράκλητος, κόσμος, ἔλεγχος, δικαιοσύνη, κρίσις,) μάλιστα δὲ τοῦ νοήματος τοῦ χωρίου ἐκείνου 16, 8—11, ὅπερ ἐμπεριλαμβανόμενον ἐν τῷ εἰρημένῳ εὐαγγελίῳ, ὑπεβλήθη εἰς νέαν ἐξέτασιν ὑπὸ τοῦ κ. Hatch πρὸς εὐρεσιν ἄλλης ἐννοίας κρείττονος παρὰ τὴν συνήθη αὐτῆς ἐκδοχὴν.

Τὸ πρῶτον τῶν εἰρημένων ὀνομάτων, Παράκλητος, ὅκως ἀπαντῶν ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, καὶ μάλιστα παρὰ μόνῳ τῷ Ἰωάννῃ, χρησιμεύει ὡς χαρακτηρισμὸς τετράκις μὲν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος (14, 16. 26. 15, 26. 16, 7), ἅπαξ δὲ τοῦ Υἱοῦ (1 Ἰωά. 2, 1). Πλὴν τὰ τοῦ Ἰωάννου 14, 16 «καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω (=παρακαλέσω) τὸν Πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν» δηλοῦσι σαφῶς ὅτι καὶ ὁ Κύριος αὐτὸς ἐθεώρει καὶ ἑαυτὸν ὡς παράκλητον παρὰ τῷ Πατρί. Τὸ ὄνομα ὡς τοιοῦτον σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ ἀντίστοιχον λατινικὸν *advocatus*, τὸν προσκαλούμενον ἢ παραλαμβανόμενον ἐπὶ τούτῳ, ἵνα χρησιμεύῃ ὡς σύμβουλος, σύνδικος, συνήγορος, ὑπερασπιστής. Καὶ ἐν μὲν 1 Ἰωάν. 2, 1 ὁ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθεὶς καὶ ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς καθεζόμενος Κύριος χαρακτηρίζεται οὕτως ὡς ἰκέτης καὶ μεσιτεύων παρ' ἐκείνῳ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν (πρβλ. καὶ Ἑβρ. 7, 25. 10, 24),

ὑπὲρ ὧν ἄλλως τε καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν ὥς ἐξιλαστήριον θυσίαν, καὶ ὄχι μόνον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁπαδῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν τοῦ κόσμου παντός. Ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ὁμῶς λεγόμενον ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρίστησιν αὐτὸν γενικώτερον ὥς ἄρωγόν καὶ ἀντιλήπτορα εἰς ὅσα γρήζουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ βοηθείας καὶ ἐπικουρίας εἴτε πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν ἐπίδοσιν καὶ προκοπὴν ἐν τῇ ἐπιγνώσει τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ ἐν τῇ εὐσεβεῖ καὶ θεαρέστῳ ζῳῇ, εἴτε πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἄμυναν ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων αὐτῶν καὶ πολεμίων τῆς ἰδίας αὐτῶν πίστεως (καὶ τοῦτο σημαίνει ἐνταῦθα ὁ κόσμος, τοὺς ἀπίστους καὶ πολεμίους τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων), εἴτε καὶ πρὸς ἔλεγχον τούτων, πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐν ἧ διατελοῦσι πλάνης καὶ διαστροφῆς καὶ ὅσων ἀποστεροῦσιν ἑαυτοὺς ἀγαθῶν καὶ εὐεργετημάτων ἀπιστοῦντες τῷ Χριστῷ καὶ διώκοντες τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ. Οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι τὴν διπλὴν ταύτην ἀπέναντι τῶν ἀντιδίκων ἐνέργειαν, τὴν ἀμυντικὴν ἅμα καὶ ἐπιθετικὴν, θὰ ἐξασκῇ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δι' αὐτῶν τῶν μαθητῶν καὶ κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου (πρβλ. Ματ. 10, 19—20 καὶ τὰ παράλληλα), δι' αὐτῶν δὲ θὰ ἐλέγξῃ τὸν ἀπιστοῦντα καὶ ἀντιδιατιθέμενον τῷ θεῷ κηρύγματι κόσμον περὶ τῶν τριῶν τούτων, περὶ ἁμαρτίας, περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. Τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν χωρίον ὀρίζει καὶ τοὺς ἰδιαιτέρους λόγους ἐκάστου τῶν ἐλέγχων τούτων, διατὶ περὶ ἁμαρτίας, διατὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ διατὶ περὶ κρίσεως· «περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται». Τὰ τρία ταῦτα, δι' ἃ ὁ θεομάχος καὶ χριστομάχος κόσμος εἶναι ἐλέγχου ἄξιος καὶ θὰ ἐλεγχθῇ, εἶναι ἄρα γε τρία διάφορα πράγματα, ἢ εἶναι διάφοροι ὄψεις ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος. Ἡ τελευταία ἐκδοχὴ ἢ καθ' ἡμᾶς ὀρθότερα

εἶναι προφανῶς καὶ ἡ τοῦ κ. Hatch. Εἶναι καὶ κατ' αὐτὸν στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, σύμφωνα δὲ πρὸς ταῦτα εἶναι καὶ ὅσα προΐων λέγει· «ἁμαρτία, δικαιοσύνη καὶ κρίσις» ἀντιτίθενται πρὸς ἀλλήλας, ὥς τὰ μόρια μὲν... δὲ... δὲ... δεικνύουσιν, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἰδιαιτέρα ἐμφασίς ἐπὶ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ ἁμαρτίας καὶ δικαιοσύνης». — Ἄλλη ἀπορία τοῦ χωρίου εἶναι, πῶς ἐκληπτέοι οἱ τρεῖς οὗτοι ὅροι, ἁμαρτία, δικαιοσύνη, κρίσις, κατ' ἐννοίαν ὅλως λογικὴν, ἢ ἐν εἰδικῇ τινι ἐκδοχῇ. Τὸ τελευταῖον προκρίνει ὁ κ. Hatch· καθ' ἡμᾶς προκρίτωτέρα ἢ πρώτη ἐκδοχή. — Συναφὴς πρὸς τὴν προειρημένην καὶ οὐχ ἥτιον σπουδαία ἀπορία τοῦ χωρίου εἶναι καὶ αὕτη, πῶς νοητέα ἡ σχέσις τῶν αἰτιολογουσῶν προτάσεων πρὸς τὰς αἰτιολογούμενας, ὡς ἀναλυτικὴ ἢ ὡς συνθετικὴ. Ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἐννοοῦμεν τοῦτο, ὅτι ἡ αἰτιολογοῦσα εἶναι ἄλλη τις ἐννοία, μὴ ἀμέσως ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ αἰτιολογουμένῃ μήτε ὡς ἡ αὐτὴ κατ' οὐσίαν μήτε ὡς μέρος ἢ εἶδος αὐτῆς, καθὰ συμβαίνει ἐν τῇ ἀναλυτικῇ. Εἶναι δηλαδὴ ὁ κόσμος ἄξιος ἐλέγχου καὶ κατὰ τὸν προδηλωθέντα τρόπον θὰ ἐλεγχθῇ περὶ ἁμαρτίας δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἢ διότι αὐτὴ αὕτη ἢ ἀπιστία αὐτοῦ ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ; — Εἶναι δεύτερον ὁ κόσμος ἄξιος ἐλέγχου καὶ θὰ ἐλεγχῇ περὶ δικαιοσύνης δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἢ διότι διέπραξέ τι καὶ διαπραττεῖ κατὰ τῆς δικαιοσύνης, διότι ἀπηρνήθη καὶ ἀπαρνεῖται τὸν καθ' ἑαυτὸν δίκαιον καὶ ἅγιον, τὸν δι' αὐτὴν τὴν ἀγιότητα αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς καὶ καθεσθέντα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ (πρβλ. Πρ. 2, 28—29. 36. 3, 15. 5, 30. 10, 31. 1 Τιμ. 3, 16. 1 Ἰωάν. 2, 1). — Εἶναι τελευταῖον ἄξιος ἐλέγχου ὁ κόσμος καὶ θὰ ἐλεγχθῇ περὶ κρίσεως δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἢ διότι ἁμαρτάνει εἰς τὴν κρίσιν αὐτὴν ἢ διότι τὴν ἐξενεχθεῖσαν κρίσιν καὶ κατάκρισιν τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου δὲν φαίνεται γνωρίζων καὶ ἀναγνωρίζων

ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ διάκηται πρὸς αὐτὸν ὡς καὶ πρότερον, ὥσεί ἦτο ἄκριτος καὶ ἀκατάκριτος;—Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ὡς καὶ εἰς τὸ πρῶτον εἶναι ἀναλυτικὸς ὁ κ. *Hatch*, ὅχι ὁμῶς καὶ εἰς τὸ δεύτερον σημεῖον, ἐὰν ὀρθῶς νοῶμεν τοὺς λόγους αὐτοῦ. «Θὰ ὁδηγηθῇ, λέγει, ὁ κόσμος ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Παρακλήτου νὰ ἀναγνωρίσῃ τρία τινὰ α') ὅτι ἡμεῖς μὴ πιστεύσας εἰς Χριστὸν· β') ὅτι οἱ πιστεύοντες δικαιοῦνται ἢ ἀπολύονται (=ἀφωοῦνται), διότι ὁ Χριστὸς ἐπορεύθη πρὸς τὸν Πατέρα, ἵνα ἐνεργήσῃ ὡς συνήγορος αὐτῶν (Παρακλήτος)· καὶ γ' ὅτι τὸ κακὸν κατεδικάσθη, διότι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου (ὁ διάβολος) κατεδικάσθη».

Ἐχει ὁ κ. *Hatch* καὶ ἐμὲ ἀμφιβάλλοντα περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ Σωτῆρος ἀναφορᾶς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀναλόγου ἐκδοχῆς τῆς αἰτιολογίας κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ζυγαβηνοῦ «δικαίου γὰρ γνῶρισμα τὸ πορεύεσθαι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ συνεῖναι αὐτῷ». Ἐχει τι τὸ ἐξεζητημένον ἢ τοιαύτη ἐκδοχὴ καὶ ἐρμηνεία τοῦ δευτέρου σημείου. Ἀμφιβάλλω ὁμῶς ἂν στοχάζεται τοῦ ὀρθοῦ ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. *Hatch* προτεινομένη ἐκδοχὴ τῆς δικαιοσύνης κατ' ἐννοιαν δικαστικὴν, ὡς *justitia imputativa*, καὶ ἡ ἀνάλογος ἐρμηνεία τοῦ αὐτοῦ σημείου. Φοβοῦμαι μήπως ἐν τῷ προκείμενῳ χωρίῳ ἀποδίδει ὁ κ. *Hatch* πλείονα τοῦ δέοντος δύναμιν εἰς τὸ ρῆμα ἐλέγχειν, διαβλέπων ἐν αὐτῷ ὅχι μόνον κατάδειξιν τῆς ἀπάτης ἢ τῆς ἀδικίας τῶν ἐλεγχομένων, ἀλλὰ καὶ πραγματικὴν πειθῶ, καὶ συναίσθησιν καὶ ἀναγνώρισιν παρ' αὐτῶν τῆς ἰδίας ἀπάτης ἢ ἁμαρτίας («θὰ ὁδηγηθῇ ὑπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ Παρακλήτου νὰ ἀναγνωρίσῃ»). Ἐνδέχεται βεβαίως νὰ ἔχῃ ὁ ἔλεγχος καὶ τοιοῦτον ἀποτελέσμα, νὰ σημαίηται διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως καὶ ἡ συναίσθησις, καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἰδίας ἐνοχῆς· ἀλλὰ τοῦτο θὰ ἔδιδεν εἰς τὸ προκείμενον χωρίον τὴν ἐννοιαν, ὅτι ὁ Κύριος προαγγέλλει ἐνταῦθα τοῦ ἀπίστου κόσμου τὴν

ἐπιστροφὴν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν ὀργάνων αὐτοῦ, ἐννοίαν, ἣτις δὲν εἶναι μὲν ξένη αὐτῷ (Ἰωαν. 10, 16. 11, 52), ἀλλ' εἶναι ζήτημα ἂν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει νοεῖται καὶ ἐκφράζεται ὑπὸ τοῦ λαλοῦντος. Ἀμφιβολίας ἔχω καὶ περὶ τούτων, ὅτι τὸ ἡμεῖς μὴ πιστεύσας εἰς Χριστὸν ἀποδίδει πλήρως τὸ νόημα τῶν εὐγγελικῶν λόγων τῶν ἐμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ 9 στίχῳ τοῦ κεφ. 16, ἢ ὅτι τὸ ἄλλο, τὸ κακὸν κατεδικάσθη, διότι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κατεδικάσθη, εἶναι ἀκριβὴς ἀπόδοσις τοῦ νοῦ τοῦ 11ου ἐδαφίου τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου.

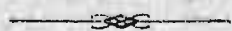
Κατ' ἐμὴν ἀντίληψιν μᾶλλον σύμφωνος πρὸς τὰ θεία λόγια εἶναι ἡ ἐξῆς ἐκδοχὴ καὶ ἀπόδοσις αὐτῶν. Διὰ τῶν ὑψηροῦν τοῦ Θεοῦ κηρύγματος, τῶν ἐνεργούντων ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, θὰ ἐλεγχθῇ ὁ ἄπιστος κόσμος α') ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, διότι δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, πλὴν ὅχι διὰ τοῦτο ἀπλῶς, διότι δὲν ἐπίστευσεν, ἀλλὰ διότι μὴ πιστεύσας δὲν ἀπῆλ-
λάγη ἀφ' οἷου ὥφειλε καὶ ἠδύνατο νὰ ἀπαλλάγῃ, ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς τῆς ἁμαρτίας, ἀξιούμενος διὰ τῆς πίστεως τῆς τῶν ἁμαρτιῶν ἀφέσεως, ὅπως ἀξιοῦνται ταύτης οἱ ἀποδεχόμενοι αὐτὸν καὶ ἀφοσιούμενοι πρὸς αὐτὸν ὡς σωτῆρα τοῦ κόσμου, ὡς προσεγγόντα ἑαυτὸν θυσίαν ἁμωμον ἐπὶ ἑξίλασμά τῶν τοῦ κόσμου ἁμαρτιῶν (πρβλ. Ἰωαν. 1, 29. 36. 1 Ἰωαν. 1, 7. 2, 2. 4, 5. 10). Ὡς σχόλιον τῆς ἐννοίας ταύτης φαίνεται μοι τοῦ ἐν 8, 24 τοῦ αὐτοῦ εὐαγγελίου λεγόμενον, τὸ ἀποθανεῖθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. «Εἰ γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν». Θὰ ἐλεγχθῇ β') ὡς πρὸς τὴν δικαιοσύνην, τουτέστιν ὡς πρὸς ἀκραίαν καὶ θεάρεστον ἠθικὴν ζωὴν, διότι διατελεῖ γυμνὸς αὐτῆς, διατελεῖ δὲ γυμνὸς αὐτῆς διότι δὲν προσέρχεται πρὸς τὸν τύπον καὶ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς ταύτης, πρὸς τὸν δίκαιον καὶ ἅγιον, τὸν ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκεῖ ἐντυγχάνοντα τῷ Πατρὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ

παντὶ τρόπῳ ἐπικουροῦντα αὐτοῖς ἐκεῖθεν εἰς ταῦτα, εἰς τὸ ζῆν καὶ καρποφορεῖν κατὰ Θεὸν (Ἰωαν. 15, 1—9). Θὰ ἐλεγχθῇ γ' ὡς πρὸς τὴν κρίσιν, ὡς πρὸς τὴν στάσιν, ἣν τηρεῖ ἐν τῷ διεξαγομένῳ ὑπὸ τοῦ ἀρχεκάκου ἀγῶνι κατὰ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν ᾧ διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ θὰ ἔχη κριθῇ ὁ ἀγὼν καὶ καταλήξει εἰς τὴν ἐκείνου ἡτταν καὶ καταδίκην (Ἰωάν. 12, 31. Λουκ. 10, 18. Ἑβρ. 2, 14—15), ὥφειλε δὲ καὶ ἡδύνατο ὁ κόσμος νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ὀλεθρίας καὶ ἡθοφθόρου ἐκείνου δυνάμεως καὶ ἐπηρείας ἀποτασσόμενος ἐκείνῳ καὶ ἀφροσιούμενος τῷ νικητῇ, ἀντὶ τούτου θὰ ἐξακολουθῇ προσκείμενος ἐκείνῳ καὶ φρονῶν καὶ πράττων τὰ ἐκείνου (Ἰωάν. 8, 41—44. 1 Ἰωάν. 3, 8—10. 4, 4—5. 5, 4—5. 18—19).

Παρήγορον βεβαίως δὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπόθεσιν θλίψεως τοῖς πιστοῖς· πλὴν χρησιμεύει αὐτοῖς ὡς ἀφορμὴ θάρρους καὶ παραμυθίας ἢ ἐνδόμυχος πεποίθησις, ὅτι αὐτοὶ, τῆς κρείττονος μείρας ἐχόμενοι, ἔχουσι μεθ' ἐαυτῶν τὴν κρείττονα καὶ νικῶσαν ἀρχήν. Ἐκφράζει τοῦτο ἡ κατακλείς τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου (16, 33). «Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρτεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον».

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑ

Μεθ' ὅλας ἡμῶν τὰς προόδους, μεθ' ὅλον τὸν ὑπερέχοντα ἡμῶν φωτισμὸν καὶ πολιτισμὸν, μόνον ἔν τισιν, ἐν τοῖς λεγομένοις **φυσικοῖς, ἐμπειρικοῖς καὶ φυσικομαθηματικοῖς** ἀφ' ἐνὸς, καὶ τοῖς **τεχνικοῖς καὶ μηχανικοῖς** ἀφ' ἑτέρου, εἶναι ἀναμφίρρηστος ἡ ὑπεροχὴ τῶν νεωτέρων ἡμῶν χρόνων ὑπὲρ τοὺς ἀρχαίους. Ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἰδίᾳ ἐν τοῖς προβλήμασι τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως καὶ τοῦ ἡμετέρου βίου,

εἶναι ζήτημα ἂν ἡ ἡμετέρα σοφία προέχει τῆς ἐκείνων, ἢ ἡ ἐκείνων προέχει τῆς ἡμετέρας, εἴτε ὑπὸ πρακτικὴν εἴτε ὑπὸ θεωρητικὴν ἔποψιν. Εἶναι ζήτημα ἂν ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς σημείοις δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀντὶ νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἐκείνων ἐπὶ μᾶλλον ὡς δῆθεν τὸ κρεῖττον ζητοῦντες καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον φερόμενοι, νὰ ἀτενίζωμεν πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ ἀναστρέφοντες τὰ βήματα πρὸς τὰ ὀπίσω νὰ ἀναδρομήσωμεν πρὸς τοὺς πρὸ ἡμῶν, πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν σοφίαν, ὡς ἐκτραπέντες ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς βασιλικῆς εἰς ἀτραποὺς καὶ ἀδιεξόδους, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ προβῶμεν ἐπὶ πλέον ἀσφαλῶς καὶ ἀκινδύνως, ἐὰν μὴ ἀνεύρωμεν τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ἤρξατο ἡ ἀπόκλισις ἀπὸ τῆς εὐθείας. Ἐπιστεύομεν κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν σοφίαν ὅτι εἴμεθα **ἄνθρωποι**, ὅτι ἔχομεν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ ἴδιον τέλος, καὶ ὅτι βαίνομεν πρὸς τοῦτο δι' ἰδίας ὁδοῦ. Αἴφνης ἠκούσθη καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης διεσαλπίσθη ὡς ἀδιαφιλονίκητος σοφία ὅτι εὐρέθη ἡ κλείς τοῦ αἰνίγματος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅτι ἐπάσχομεν τὰ τῶν εὐγενῶν καὶ ὀψιπλούτων, θεωροῦντες ἑαυτοὺς ὡς ἴδιον γένος ὄντων προνομιούχων παρὰ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὅτι οὐδεμία κυανοῦ αἵματος σταγὼν διαρρέει ἐν ταῖς φλεβῖν ἡμῶν, ὅτι οἱ ἀντιποιοῦμενοι τῆς εἰκόνης τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς εἴμεθα σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ ὅστουν ἐκ τῶν ὁσίων τῶν ὑφ' ἡμῶν οὕτως ἀγερώχως ὑπερβλεπομένων, ὅτι προγόνους ἔχομεν πιθήκους, ἐὰν μὴ καὶ κατώτερα εἶδη, ὅτι ὡς τοιαύτην ἀρχὴν ἔχοντες δὲν δυνάμεθα νὰ ἀντιπαιώμεθα καὶ ἀλλοίου τέλους, καὶ ὅτι κατὰ τοιαύτην ἀρχὴν καὶ τοιοῦτον τέλος, αἱ μεταξὺ διακρίσεις καὶ ὑπεροχαὶ, καὶ βασιλικαὶ ὑποτιθέμεναι, δὲν ἀλλοιοῦσι τὴν οὐσίαν.

Δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξαχθῶσιν ἀλλεπαλλήλως τὰ συμπεράσματα τοῦ τοιούτου κηρύγματος παρὰ τοῖς παρασχοῦσιν εὐήκοον οὕς εἰς τὴν νέαν ταύτην σοφίαν. Ἐξήχθη ὡς πόρισμα ὅτι εἶναι ἀπλᾶ τῆς ἀναπτύξεως ἢ ἐξελίξεως

ἀποτελέσματα ὅσα νῦν τιμῶμεν ὡς θρησκείαν ἢ ἠθικὴν ἢ δικαιοπραγίαν ἢ φιλαλήθειαν, καὶ δὴ ἀποτελέσματα οὐδὲν ἔχοντα τὸ φύσει μόνιμον καὶ καθ' ἑαυτὸ ἔγκυρον καὶ ἐγκύρως ἐπιβαλλόμενον καὶ ὑποχρεωτικὸν εἰς ὅτινα θέλει καὶ δύναται νὰ τεθῇ ὑπεράνω αὐτῶν, καὶ ἀντὶ τῆς τιμῆς καὶ λατρείας τοῦ θείου, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς, νὰ προβάλλῃ ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς τιμὴν καὶ λατρείαν ὅσα ἐκάστοτε, ἀτομικῶς ἢ ὁμαδικῶς, φαίνονται ἀρεστὰ καὶ συμφέροντα πρὸς τὸ τερπνῶς καὶ εὐμαρῶς ζῆν. Ἐξήχθη ὡς ἄλλο πόρισμα ἢ παράβλεψις τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐκεῖνα ἐτιμήθησαν ἐπὶ αἰῶνας καὶ τιμῶνται ἔτι ὑπὸ τοσούτων ἄλλων ὡς ἅγια, ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα καθ' ἑαυτὰ καὶ ὡς ἀπαραίτητα ἐφόδια εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐπραγίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐκρίθη ὡς ἐπαρκὴς ἢ πρόχειρος ἀπάντησις ὅτι ἄλλοτε, ἐν τῇ βαθμίδι τοῦ πιυθήκου εὐρισκόμενος εἶχεν ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ χιλιετηρίδας ὅλας καὶ τρίχωμα ἀνάλογον καὶ κέρκον καὶ ἄλλα τοιαῦτα στοιχειώδη παραφύματα ἢ παραβλαστήματα, ἅτινα τότε μὲν ἐνομίζοντο καὶ ἐτιμῶντο ὡς ἀπαραίτητα τοῦ εἶδους προσόντα, ἐν τῷ μακρῷ ὅμως χρόνῳ ἐξέλιπον ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης ζημίας καὶ αἰσθήσεως τῆς ἀπουσίας αὐτῶν, ἄνευ καὶ τῆς ἐλαχίστης νοσταλγίας πρὸς αὐτὰ ὡς ἀπαραίτητα προσόντα καὶ ἐφόδια εἰς τὸ εἶναι καὶ εὖ εἶναι πρὸς ὑποδήλωσιν ὅτι ἡ ἀέναος ἐξέλιξις, ἡ παραγαγοῦσα ὅσα νῦν τιμῶμεν καὶ γεραίρομεν ὡς ἀπαραίτητα προσόντα καὶ πάγκαλα τοῦ εἶδους ἐφόδια ἐν τῇ νῦν βαθμίδι τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ, ἡ αὕτη θ' ἂν παραγάγῃ περαιτέρω τίς οἶδε τίνα ἄλλα προσόντα κρείττονα καὶ ἐφόδια μᾶλλον ἐπίζηλα πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν νῦν, ἀρκεῖ μόνον ἡμεῖς νὰ ἀποτρέψωμεν αὐτὰ καὶ ἀπαλλαγῶμεν τοῦ κύρους καὶ τῆς ἐπιβολῆς ἐκείνων ἐκ τῶν ἔτι κρατούντων καὶ τιμωμένων, ὅσα πρὸς τῷ ἀχρήστῳ καὶ περιττῷ εἶναι καὶ ὀχληρὰ καὶ ἐπιβλαβῆ, ὡς παρακωλύοντα τὴν ἐμφάνισιν τῶν κρείττωνων. Δὲν ὑπάρχει διαφορὰ

μεγάλῃ μεταξὺ τῆς σοφίας ταύτης καὶ τῆς σοφίας τῶν ἐν Ρωσίᾳ νῦν μεγαλουργούντων. Βεβαίως οἱ εἰσηγηταὶ καὶ οἱ πρῶτοι θιασῶται τῆς νέας σοφίας δὲν ἐξήγαγον αὐτοὶ τὰ τοιαῦτα πορίσματα. Πλὴν προκύπτουσι ταῦτα ἀβιάστως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, καὶ οἱ ἄλλοι ἀρεσκόμενοι εἰς τοιαῦτα συμπεράσματα πρόχειρον δικαιολογίαν ἔχουσι τὰς προϋποθέσεις τῆς θεωρίας.

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλη σοφία νεωτέρα, μὴ ὁρμωμένη ἀπὸ προϋποθέσεων ἐξελικτικῶν ἢ μονιστικῶν, μηδὲ ἐπιδοκιμάζουσα, κακίζουσα μάλιστα τὰς μεθόδους τοῦ μπολσεβικισμοῦ, ἔχουσα ὅμως ἰδίᾳς ἀρχὰς καὶ ἰδίᾳς μεθόδους, ἀκάκους κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἀζημίους. Ἐπιμένουσιν εἰς τὸν χωρισμὸν τῆς ἠθικῆς ἀπὸ τῆς θρησκείας. Ἐννοοῦντες ἔπειτα ὑπὸ τὸ δίκαιον μόνον τὸ θετικόν, χωρίζουσιν αὐτὸ ἀπ' ἀμφοτέρων, τῆς τε ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκείας. Ἀποδιδόντες ἔπειτα εἰς τὴν πολιτικὴν ἄλλο ἔργον καὶ ἄλλον σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν, λεληθότως καθιστῶσιν αὐτὴν ἄθρησκον καὶ ἀνῆθικον, ἐὰν μὴ πάντοτε εἰς τὴν σημασίαν τοῦ *irreligieux* καὶ *immoral*, πάντως ὅμως εἰς τὴν σημασίαν τοῦ *amoral* καὶ *arreligieux* (*sit venia verbo*). Ὁ χωρισμὸς τῶν κοινωνιολογικῶν καὶ οἰκονομολογικῶν ἀπὸ τῶν προειρημένων καὶ ἡ ἀνάλογος μεταχείρισις αὐτῶν εἶναι ἀπλὴ συνέπεια τῶν εἰρημένων ἀρχῶν καὶ ἀντιλήψεων.

Ἡ ἀρχαία σοφία εἶχεν ἄλλας ἀρχὰς καὶ ἄλλας μεθόδους. Τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς ἀποκεντρώσεως προέκρινεν ἐκείνη τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν συγκέντρωσιν. Ὡς βάσιν καὶ ἀφετηρίαν εἶχε τὴν θρησκείαν, τὴν εἰς τὸ θεῖον πίστιν καθόλου, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐν ταῖς λεπτομερείαις διαφορῶν περὶ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ θείου. Ἡ βάσις αὕτη ὑπέκειτο ὡς τις εὐρύτατος κύκλος καὶ περιελάμβανε ὡς ἄλλον κύκλον εὐρὺν καὶ ὁμόκεντρον τὴν ἠθικὴν, καὶ ταύτην ὅχι ὅπως κινδυνεύει νὰ καταστῇ παρ' ἡμῖν, ἐπὶ μόνῃς τῆς σχέσεως τῶν δύο φύλων, ἀλλ' ἐν τῇ εὐρυτάτῃ τοῦ ὀνόματος ἐκδοχῇ, ἐπὶ πασῶν τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ὁ δευτέ-

ρος οὗτος κύκλος ἐνεῖχεν ἄλλον κύκλον, ὁμοίως εὐρὺν καὶ ὁμόκεντρον, τὴν δικαιολογίαν. Ἐν ταύτῃ καθ' ὅμοιον τρόπον περιλαμβάνετο ἡ πολιτικὴ, ἐν τῇ πολιτικῇ ἡ κοινωνικὴ καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ἡ οἰκονομικὴ, οὕτως ὥστε καὶ ταῦτα τὰ ὅλως ὕλικά φαινόμενα συνεσχετίζοντο μετὰ τῶν ιδεῶν τοῦ δικαίου, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ θείου, καὶ προσελάμβανον κῆρος πολλῶ ἀνώτερον τοῦ ἀπλοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἀπλῆς δυνάμεως. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἡ παλαιὰ σοφία, τοῦλάχιστον ἐν τῇ θεωρίᾳ, ἦτο ἰδανικωτέρα τῆς νέας σοφίας, τῆς ἐγκαυχωμένης ἐπὶ ὑπεροχῇ ὑπὲρ ἐκείνην, ὡς ἀπονέμουσα πλείονα τιμὴν καὶ πίστιν εἰς τὸ κράτος τῆς ιδέας καὶ τοῦ πνεύματος ἢ εἰς τὴν ἀπλὴν δύναμιν τῆς ὕλης. Δὲν γνωρίζω ἂν δὲν θὰ ἐπανελάμβανεν ὁ Ἀπόστολος πρὸς τοὺς θιασώτας τῆς νέας σοφίας ὅσα πρὸς τοὺς Γαλάτας· «Οὕτως ἀνόητοί ἐστε; Ἐννοῶμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; νοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴ γε καὶ εἰκῇ» (3, 3—4).

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΓΕΝΕΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ

(συνέχεια ἀπὸ τοῦ 6ου φύλλου)

Ἀντιπρόσωπος τῶν πρώτων Λατινοφρόνων δύναται νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης ὁ Βέκκος, σύγχρονος τῆς ἐν Λυὼν τῇ 1274 γενομένης ἐνώσεως, τῶν δὲ δευτέρων Βαρλαάμ ὁ Καλαβρὸς κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα. Τέλος πάντες σχεδὸν οἱ Λατινόφρονες συνεφώνουν εἰς τὴν ιδέαν, ὅτι πολλαὶ τῶν ἑκατέρω Ἐκκλησίᾳ ἰδιαζουσῶν περὶ τὰ τῆς θείας λατρείας διαφορῶν εἶναι πράγματα ἀσήμαντα ἢ ἀδιάφορα, καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς προτέρους Λατίνους τε καὶ Ἕλληνας πολεμικοὺς τοὺς ἀγωνισθέντας νὰ ἐπεκτείνωσι τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, αὐτοὶ ἠγωνίζοντο ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτάς, εἰς τοῦτο δὲ ἦσαν φαίνεται διατεθειμένοι καὶ οἱ Λατῖνοι, οἵονεὶ ποιοῦμενοι

ὑποχωρήσεις· καὶ τοῦτο πάλιν εἶναι καρπὸς τῆς στενωτέρας γνωριμίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εἰς τόπους ἐν οἷς ἐγειτόνευον. Ἐν τούτοις οἱ Λατινόφρονες μεθ' ὅλα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ μερίς. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἦσαν ἐν γένει ἐναντίον τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ λατινισμοῦ, καὶ προῆλθε σειρὰ θερμῶν ἀπολογητῶν τῆς ὀρθοδοξίας, ὧν ἰδίᾳ ἀξιοσημεῖωτοι ἀπὸ τῶν μέσων μέσων τοῦ 14ου αἰῶνος εἶναι Νεῖλος ὁ Καθασίλας († 1347) καὶ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς († 1360) ἀρχιεπίσκοποι Θεσσαλονίκης, ὑπὸ τοὺς Λατίνους τότε εὐσεβίας καὶ ἐχούσης Λατίνους ἐπισκόπους, καὶ εἴτα Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος († 1436), διάσημος ἱεροκῆρυξ Κ]τόλεως. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν πολεμικὴν τῶν Λατίνων καὶ τῶν λατινοφρόνων οἱ ὀρθόδοξοι ἀπολογηταὶ ἐπὶ μᾶλλον συνεκέντρουν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ κύρια σημεῖα τῆς πρὸς Λατίνους εἰς τὰ τῆς πίστεως διαφωνίας, ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον ἐπέμενον εἰς αὐτά. Ἀλλ' εἰς τὴν περίοδον ταύτην τῆς πολεμικῆς ἀναφαίνεται μίᾳ ἐπὶ νέα ἀφορμὴ αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ καιροῦ προελθοῦσα. Ἐκ τῆς θλιβερᾶς τύχης τῆς Ἀνατολῆς λαμβάνοντες ἀφορμὴν οἱ πάπαι καὶ οἱ Λατῖνοι ὑποστηρίζουσιν ὅτι τιμωρεῖται αὕτη διὰ τὸ σχίσμα, καὶ ἐν περιπτώσει περαιτέρω εἰς αὐτὸ ἐπιμονῆς θὰ λάβῃ τὴν τελικὴν ἀρὰν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ παραδοθῇ εἰς χεῖρας ἀπίστων. Ἀνεφέροντο καὶ προφητεῖαι περὶ τούτου τῆς γνωστῆς καθολικῆς προφητείας καὶ ἀγίας Βριγίττης τῆς Σουηδῆς († 1373), ἥτις ἐποίησατο περιηγήσεις ἐν Ἀνατολῇ μεταβαίνουσα εἰς Ἱερουσαλὴμ χάριν προσκυνήσεως (1).

(1) Ἡ περὶ τῶν Ἑλλήνων προφητεία ἀπεκαλύφθη τῇ Βριγίττῃ δῆθεν ἐν Κύπρῳ καὶ ἐξηνέχθη δριμύως. Sciant graeci quod eorum imperia et regna nunquam stabunt secura, neque in pace tranquilla, sed inimicissimis semper subiecti erunt, a quibus semper sustinebunt gravissima damna et miserias diuturnas, donec ipsi cum vera humilitate et charitate ecclesiae et fidei Romanae se devote subjecerint, ejusdem ecclesiae sacris constitutionibus et ritibus se totaliter conformando. Τὰς προφητείας τῆς Βριγίττης μὴ φεισθείσης ἄλλως μηδὲ τοὺς Λατίνους, μηδὲ αὐτοὺς τοὺς σταυροφόρους ἐπεκύρωσαν καὶ οἱ Πάπαι δημοσιεύσαντες αὐτάς, τὴν δὲ προφήτιδα κατατάξαντες εἰς τοὺς ἁγίους. Acta sanctorum, Octobrii, T. IV, σελ. 456, κ. ἐξ.

Τὴν ιδέαν ταύτην ἐπανελάμβανον καὶ οἱ λατινό-
φρονες Ἕλληνες περιελθόντες εἰς ἀπογοήτευσιν
περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἑαυτῶν πατρίδος καὶ
τοῦ ἔθνους. Εἰς ταῦτα ἀπαντῶντες οἱ ὀρθόδοξοι
ἀπολογηταὶ ἔλεγον ὅτι ἐὰν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς
εὐτυχίας ἐπρόκειτο νὰ κρίνῃ τις περὶ τῆς ἀλη-
θείας τῆς πίστεως, τότε ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρι-
σθῶσιν ὡς τὴν ἀληθινὴν πίστιν κατέχοντες οἱ
Μουσουλμᾶνοι, ὄντες ἰσχυρότεροι τῶν Λατίνων,
ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία θαυμασίως θὰ διαφυ-
λάττηται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν
ἀπίστων διατελοῦσα, ὅτι ἡ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ καὶ
δυνάμει ἐπαιρομένη Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία, αὐτὴ
ἤδη πλήττεται ὑπὸ ἐσωτερικοῦ σχίσματος, ἔχου-
σα πάπας καὶ ἀντιπάπας, τοῦθ' ὅπερ προμαν-
τεύει ἰσχυρότερους κλονισμοὺς καὶ σχίσματα
καὶ αἱρέσεις, ἀπειλούσας αὐτὴν ἐν τῷ μέλλοντι.
οὕτως εἰς προφητείαν ἀνταπλήντων διὰ προφη-
τείας. Οἱ φόβοι, οὓς ἐνέπνεον αἱ προφητεῖαι, δὲν
ἦσαν μάταιοι, ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν ἦσαν πολὺ
ἐπαισθητότεροι τοῖς Ἕλλησιν. Ὅσοι πλησιέστερον
ἐπεκρέμαντο τῇ αὐτοκρατορίᾳ αὐτῶν φοβερά ἀπὸ
τῆς ἀνατολῆς νέφη, τοσούτω μεγαλειτέρα ἦτο
ἡ ἀθυμία αὐτῶν ἐγκατέλειπον τὴν πρωτεύουσαν
καὶ τὸ κράτος, μετακίζοντο καὶ ἔφευγον, ποῦ;
Μάλιστα εἰς τὰ ἀπὸ τῶν Τούρκων ἀπομεμακρυ-
σμένα σύνορα τῆς ἑλληνικῆς χώρας, εἰς τὰ γει-
τνιάζοντα τοῖς Λατίνοις μέρη, ἢ εἰς ἑλληνικὰς
χώρας ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τελούσης. Ἐν-
ταῦθα νύξῃθη ἡ μερὶς τῶν λατινοφρόνων. Ἡ-
ξύξῃθη δὲ καὶ ἐν Κ]πόλει, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον
παρατηρούσῃ τὴν προσέγγισιν τῆς φοβερῆς
καταστροφῆς. Διοργανοῦται ἡ ἐν Φλωρεντία ἔνω-
σις ὡς ἡ τελευταία ἀπόπειρα πρὸς τὸ σῶσαι τὴν
θνήσκουσαν αὐτοκρατορίαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς
ἀναγκαῖα εἶπερ ποτὲ τῇ Ρώμῃ, ταραττομένη ἐπὶ
τοῖς προαγγέλμασι τῶν κλονισμῶν ἐκείνων, περὶ
ῶν προέλεγον καὶ ἐν Ἀνατολῇ. Ἐξεπονήθη τέλος
ὁ τύπος τῆς ἐνώσεως ἢ τῆς συμφωνίας, καὶ
ταύτης συγκεντρουμένης περὶ τὰ γνωστὰ πέντε
κεφάλαια τῆς ἐνώσεως ταύτης, ὧν ἕνεκα τὰ
λοιπὰ σιωπηλῶς ἀνεγνωρίσθησαν ἀνεκτά, ἀδιδ-
φορα ἢ οὕτως εἰπεῖν λεληθότως παρῆλθον μέχρι
χρόνου καὶ καιροῦ. Τὴν ἔνωσιν υπέγραψε με-
γάλη πλειονοψηφία τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ παρόντων

ἐλλήνων, ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, νῦν τὸ πρῶτον
ὑπογραψάντων τὴν ἔνωσιν, ὑπῆρχον ἐνταῦθα
Ἕλληνες ἐκ τῶν λατινοελληνικῶν χωρῶν ἤδη ἐκ
παλαιοῦ οὖνιται ἢ καὶ Λατῖνοι. Τοιοῦτος ἦν
μάλιστα Ἀνδρέας ὁ Ρόδιος, εἰς τῶν στύλων τῆς
συνόδου ἀπὸ μέρους τῶν Λατίνων, καὶ κατὰ
τινας εἰδήσεις, καὶ ἡ κυρία αἰτία τῆς ἐπιτυχίας
τῆς ἐνώσεως ἐν τῇ συνόδῳ. Ποία δὲ ἦτο ἡ ἐπι-
τυχία αὕτη; Οὐχὶ ἀλόγως οἱ σύγχρονοι Λατῖνοι
δὲν ἀφῆκαν τοῖς μεταγενεστέροις τὴν γνησίαν
ἐκθεσιν τῶν πράξεων τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου,
δὲν ἀφῆκαν δὲ ἀπὸ αἰσχύνης, καθὼς εἶπεν ὁ
ἡμέτερος Ἀνδρέας Κυρβ^ακιος, ὡς δὲ φαίνεται,
ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Πάπας Εὐγένιος Δ', εἰπὼν,
οὐδὲν ἐποιήσαμεν. Ἡ νέα ἔνωσις ἔμεινεν, ὡς
ἦτο καὶ μέχρι τοῦδε, ἔργον οὐχὶ μεγάλης μερί-
δος, καίτοι μερίδος ἀνθρώπων καθόλου μεμορ-
φωμένων. Ἄπας ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μετὰ τῶν ἀρί-
στων ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἐπὶ
κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ περιφανὴς Μάρκος
ὁ Ἐφέσου, ἀπέρριψε τὴν ἔνωσιν. Δὲν θέλομεν,
ἐφώναζον, οὔτε τὴν βοήθειαν τῶν Λατίνων οὔτε
τὴν ἔνωσιν αὐτῶν, κάλλιον νὰ ἐμπέσωμεν τοῖς
Τούρκοις ἢ τοῖς Λατίνοις. Ἡ φωνὴ αὕτη δὲν ἦτο
φωνὴ τυφλοῦ θανατισμοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀπλοῦ θρη-
σκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς φανεραῆς προαι-
σθήσεως τῶν ἀναποφεύκτων συνεπειῶν τῆς λα-
τινικῆς βοήθειας καὶ τῆς ἐνώσεως. Οὐδὲ ἐλαχί-
στη ἀμφιβολία ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ὅτι χάριν
τῆς ἐνώσεως οἱ Λατῖνοι δὲν θὰ ἀπέιδον τοῖς Ἕλ-
λησι ὅ,τι ἤδη κατεῖχον ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅ,τι ἐὰν
ἐδοῖθουν αὐτοὺς νὰ διασώσωσιν ἀπὸ τῶν Τούρ-
κων τὸ ὑπολειπόμενον καὶ τοῦτο θὰ περιήρχετο
εἰς αὐτοὺς μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς οὐνίτας Ἕλληνας,
οἵτινες ἠδύναντο τὸ πολὺ νὰ γείνωσι εὐπειθεῖς
βασσάλοι αὐτῶν. Τί δὲ θὰ ἐγίνετο τότε; Ἐπειδὴ
ἡ μερὶς τῶν οὐνιτῶν θὰ ἦτο μικρὰ, ἔπρεπε νὰ
ὑποστηρίξωσι τὴν νέαν ἔνωσιν διὰ τοιαύτης
ἀπανθρώπου βίας, δι' ἧς ὑπεστήριζον καὶ τὴν
ἐν Λυών. Ἀλλ' ἡ βία αὕτη νῦν θὰ ἐλάμβανε
πολὺ μείζονας διαστάσεις ὡς ἐκ τῆς συμμετοχῆς
τῶν Λατίνων, τῶν αὐτῶν ἐκείνων Λατίνων, οἵ-
τινες πρότερον ἀπεδίωκον τοὺς ὀρθοδόξους πα-
τριάρχας καὶ ἐπισκόπους ἀπὸ τῶν ἐδρῶν αὐτῶν,
ἔτι πρὸ μικροῦ ἐν πλήρει συνόδῳ ἔκαυσαν τὸν

Οὐσσον καὶ τὸν Ἱερώνυμον, καὶ τὴν ἱερὰν ἐξέ-
τασιν εἶχον φέρει εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς μα-
νίας, ἐπὶ δὲ τῶν σχισματικῶν Ἑλλήνων ἐπεκα-
λοῦντο ἀράς, ὡς ἀξίων οὐχὶ συμπαθείας, ἀλλὰ
πάσης θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης τιμωρίας. Ἡ δὲ
θα προῦκάλει ἐμφυλίους θρησκευτικὰς διενέξεις
παρὰ τῷ λαῷ, ὅστις καὶ ἄλλως ὑπάρχων ἤδη
καταμεμελισμένος καὶ ἐξηντλημένος, ἐκτὸς τῶν
Μουσουλμάνων καὶ τῶν Λατίνων, θὰ ἀπέκτα νέον
ὄλετῆρα ἐν τοῖς ἰδίῳις σπλάγχνοις. Ταῦτα πάντα
ἀναπτύσσονται εἰς πλήρη ζοφερὰν εἰκόνα, ἐνώ-
πιον τῆς ὁποίας ἐξίσταται ἡ φαντασία· διότι τότε
τῷ ὄντι θὰ ἐλεγέ τις μετὰ τοῦ Αἰνέα τοῦ Σι-
λουίου· ἐπῆλθε τέλος ὁ θάνατός σου, εὐγενὴς
Ἑλλάς. Ἀλλ' ἀντὶ τῆς εἰκόνης ταύτης κατὰ τὰς
δουλὰς τῆς προνοίας βλέπομεν ἄλλην εἰκόνα,
τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τοὺς τούρκους,
εἰκόνα ἐπίσης μὲν ζοφερὰν, πλὴν εὐθύς μετ' αὐ-
τὴν ἀνέτειλεν ἡμῖν ἀκτίς ἐλπίδος ὅτι θὰ ἐξακο-
λουθήσῃ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ζῶν ἀνεξάρτητον
ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικὸν βίον ὑπὸ τὴν σκέπην
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

(ἔπεται συνέχεια)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Περὶ τὴν Πατριαρχικὴν ἐκλογὴν.—Ἀνατε-
θείσης συνοδικῶς εἰς ἐπιτροπὴν ἐκ τοῦ Πανοσιολογ.
Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Διονυσίου καὶ
τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολ. Ἀκαδημίας ἱερολογ. κ. Β.
Στεφανίδου, τῆς μελέτης τοῦ ζητήματος ἂν καὶ κατὰ
πόσον ἡ ὑποδικία ἀρχιερέως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς
κώλυμα πρὸς συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκλογὴν Πα-
τριαρχον καὶ ἂν οἱ Μητροπολῖται Δέρκων, Βάρνης καὶ
Σερρών τυγχάνουσιν ὑπόδικαι, ἐκάτερον τῶν μελῶν
τῆς ὡς ἄνω ἐπιτροπῆς ὑπέβαλεν ἰδίαν γνώμην, ἐφ' ἧς
ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐπεφυλάχθη νὰ ἀποφανθῇ εἰς τὴν πρώ-
την συνεδρίαν αὐτῆς μετὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα.

Ἐκθεσις Μηλίτου Σελευκείας.—Ἐπὶ συνό-
δου ἀνεγνώσθη ἑκθεσις τοῦ Σεβ. Μηλίτου Σελευκείας
κ. Γερμανοῦ, Σχολάρχου τῆς Θεολ. Ἀκαδημίας, σχε-
τικῶς πρὸς τὴν εἰς Λονδῖνον ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἐπι-
συνάπτοντος καὶ γράμμα τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου
Καντουαρίας κ. Ράνδαλλ.

Ὑπᾶτη Ἀρμοστεία Ἀμερικῆς.—Ὁ ἐν-
ταῦθα Ἀρμοστής τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν κ. Bristol
διὰ γράμματος αὐτοῦ ἀγγέλλει τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅτι ἡ Α.
Ἐξοχότης ὁ νέος Πρόεδρος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν
κ. Harding θερμῶς εὐχαριστεῖ τὸ Οἰκουμενικὸν Πα-
τριαρχεῖον διὰ τὰ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ
τελευταίου τούτου ἐκφρασθέντα συγχαρητήρια καὶ δια-
δηλοῖ τὰ βαθέα αἰσθήματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ πρὸς
τὴν Μ. Ἐκκλησίαν.

Τοποτηρηταί.—Ἡ Ἱ. Σύνοδος κρίνασα ἀναγ-
καίαν τὴν παρουσίαν ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐπισκοπῇ τοῦ τέως
τοποτηρητοῦ τῆς ἱ. μητροπόλεως Κρήτης θεοφ. Ἐπι-
σκόπου Πέτρου κ. Τίτου, διώρισε τὸν θεοφ. Ἐπίσκο-
πον Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Ἀγαθάγγελον εἰς ἀντι-
κατάστασιν αὐτοῦ.

—Ὡσαύτως προέβη εἰς διορισμὸν τοῦ μὲν Σεβ.
Μητροπολίτου Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδωνος ὡς τοπο-
τηρητοῦ Βελλᾶς καὶ Κονίτης, τοῦ δὲ Σεβ. Μητροπο-
λίτου Γρεβενῶν κ. Αἰμιλιανοῦ ὡς τοποτηρητοῦ
Ἐλασσῶνος.

Κίνησις ἀρχιερέων.—Τυχὼν κανονικῆς ἀδείας
ἀπέρχεται ὁσονοῦπω εἰς τὴν οἰκείαν ἐπαρχίαν ὁ Σεβ.
Μητροπολίτης Τυρολόης κ. Χρυσόστομος διὰ τὰς ἐπι-
κειμένας ἐορτὰς τοῦ Πάσχα.

—Ὡσαύτως τυχὼν ἀδείας ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα
ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Κύριλλος.

—Οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Ἀδριανουπόλεως, Διδυ-
μοτείχου, καὶ Ξάνθης ἀγγέλλουσι τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι κα-
τῆλθον εἰς Ἀθήνας.

Παροράματα τοῦ ἁγ. Κηφῆς Πέτρος ἐν τῷ 12ῳ
φύλλῳ.

Ἐν σελ. 91, στήλῃ 2, σειρᾷ 5 κάτωθεν μετὰ τὰς
λέξεις «τῆς αὐτῆς γνώμης» προσθετέα τὰ ἐν τῇ ἐπομένῃ
σελίδι, στήλῃ 1, σειρᾷ 21 ἄνωθεν εὔρε δὲ
μεταφράσει εὐρεθεῖσα». (Παρέλκει τὸ ἐπόμενον καὶ
καὶ τὰ προτασσόμενα ἐν τῷ κειμένῳ).

Σελ.	στήλη	σειρὰ	ἀνάγνωθι	ἀντὶ
92	1	27	» πρὸς ἐκεῖνον	» πρὸς ἐκεῖνο
»	2	7	» ἀπλῆ	» ἀπλῶς
»	»	21	» ὑπεισέχθη	» ὑπηνίχθη
»	»	25	» ὡς κύριον	» ἐν κύριον
»	»	32	» εὐεξήγητον	» ἀνεξήγητον

Ὑπεύθυνος Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδεών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιδῆς καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημείας

Συνδρομὴ ἑτησίᾳ προκαταβαλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

Ἡ χαρμόσυνος ἑορτὴ τῆς σωτηρίου ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, ἔχει κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸ ὁμόδοξον καὶ ὁμογενὲς πλήρωμα καθόλου καὶ διὰ τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἰδιαιτέρως. Συμπληροῦται ὁλόκληρος ἑκατονταετηρὶς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ αὐτὴ ἑορτὴ ἑορτῶν καὶ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων ἐωρτάζετο παρ' ἡμῖν ἐνταῦθα ὑπὸ περιστάσεις ὅλως ἀσυνήθεις καὶ πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἑορτῆς ἀντιθέτους. Συνέπιπτε τότε τὸ Ἅγιον Πάσχα τῇ 10ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Ἀπριλίου κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ νῦν ἡμερολόγιον ἡμῶν, τὸ Ἰουλιανόν. Ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοῦ διαρρεύσαντος χρόνου ἔμειναν μόνον οἱ τόποι. Τὰ λοιπὰ, ἐντός τε καὶ περὶ τὸ Πατριαρχεῖον, μᾶλλον ἢ ἥτιον ἡλλοιώθησαν ἑκτοτε. Μεταβολὴν ὑπέστη καὶ αὕτη

ἡ πύλη, ἀφ' ἧς ἀπηγγονίσθη ὁ αἰόδιμος Πατριάρχης Γρηγόριος Ε'. Οὕσα τότε ἀνοικτὴ, μένει ἔκτοτε κεκλεισμένη. Εἶναι ἀπίθανον νὰ εὗρεθῇ τις σήμερον ἔτι ζῶν ἐκ τῶν τότε, ἔστω καὶ ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ λαβόντων αἴσθησιν τῶν ἀγωνιῶν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων καὶ διασφύζοντων τὴν μνήμην αὐτῶν. Ὑπάρχουσιν ὅμως οἱ ἀκούσαντες τὰ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἐξ ἀμέσου ἀφηγήσεως οἰκείων ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων αὐτοπτῶν καὶ αὐτηκόων μαρτύρων καὶ ἀνακαλοῦντες ζωηρῶς τὰς συγκινήσεις, μεθ' ὧν ἤκουον τὰς ἀφηγήσεις περὶ τῶν γεγονότων τῆς μεγάλης ἐκείνης τραγωδίας. Ἡ θύελλα δὲν κατέλαβεν αἴφνης καὶ ἐξ ἀπροόπτου τοὺς πιστοὺς καὶ τοὺς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Εἶχον ἤδη προσηγηθῇ προμυνήματα ἐνδεικτικά. Εἶχεν ἤδη πειθαναγκασθῇ ὁ αἰόδιμος Πατριάρχης καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος, ὁλόκληρον μῆνα πρὸ τῆς μοιραίας ἡμέρας, εἰς ἔκδοσιν ἀφορισμοῦ κατὰ τῶν ἐκτὸς ἐξεγεγνημένων, καὶ οὐκ

ὀλίγοι, προβλέποντες τὰ ἐσόμενα εἶχον προβῆ καὶ εἰς συμβουλὰς περὶ φυγῆς καὶ διασώσεως ἐκεῖσε, ὅπου ὕστερον διεσώθη τὸ ἄπνουν σκῆνος. Ὡς πάντοτε, εὐρέθησαν καὶ τότε, καὶ ἐκ τῶν πρώτων ὁ Πατριάρχης, οἱ θεωρήσαντες ὡς προδότην τοῦ ποιμνίου τὴν ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, καὶ ἀναθέντες τὰ ἑαυτῶν εἰς τὰς βουλὰς τοῦ Ὑψίστου, εἰς τὸ «γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου». Τὰ γεγονότα δὲν διέψευσαν τοὺς φόβους, καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἐπλήγη ἡ κεφαλὴ, ἐπλήγη δὲ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, ἀφ' οὗ προέλαβεν ὅπως καὶ ὅπως νὰ τελέσῃ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν τὴν εἰθιμμένην τῆς Ἀναστάσεως ἀκολουθίαν καὶ λειτουργίαν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ. Εἶναι εὐνόητα τὰ αἰσθήματα, τὰ ἐν τοιαύταις στιγμαῖς συνέχοντα τελοῦντάς τε καὶ τελουμένους.

Ἡ ἑκατονταετηρὶς ἡ ἑκτοτε διαρρεύσασα καὶ τοσαύτας μεταβολὰς ἐπενεγκοῦσα καὶ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς, δὲν εἶναι ἄμοιρος καὶ μεταβολῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον, καὶ ἡμεῖς οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταί, οἱ ἐκ παίδων διδασκόμενοι νὰ δοξάζωμεν τὸν Θεὸν πάντων ἔνεκα, συμπεριλαμβανομένων καὶ αὐτῶν τῶν ἀνιαρῶν, εἴπερ ποτὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τῆς συμπληρώσεως τῆς ἑκατονταετηρίδος καὶ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἔχομεν νὰ εὐλογῶμεν καὶ νὰ δοξάζωμεν τὸν Πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ἡμῖν, δεόμενοι μὲν ὅπως ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου γένηται καὶ ἡμῶν ἀνάστασις ἐν οἷς χρῆζομεν ἀναστάσεως, καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος «ἵνα, ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. 6, 4), «μιμνησκόμενοι δὲ τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ἐν σώματι ὄντες» (Ἐβρ. 13, 3).

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΗΜΩΝ ΠΟΙΗΣΙΝ

Ἀπὸ δεκαετηρίδων ὄλων εἶναι οὕτως ὑποδεῆς ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις, κατωτέρας τε καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὥστε γίνεται εὐαρέστως ἐπαισθητὴ καὶ ἡ ἐλαχίστη παρὰ τῶν ἀρμοδίων πρόνοια περὶ αὐτῆς, ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον μὴ καθαρῶς θρησκευτικόν. Ἐννοοῦμεν τὴν πρὸ ἐπταετίας γενομένην ἀποδοχὴν τῆς διδασκαλίας τῆς χριστιανικῆς λυρικῆς ποιήσεως ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τῶν ἐν Ἑλλάδι Γυμνασίων. Ἡ πρώτη ἀρχὴ εἶναι ὡς τὰ πολλὰ μικρά, τὰ δὲ πρῶτα δοκίμια τὰ ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθέντα δὲν ἠδύναντο νὰ εἶναι κατὰ πάντα ἱκανοποιητικά. Τὴν ἑλλειψιν ταύτην κατιδὼν καὶ ἐν ἰδίᾳ μελέτῃ πρὸ ἱκανοῦ καταδείξας ὁ ἐλλόγιμος καθηγητὴς καὶ νῦν Γυμνασιάρχης κ. Ἑμμ. Γ. Παντελάκης(1) ἀνέλαβε τὸ ἐπ' αὐτῷ νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτὴν, συντάξας τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡδὴ ἐκδόσει προκείμενον πονημάτιον, **Κοντάκια καὶ Κανόνες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως, πρὸς χρῆσιν τῆς Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων** (Ἀθην. 1921, σελ. 135, τιμὴ 3,60 καὶ βιβλιόσημον λεπ. 70). Πρόκειται ἡμῖν καὶ ἕτερον τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφέροντος κ. Παντελάκη μαρτύριον, **Τὸ ἰδιόμελον τῆς Κασσιανῆς** μικρόν τι ἄρθρον (Ἀθην. Ἰαν. 21, 1921) τὸν αὐτὸν ἐπιδιῶκον σκοπὸν, ὃν καὶ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου τὴν ἀνασκευὴν τῶν ἐσχάτως ἐξενηχθεισῶν γνωμῶν περὶ ἀφορμῆς, ἀκεραιότητος καὶ ἀξίας τοῦ γνωστοῦ τούτου ἄγματος. Κανόνων καὶ Κοντακίων ἐρμηνείας ἐφιλοπόννησαν παρ' ἡμῖν ἄλλοι τε πρότερον καὶ ὁ μακαρίτης καθηγητὴς Ἀθαν. Δημητριάδης πρὸ εἰκοσαετίας. Τὸ πόνημα τοῦ κ. Παντελάκη εἶναι διάφορον καὶ διάφορον ἔχει σκοπὸν. Πρόκειται περὶ κειμένου καὶ βοηθήματος πρὸς διδασκαλίαν. Ὡς κείμενον ἔχει 5 **Κοντάκια** ἢ ὕμνους (πλὴν τινος ἀγνώστου, τοῦ **Κυριακοῦ** καὶ τοῦ **Ρωμανοῦ**), 3 **Κανόνες** (**Δαμασκηνοῦ** καὶ **Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμα**), καὶ ὡς ἐν παραρτήματι 4 **ἰδιόμελα**,

(1) Ἐπιθι αὐτοῦ Συμβολὰς εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἑλληνικὴν ποίησιν ἐν περιοδ. Ἀθηνᾶς, τόμ. Α' καὶ ἰδίᾳ ἀνατυπώσει.

2 Σωφρονίου καὶ δύο τῆς Κασίας ἢ Κασιανῆς, ἀμφότερα γνώριμα τοῖς φιλεῶσι, τὸ εἰς τὴν **Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ** («Αὐγούστου μοναρχήσαντος κτλ.»), καὶ μάλιστα τὸ «Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις καὶ τὰ ἐξῆς, εἰς τὴν ἀλείψασαν τὸν Κύριον μύρῳ.

Σύμφωνον πρὸς τὸν διδακτικὸν τοῦ βιβλίου σκοπὸν εἶναι ὅσα εἴτε ἐν τῇ εἰσαγωγῇ προτάσσονται συντόμως περὶ τῆς **Ἱστορίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ποιήσεως** καὶ τῶν διαφόρων περιόδων τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς, εἴτε ἐπιφέρονται περὶ (πηγῶν) **γλώσσης, μέτρων καὶ μορφῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποιημάτων** καὶ περὶ τῶν διαφόρων **λειτουργικῶν βιβλίων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας**, εἴτε ἐν τῷ τελευταίῳ τμήματι (σελ. 91—135) παρατίθενται ἐν εἵδει ἐξηγήσεων σημειώσεων καὶ εἰς τὰ χρήζοντα τῆς τούτων βοηθείας.

Εἰς τινὰ, μάλιστα τὰ ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ ἐξετάζόμενα, θὰ ἐπεθύμει τις ἴσως πλείονα ἑκτασιν. Ἀλλὰ δεβαίως περιωρίσθη ὁ συγγραφεὺς εἰς ὅ, τι ἐνόμισεν ἐπαρκὲς πρὸς χειραγωγήν τοῦ μαθητοῦ. Ἐκ τῶν σημειώσεων δύνανται νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ὅσοι τῶν φιλοχρίστων μὴ ἀξιωθέντες γυμνασιακῆς παιδείσεως, θὰ ἐπεθύμουν νὰ προμηθευθῶσι τὸ χρήσιμον βιβλίον πρὸς μελέτην τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ἐκκλησιαστικῶν ᾠμάτων, ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν καλλιτέρων τοῦ εἴδους τούτου. Ἡ ἐν αὐταῖς ἀσκησις εἶναι τις προγυμνασία καὶ εἰς τὰ ἄλλα.

Δὲν γνωρίζω ἂν τὸ **ἀνεδοίχη** (σελ. 92, στ'), ὡς ἔχει, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀόριστος β' τοῦ **ἀναδαίωμα** (ἀμεταβ.) καὶ νὰ ἐξηγηθῇ **ἀνεκαύθη, ἐξεκαύθη, ἀντὶ ἐδεῖδάχθη, ἔγνω**.

Θὰ προσθέσω ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ σημανόμενον τοῦ ἐπιθέτου **κλητὸς** (σελ. 115), ἐν τῇ γνωστῇ φράσει «αὕτη ἡ **κλητὴ** καὶ ἁγία ἡμέρα». Ἀπαντᾷ ἡ φράσις ἐν Ἑξοδ. 12, 16. Λευιτ. 23, 2. 4. 21. 24. 27. 37, ἀνευ ὅμως τοῦ μορίου **καὶ κλητὴ ἁγία**, ἀντιστοιχεῖ δὲ πρὸς τὸ νῦν ἐβραϊκὸν *miqra qodesh* = σύγκλησις ἱερὰ, ἡμέραν δηλ. ἐορτάσιμον καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερωμένην, καὶ ὡς τοιαύτη ἐπισήμως ἀγγελλομένη τῷ λαῷ διὰ σαλπίγγων. Ἐνδέχεται οἱ Ο' νὰ ἀνέγνωσαν *niqra* (= ἀγγελτὸς, σημαντὸς) ἀντὶ *miqra* (=

σύγκλησις). ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν ἀνάγνωσιν ἔδαν εἶχον, ἠδύνατο νὰ ἀποβλέψωσι πρὸς τὸ νοούμενον, καὶ τὴν **ἡμέραν τῆς ἱερᾶς συγκλήσεως** νὰ ἀποδώσωσι ὡς **ἡμέραν κλητὴν ἁγίαν**, ὡς ὀριστέαν καὶ σημαντέαν διὰ φωνῆς σαλπίγγων.

Ὡς πρὸς τὸ περιλάλητον ποῖημα τῆς Κασιανῆς, δύναται νὰ ἀντεῖπῃ τις τῇ γνώμῃ τοῦ κ. Παντελάκη «ὅτι οὔτε ληρώδεις στίχους ξένης χειρὸς περιέχει, οὔτε ὑπαινιγμὸν τινὰ πρὸς τὸν δῖον τῆς ποιητρίας κάμνω, οὔτε ἀσύνδετον καὶ ἀσχετον τὸν ἐπίλογον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἔχει, πολὺ προσφόρως δὲ ποιεῖται μνεῖαν τῆς Εὐας καὶ μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐκφράζει τὴν δύναμιν τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας». Ἡ ποιήτρια ἀκολουθεῖ τῇ συνήθει συνταυτίζει τῆς ἁμαρτωλοῦ γυναικὸς τῆς παρὰ τῷ Λουκᾷ (7, 36 κ. ἐξ.) πρὸς τὴν ἀλείψασαν τὸν Κύριον πρὸ τῆς παραδόσεως αὐτοῦ. Πιθανωτέρα εἶναι ἡ διάκρισις(2). Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι τὸ ποῖημα ἀντάξιον ἥς ἐκπαλαὶ ἀπολαύει συμπαθείας παρ' ἡμῖν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀνεξαρτήτως τῆς φερομένης παραδόσεως περὶ τῆς ὑπαρξάσης ποτὲ ἢ καὶ ὕστερον ἐξακολουθούσης τοῦ Θεοφίλου συμπαθείας πρὸς τὴν ποιήτριαν. Ἐκ ταύτης ἀπορρέουσι καὶ οἱ στίχοι 15—16 («ὦν..... ἐκρύβη»), ἀποτελοῦσι δὲ μετὰ τῶν ἐπιφερομένων τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἄξιον τοῦ ὅλου συμπλήρωμα καὶ τέλος. Ὁν τρόπον μετὰ τὸ «δέξαι μου τὰς πηγὰς τῶν δακρύων» ἐπάγεται ὡς τι γραφικὸν τὸ «ὁ νεφέλαις διεξάγων τῆς θαλάσσης τὸ ὕδωρ» καὶ μετὰ τὸ «κάμψθητί μοι πρὸς τοὺς στεναγμοὺς τῆς καρδίας» ἐπιφέρεται ὡς μέτρον γραφικὸν τὸ «ὁ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς τῇ ἀφάτῳ σου κενώσει», τοιουτοτρόπως καὶ μετὰ τὸ «καταφιλήσω τοὺς.... βοστρύχοις» ἐπιφέρεται ὡς τι ἄλλο γραφικὸν «ὦν ἐν τῷ..... ἐκρύβη». Ὁ δὲ νοῦς; Δὲν γνωρίζω ἂν δύναται νὰ νοηθῇ τι ἄλλο φυσικώτερον καὶ μᾶλλον τὴν καρδίαν θίγον τοῦ νοήματος «νὰ καταφιλήσω.... καὶ νὰ ἀποσμίξω τοὺς ἀχράντους τοῦ πόδας, τοὺς πόδας ἐκείνους, ὦν καὶ ὁ ἀπλοῦς κρότος ὑπῆρξέ ποτε φοβερός τῇ ἐχούσῃ δεβαρυμένην τὴν συνειδήσιν τῇ συναισθήσει τῆς ἐνοχῆς. Ἀλλὰ

(2) Πρβλ. «Ἐκκλ. Ἀληθείας» ἀριθ. 11 τοῦ 1920, **Βηθανία καὶ τὸ ἐν αὐτῇ δεῖπνον**.

τὰ πλήθη τῶν ἡμετέρων ἀμαρτιῶν ἀντίρροπον καὶ ἀντιστάθμημα ἔχουσι τὸ ἀνεξιχνίαστον βάθος τῶν Σῶν κριμάτων καὶ τῆς Σῆς εὐσπλαγχνίας. Ταύτης ἀξίωσον καμέ. Ἀντάξια γυναικὸς, ἥτις συγκεντροῦσα ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀριστοκρατίαν γένους, κάλλους, πλούτου καὶ παιδείας, ἐν αὐτῷ τῷ ἄνθει τῆς ἡλικίας ἀπεφάσισεν, ἐπὶ οἰαδὴποτε ἀφορμῇ, νὰ ἀπαρνηθῇ ἐφάπαξ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἀφιερῶσιν ἑαυτὴν εἰς τὴν λατρείαν καὶ ὑπηρεσίαν Ἐκείνου, οὗ τὰ κρίματα ἀνεξιχνίαστα καὶ τὸ ἔλεος ἀμέτρητον.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΓΕΝΕΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ

(συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκλογὴ τοῦ Γενναδίου, ἥτις ἦτο ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἐξακολουθούσης ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ἡ ὁποία βεβαίως θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἐὰν ἀντὶ τῶν Τούρκων ἐβασίλευον ἐν Κ]πόλει οἱ Λατῖνοι, ἡ ἐκλογὴ αὕτη ἐξέφραζε συγχρόνως ὅτι οἱ ὑπόδουλοι Ἕλληνες ὀριστικῶς ἀπέπτυσαν τὴν ἐν Φλώρεντία ἔνωσιν, ἐπειδὴ ὁ ἐκλεγείς ἦτο ζηλωτὴς τῆς ὀρθοδοξίας, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μάρκου τοῦ Ἐφῆσου δοὺς ὑπόσχεσιν πλῆρους εἰς αὐτὴν πίστεως. Ἐν γένει ἡ εἰσοδος εἰς τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ εἰς τὴν ρωμαϊκὴν προπαγάνδαν ἦτο ἐπὶ πολὺ κεκλεισμένη καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, τῆς περιελθούσης ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν. Καὶ ἐπὶ πολὺ δὲν βλέπομεν ἐνταῦθα οὐδεμίαν σπουδαίαν ἀπόπειραν ἐνώσεως καὶ προσηλυτισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἀνοικτὸν πεδῖον ὑπελείπετο αὐτοῖς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, οὗς ἐνίστε ἀπεκάλουν δυτικούς, τοῦτέστι ἐκείνων, οἵτινες μετηνάστευον εἰς Λατινικὰς χώρας ἐν τῇ Δύσει, ἢ ἔζων ἐν χώραις ἑλληνικαῖς μὲν, ὑποκειμέναις δὲ τοῖς Λατίνοις.

«Ἡ σύμπασα, λέγει ὁ Καμαριώτης, πλήρης τῶν ἐκ τῆς ἡμετέρας πόλεως προσαιτούντων». Εὐνόητον, ὅτι πολλοὶ Ἕλληνες δὲν ἠδύναντο νὰ συμβιβασθῶσι μετὰ τῆς τουρκικῆς δουλείας ἐκ τε ἀποστροφῆς πρὸς αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀλλοθρήσκων καὶ ἐκ τοῦ φόβου τῶν λεηλασιῶν καὶ τοῦ φόβου καὶ τῶν ἄλλων δεινῶν, ὅσα ἀφεύκτως συνεπάγεται ἡ κατάκτησις, ἥτις δὲν ἐτελείωσε διὰ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ]πόλεως ἀλλ' ἐξηκολούθει ἐπεκτεινομένη ἐπὶ τε Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ. Οὐ μόνον δὲ πρὸ τῆς ἀλώσεως, ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον μετὰ τὴν ἄλωσιν πολλοὶ Ἕλληνες ἐφυγον εἰς τὴν Δύσιν, μάλιστα μὲν εἰς τὴν γείτονα Ἰταλίαν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χώρας, Γαλλίαν, Γερμανίαν, Ἰσπανίαν, τινὲς δὲ καὶ εἰς Ρωσσίαν. Ἡ δυστυχία προκαλεῖ συμπάθειαν, ἣν διήγειρον αἱ φῆμαι περὶ τῶν φρικαλεοτήτων τῆς ἀλώσεως καὶ αἱ περὶ αὐτῆς διηγήσεις τῶν φυγάδων Ἑλλήνων. Λέγεται ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος ἐθρήνησε τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ ὁ πάπας Νικόλαος Ε' ἀπέθανεν ἐκ θλίψεως ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ. Αἰνίας ὁ Σιλουῖος ἐξέχεε τὴν θλίψιν αὐτοῦ καὶ τὸν φόβον ἐν τε λόγοις καὶ ἐπιστολαῖς πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς τῆς Δύσεως. Οἱ φυγάδες Ἕλληνες ἔξιοντο φιλανθρώπου ὑποδοχῆς, ἣν, ὁμολογητέον, οὐδὲ ἡ Ρώμη ἠρνεῖτο αὐτοῖς, οἶονεὶ ἀπισμονοῦσα ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὅτι, εἶναι κακοδαίμονες σχισματικοί. Μετηνάστευον Ἕλληνες καὶ εἰς ἐκείνας τὰς γενεθλίους χώρας, ὅσαι εὐρίσκοντο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Λατίνων. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ χῶραι αὗται ἀπὸ τῶν σταυροφοριῶν διετελουν εἰς χεῖρας Λατίνων διαφόρων κρατῶν καὶ ἐθνικοτήτων· ὕστερον ὅμως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ]πόλεως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Βενετίας ὡς πλησιεστάτης καὶ ἰσχυροτάτης ναυτικῆς δυνάμεως. Βαρὺν ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶνα ἔσχεν αὕτη πρὸς τὴν Τουρκίαν ἐπὶ Μωάμεθ Β', καί τι καὶ ἀπώλεσεν ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀπώλεσαν καὶ οἱ ἄλλοι Λατῖνοι κυρίαρχοι, ἀλλ' ἐκράτει αὐτὰς ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους. Οἱ Ἰωαννῖται ἱππῶται κατεῖχον τὴν Ρόδον μόνον μέχρι τοῦ 1522, ὅτε μετηνάστευσαν εἰς τὴν Μελίτην. Οἱ Γενουήνσιοι ἀπώλεσαν τὰς ἐν Κριμαίᾳ κτήσεις αὐτῶν, ἀπὸ

τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἶχον μόνην τὴν Χίον μέχρι τοῦ 1566. Ἡ Ἑνετία διετήρησε τὴν Κρήτην, ἐκ νέου δὲ κατέλαβεν ἀπὸ τοῦ 1482 τὴν Κύπρον· αἱ Ἰόνιαι νῆσοι μέχρι τοῦ 1482 ἀποτελοῦσαι οἶονεῖ ἰδιαιτέραν κτήσιν μιᾶς οἰκογενείας κομήτων ἐκ τῶν Βενετῶν, ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου περιῆλθον εἰς αὐτὴν τὴν Βενετίαν. Εἰς αὐτὴν ἀνῆκε καὶ ἡ νότιος Πελοπόννησος μετὰ τῶν πόλεων Μονεμβασίας, Ἀργους, Ναυπλίου καὶ τινων ἄλλων. Ἐκ τούτου δὲ ἡ Βενετία ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΕ' αἰῶνος λαμβάνει σπουδαίαν σημασίαν ἐν ταῖς τύχαις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Πρὸ πάντων ὡς κράτος χριστιανικὸν παρωρμάτο εἰς συμπάθειαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας καταβεβλημένους ὑπὸ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς δουλείας ταύτης φυγόντας εἰς τὰς ἑλληνικὰς καὶ ἰταλικὰς αὐτῆς κτήσεις προθύμως ὑπεδέχετο. Δι' ἡμερωτέρας καὶ συνετῆς διοικήσεως ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς αὐτῆς κτήσεσιν ἤθελε νὰ δείξῃ τοῖς τε αὐτόθι καὶ τοῖς ὑπὸ τοὺς Τούρκους Ἑλλησι πόσον ὑπερέχει ἡ χριστιανικὴ αὐτῆς ἐξουσία τῆς τῶν

. Εἶχεν ἀνάγκην νὰ προσοικειωθῇ τοὺς ὑποτελεῖς Ἑλληνας καὶ νὰ προσελκύσῃ νέους, ἵνα εὕρῃ παρ' αὐτοῖς ὑποστήριγμα ἐν τῷ πρὸς τοὺς Τούρκους ἀγῶνι αὐτῆς, οἵτινες δὲν ἔπαυον ἀπειλοῦντες τὰς κτήσεις αὐτῆς. Καὶ τὴν ὑποστήριξιν ταύτην ἔδειξαν αὐτῇ οὐχὶ ἅπαξ οἱ Ἕλληνες, ἰδίᾳ δὲ οἱ θαλασσινοί, οὐ μόνον ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν Ἀδρίαν. Οὕτω δὲ κατὰ τὰς βουλὰς τῆς προνοίας ἡ τουρκικὴ κατάκτησις εἶχε καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα ὅτι ἐμμέσως ἐπενήργησεν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν πρὸς τοὺς Ἑλληνας σχέσεων τῶν λατινικῶν δυνάμεων, τοῦθ' ὅπερ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῇ, ἐὰν οἱ Λατῖνοι ὀλοτελῶς ἐκυριάρχουν τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, καὶ δὲν εὕρισκοντο εἰς ἀδιάκοπον φόβον περὶ τῶν κτήσεων αὐτῶν. Ὡς τὰ μάλιστα δὲ ἐπωφελομένη ἐκ τῶν ἀγαθῶν πρὸς τοὺς Ἑλληνας σχέσεων ἡ Βενετία πλεον τῶν ἄλλων ἐπροσπάθει καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς σχέσεις ταύτας, καὶ διὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες προθυμότερα μετηνάστευον μάλιστα εἰς τὰς κτήσεις αὐτῆς. Γεώργιος ὁ Φραντζῆς διηγεῖται ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος κατὰ τὴν πολιορκίαν

τῆς Κ]πόλεως παρακαλῶν τοὺς αὐτόθι εὐρεθέντας Γενουηνσίους ἢ Λιγκυρίτας καὶ Βενετοὺς νὰ βοηθήσωσι τῇ πόλει, εἶπεν· «ἡ πόλις αὕτη πάντοτε οὐκ ἐμοὶ μόνον ὑπῆρχεν, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν, ὅτι καὶ δευτέραν πατρίδα καὶ μητέρα αὐτὴν ἀενάως εἶχετε». Νῦν ἡ Βενετία ἀπέβη οἶονεῖ ἡ δευτέρα πατρίς τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες οὐχὶ σπανίως καὶ ἀποκαλοῦσιν αὐτὴν οὕτω. Πολλὰ ἐν αὐτῇ τῇ Βενετίᾳ ὑπεμίμνησκον αὐτοὺς τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἦν ἀκριβὲς τοῦτ' αὐτὸ ὁμοίωμα τῶν θυζαντινῶν ναῶν. Ἡ Βενετία εἶχε πολλὰ ἱερὰ κειμήλια τῆς Ἀνατολῆς, ἅτινα κατὰ καιροὺς εἶχε προμνηθευθῇ εἴτε δι' ἀρπαγῆς εἴτε διὰ κρυφίας ἢ φανερᾶς ἀγορᾶς, καὶ ὅποια ἰδίως ἦσαν τὰ λείψανα διασῆμων ἁγίων τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας(*). Τέλος τὰ συμφέροντα τὰ συνδέοντα τὴν Βενετίαν πρὸς τοὺς Ἑλληνας δὲν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὰ ὅρια τῶν λατινικῶν καὶ ἑλληνικῶν αὐτῆς κτήσεων, ἀλλ' ἐξετείνοντο καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν Ἀνατολήν. Διότι ἐν ἀπάσαις ταῖς σπουδαιοτάταις ἰδίᾳ δὲ παραθαλασσίαις πόλεσιν εἶχεν ἐμπορικοὺς σταθμοὺς καὶ γραφεῖα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν βασιλέων αὐτῆς ἢ τῶν προξένων, εἶχεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς αὐτῆς ἐπιχειρήσεσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτει νὰ ζῇ φιλικῶς μετ' αὐτῶν καὶ πανταχοῦ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀγαθὴν περὶ ἑαυτῆς δόξαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὡς μαρτυρεῖ περὶ πάντων τούτων ὁ Γάλλος περιηγητὴς Βαλλώνιος(**). Ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας προστατευτικὴ τῶν Λατίνων σχέσις, ἰδίᾳ δὲ τῆς Βενετίας, ἐνισχυθεῖσα ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ]πόλεως, ἔμελλε νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὴν ὁρθόδοξον αὐτῶν Ἐκκλησίαν. Ἐκτὸς

(*) Πλὴν τῶν λειψάνων Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, ὧν τὴν μεταφορὰν θέλουσι νὰ ἀναφέρωσιν εἰς τὰ 820, μετηνέχθησαν προσέτι αὐτόθι τὰ λείψανα Σάββα τοῦ ἡγιασμένου τῷ 1090, Ἰωάννου τοῦ ἐλεήμονος Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας τῷ 1249, καὶ Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου τῷ 1454. Περιέργους διηγήσεις περὶ τῆς μεταφορᾶς τινων λειψάνων ἴδ. Acta sanctorum κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς μνήμης τῶν ἁγίων, Ἰανουαρίου 31 τοῦ Μάρκου καὶ Μαΐου 2 τοῦ Ἀθανασίου.

(**) αὐτόθι, σελ. 47.

τῶν προεκτεθεισῶν ἀφορμῶν ἡ Βενετία παρεκινεῖτο εἰς τοιαύτην πρὸς τοὺς Ἕλληνας προστασίαν καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῶν πρὸς τὴν Ρώμην σχέσεων αὐτῆς. Περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν δημοκρατικὴν αὐτῆς ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν δὲν ἐπέτρεπε πολὺ τῇ Ρώμῃ νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ πράγματα μηδ' αὐτῆς τῆς λατινικῆς Ἑκκλησίας ἐν ταῖς βενετικαῖς χώραις, ἥκιστα δὲ εἶχε κλίσιν νὰ ἐνδώσῃ εἰς τοιαύτας ἀξιώσεις τῆς Ρώμης καὶ τῆς προπαγάνδας, αἵτινες ἠδύναντο νὰ παραβλάψωσι τὰ πολιτικὰ ἢ οἰκονομικὰ συμφέροντα τῆς δημοκρατίας. Τὰ συμφέροντα δὲ ταῦτα ἀπῆλθον παρ' αὐτῆς ἀνεξιθρησκείαν ὡς πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Βεβαίως ἐξ ἐξωτερικῶν συμφερόντων καὶ λόγων πηγάζουσα ἡ ἀνεξιθρησκεία αὕτη κατ' οὐσίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ᾔηται εἰλικρινῆς, τοῦλάχιστον ἐντελῶς εἰλικρινῆς, διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ᾔτο διαρκῆς καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε· διότι οἱ Λατῖνοι καὶ μάλιστα ἡ λατινικὴ ἱεραρχία ἐπεθύμει νὰ διαφυλάξῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἑαυτῶν Ἑκκλησίας μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν πρόοδον αὐτῆς μεταξὺ αὐτῶν, ἐὰν ἐπαρουσιάζοντο πρὸς τοῦτο ἀφορμαὶ καὶ εὐκαιρίαι. Οὕτω δὲ καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν ταῖς τουρκικαῖς χώραις ἡ διαφύλαξις τῆς πίστεως καὶ τῶν προνομίων τῆς ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας ἐξηρτάτο ἀπ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τῆς σταθερότητος αὐτῶν καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἰδίαν Ἑκκλησίαν, δι' αὐτῶν δὲ ἐμελλε νὰ ἐνισχυθῇ ἢ νὰ ἐξασθενήσῃ ἡ ἐπενέργεια τῶν ἐξωτερικῶν ἀφορμῶν, αἵτινες εἶχον διαθέσει τοὺς Λατίνους εἰς ἀνοχὴν ἢ καὶ προστασίαν τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἑκκλησίας.

(ἔπεται συνέχεια)

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κκ. συνδρομηταὶ ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν σπεύσωσι νὰ ἀποστείλωσι τὰς καθυστερουμένας συνδρομὰς των, ἄλλως θέλει διακοπῇ ἢ ἀποστολῇ τοῦ φύλλου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ἀπιντῶν εἰς τὸ συγχαρητήριο γράμμα τῆς Ἑκκλησίας ἐπὶ τῷ Πάσχα τῶν Δυτικῶν, ὃ ἐν Βέρνη ἐδρεύων Ἀρχιεπίσκοπος τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ Παλαιοκαθολικῶν ἀπέστειλε τόδε τὸ γράμμα:

Βέρνη τῇ 6 Ἀπριλίου 1921

Πρὸς τὴν Α. Ἀγιότητα τὸν Τοποτηρητὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Νικόλαον, Ἀρχιεπίσκοπον Κιαισαρείας

Εἰς Κωνσταντινούπολιν

Τῇ Ὑμετέρᾳ Ἀγιότητι ἐκφράζω διὰ τὰς εὐχὰς, τὰς ὁποίας ἀπηύθυνε πρὸς με καὶ τοὺς ὁμοδόξους μου ἐπὶ τῷ Πάσχα τῶν Δυτικῶν τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας.

Τὸ εὐμενὲς γράμμα τῆς Ὑμετέρας ἀγιότητος εἶνε εἰς ἐμὲ παρήγορος ἀπόδειξις, ὅτι τὸ «μεστέιχον» ὅπερ ἐπὶ τόσον ἤδη χρόνον ἐχώρισε τὰς Ἑκκλησίας, Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν, δὲν ὑφίσταται μεταξὺ ἡμῶν. Ἐπὶ τούτῳ χάριτας ὁμολογῶ τῷ Θεῷ.

Εἶθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, οὗ καταγγέλλομεν τὴν νίκην κατὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἁμαρτίας κατὰ τὴν πανήγυριν τοῦ Πάσχα καὶ ὅστις θέλει νὰ μένῃ μετὰ τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, εἶθε νὰ εὐλογῇ τὰς προσπάθειας, ἐνεργείας καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἑκκλησίας, ἐν τῇ γλώσσει τῆς ὁποίας τὸ Εὐαγγέλιον ἔφθασεν εἰς τὴν Δύσιν καὶ ἦτις κατὰ τὴν ροὴν τῶν αἰώνων ἀπεδείχθη τόσον ἰσχυρὸν ἔρεισμα πρὸς διάσωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ὑπὸ τὰς σημερινὰς περιστάσεις, ὅπως ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Δύσει ὁμοθυμῶς ἀντηγῇ ἡ χερμόσυνος φωνή: «Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν».

Διατελῶ τῆς Ὑμετέρας ἀγιότητος τιπεινὸς καὶ ἀφωσιωμένος ἐν Χριστῷ
θεράπων καὶ ἀδελφὸς

Ἐδουάρδος Χέρτζογκ Ἐπίσκοπος

Ἐπίσημοι ἐπισκέψεις.—Ἀπὸ μέρους τοῦ Σεβ. ἁγίου Τοποτηρητοῦ τὸν νεωστὶ διορισθέντα ἐνταῦθα Ὑπατον Ἀρμοστήν τῆς Ἰαπωνίας Ἐξοχ. κ. Jadatsuchi Uchida ἐπεσκεφθῆς ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀθηναγόρας συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ διερμηνέως τῶν

Παλχείων κ. Ἀρ. Ζαχαριάδου, διεβίβασε τὰς προσηρσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

— Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ Α. Ἐξοχ. ἐπεσκέφθη τὸν Σεβ. Τοποτηρητὴν, γενόμενος τιμητικώτατα δεκτός.

— Ἡ Α. Σεβ. ὁ Τοποτηρητής, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐξοχ. Πολιτικοῦ Συμβούλου τῶν Πατριαρχείων κ. Μουσούρου, ἀντεπεσκέφθη χθὲς τὴν Α. Ἐξοχ. τὸν Ὑπατον Ἀρμοστήν τῆς Ἰαπωνίας ἐν τῷ ξενοδοχείῳ Πέρα Παλάς, τυχὼν ἐξαιρετικῶν τιμῶν. Καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ἐπισκέψεις ἡ Α. Ἐξοχότης εὐχαριστήσασα διὰ τὰς ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπεδαψιλευθείσας αὐτῷ τιμὰς, ἐξεδήλωσε τὸν ἄπειρον Αὐτῆς σεβασμὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν πρὸς τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Κέντρον.

Ἱερὰ Σύνοδος.—Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα, διακοπείσων τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱ. Συνόδου ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα, ὁ Σεβ. Τοποτηρητής προσεφώνησε καὶ ἠὐχήθη τοῖς ἀγίοις Συνοδικοῖς τὰ εἰκότα.

Τελετὴ Β' Ἀναστάσεως.— Κατηρτίσθη τελεταρχικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κκ. Ν. Φερμάνογλου, Σ. Καζανόβα, Α. Κιοσέογλου καὶ τοῦ Σ. Φουρτουνιάδου, ὡς γραμματέως, ἥτις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου θέλει κανονίσῃ τὰ τῆς τελετῆς τῆς Β' Ἀναστάσεως.

ΔΙΑΨΕΥΣΙΣ

Διαψεύδεται κατηγορηματικῶς ἡ πληροφορία τοῦ Figaro τῆς 17 Ἀπριλίου (ν. ἡ.), ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον λαμβάνει ἐπιχορήγησιν παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκφράζεται δὲ λύπη διότι ὁ ἐν Κ]πόλει ἀνταποκριτὴς τοῦ εἰρημένου φύλλου ΠΑΙΖΕΙ ΕΝ ΟΥ ΠΑΙΚΤΟΙΣ.

Ἱατροὶ ἐκ τῆς Ἑλλην. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν Γαλατῇ.

Καὶ ἄλλοτε μᾶς ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ ἐξάρωμεν τὴν φιλανθρωπικὴν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀπὸ διετίας καρποφόρως λειτουργοῦντος Ἱατροῦ τούτου, εἰς τὸ ὅποιον διαιπρεπεῖς ἱατροὶ προσφέρουν καθ' ἐκάστην τὰ ἐπιστημονικὰ αὐτῶν φῶτα, καὶ δίδονται τὰ φάρμακα ὅλως δωρεὰν εἰς τοὺς ἀπόρους. Ἐκ τοῦ δημοσιευομένου ἤδη πίνακος τῶν τυχόντων ἱατρικῆς βοήθειας καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1920, ἀριθλήως καταφαίνον-

ται αἱ πολύτιμοι αὐτοῦ ὑπηρεσίαι, αἵτινες ἀφειδῶς παρεσχέθησαν εἰς ἀναξιοπαθοῦντας ἀδελφούς μας πρόσφυγας καὶ εἰς εὐρεῖαν κλίμακα ἄλλοφύλων ἀπόρων. Ἐνοσηλεύθησαν: Ἕλληνες 6145. Τοῦρκοι 1410. Ἑβραῖοι 136. Ἀρμένιοι 89. Ἀραβες 17. Σέρβοι 16. Ρῶσοι 16. Ἴταλοι 5. Ρουμᾶνοι 3. Πέρσαι 2. Μαυροβούνιος 1 καὶ Γάλλος 1 ἤτοι ἐν ὅλῳ 7841.

Γ' ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

συνδρομητῶν Ἐπιτροπῆς Ἑλεῶν.

Κατὰ μῆνα: Ἡ Ἐταιρεία Μάλια-Καραϊδὶν εἰρηοστήθη ν' αὐξήσῃ τὴν ἐκ 500 γρ. μηνιαίαν εἰσφορὰν αὐτῆς εἰς 2000 γρ.—Γενικὴ Ἐταιρεία Ζαχαροπωλῶν, Συνεργατικὴ Ἐταιρεία ἡ «Ἐνωσις» Δαρδούφα καὶ Σας, κτλ Ἀλ. Σ. Γούδας ἀνὰ 500.—Ἑλλ. Ἐταιρεία Οἰνοπνευμάτων, Γ. Δαρδούφας, Ι. Περίδης καὶ Τ. Σαμαθράκης ἀνὰ 200. Ἡλ. Βασιλειάδης μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ καταστήματός του 170.—Ἰορδ. Καπουσούσογλους, Χρ. Μάντισος, Χαραλαμπίδης καὶ Σα, Ἀδελφοὶ Κασάπογλου, Κ. Βασιλειάδης, τὸ προσωπικὸν τῆς Ἐταιρείας Δαρδούφα καὶ Σας, καὶ Ν. Νικουδης, Κ. Ζαμπίκος, Σταῦρ. Πεπίλας, Ι. Παπάζογλου, Ἀβραὰμ Μακρίδης, Ν. Ἀραϊτζόπουλος, Π. Λαζόπουλος, Ἀπ. Βραχάμης, Ν. Πιπλιαγκόπουλος, Μιχαὴλ Χατζηϊωάννου, Γερ. Ἀλεξανδρᾶτος, ἱατρὸς Κασάπογλους, Ἀλ. Δ. Φωτιάδης, Ἀδελφοὶ Μοσχούτη, Κοτάκης καὶ Ἀδούλης, Π. Ἀνδρεάδης, Ν. Μελαλίδης, Σκαρμπούνης καὶ Ζερμπές, Κ. Μ. Λημνίδης, Λέανδρος Παπαλεοντίου, καὶ Στέφ. Θωμᾶς ἀνὰ 100.—Ἀρίστ. Φωκίδης, Μισ. Γρηγοριάδης, Γ. Μισαηλίδης, Δημ. Ἰωαννίδης, Μιλτ. Σουβατζόγλου, Σάββας Βασιλειάδης, Ἀθ. Δαβίδ, Μ. Ι. Τριανταφυλλίδης, καὶ Γ. Μελετιάδης ἀνὰ 50.—Ζ. Ὁραιόπουλος καὶ Μ. Πουπουλίδης ἀνὰ 30.—Ν. Σεβαστόπουλος 25.—Ἑμμ. Σακελλαρίδης, Ἰωάν. Θεοδωρίδης, Ἀδελφοὶ Κοσμίδαι, Χρ. Π. Κοσσυφόπουλος, Εὐάγγ. Μελέτικας Ἰωάν. Λεονάρδου ἀνὰ 20.—Νασὴρ Ζαδὲ Ἀχμέδ Ἀπδουλλάχ 10 γρ.

Κατὰ τριμην: Γ. Καπουσούσογλους γρ. 300.

Καθ' ἑξαμην: Σταῦρος Ἡλιάδης γρ. 2000—Γεώρ. Ψάλτης 500.—Γ. Ἀνδρικήκης 300.—Ἰωάν. Κ. Θεοφανίδης 150.—Πελοπ. Νεστορίδης 60.—Γ. Μαυρομάτης, Γεωργαντόπουλος, Β. Γουμπρῆς καὶ Χρυσόπουλος ἀνὰ 50.

Οἱ ἐν Χαλκηδόνι κύριοι Κοσμᾶς Κωνσταντινίδης γρ. 25.—Χρ. Κολύβας καὶ Μ. Μουσείδης ἀνὰ 20.—Πρ. Ἀποστολίδης, Ἀπ. Νάτας, Δ. Β. Μάγκος ἀνὰ 10.

Κατὰ μῆνα καὶ ἔτησίως: Οἱ κκ. Ι. Β. Δέρβος 500, Βελισάριος Κωνσταντινίδης, Π. Σιβρίδης ἀνὰ 200— Γ. Ζαφειρόπουλος 150.— Ν. Πατούρας 120.— Μ. Κότσης, Φ. Λέζος, Ν. Παπαδόπουλος, Ἀν. Κῆτος, Γ. Τσοκανᾶς, Γ. Παπαϊορδανίδης, Β. Καλογιάννης, Β. Τσιμόπουλος ἀνὰ 100.

(ἀκολουθεῖ)

Εἰσφοραὶ ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τοῦ πολέμου

Φεβρ. 23. Ἐπαρχίας Χίου, δρχ. 3640 Γρ. 40404.—
Μαρτ. 10. Συλλ. Ἑλληνίδων Κυριῶν

»	ἡ «Χαραυγὴ», δολλ. 50	»	7399.—
»	12. Η. Βιδάλη, Δ. Βούλαρη		
»	καὶ Α. Οἰκονομοπούλου		
»	Ρώμης Γεωργ. Ἀμερικῆς	»	2865.—
»	16. Καμπανίας Διοδώρου Ἐπιτρό-		
»	που Σεργῶν, δρχ. 2179.50	»	25554.—
»	Μηλίτου Κρήνης, δρχ. 575	»	6756.25
»	Μηλίτου Χίου, δρχ. 393.50	»	4622.75
»	18. Μηλίτου Κυζίκου, δρχ. 292		
»	καὶ Στ. 33	»	6485.—
»	Ἀρχ. Ἐπίτροπος ἐπαρχίας		
»	Μαρωνείας, δρχ. 1153	»	13144.—
»	19. Ἐπαρχία Παραμυθίας,		
»	δρχ. 900	»	10170.—
»	23. Ἀνέων Ἀλέξανδρος	»	4500.—

ΚΛΗΣΙΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 1519

Ἡ Καλλιόπη Γεωργίου Λιάσκου, τὸ γένος Πασχάλη Χατζῆ Νικολάου, χριστιανὴ ὀρθόδοξος, ὑπήκοος ὀθωμανῇ, τέως κάτοικος Ταταούλων, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, καλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέρα καὶ ὥραν 9 π. μ. μετὰ παρέλευσιν ἐξήκοντα καὶ μιᾶς (61) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διορισμένου πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγομένη ὑπὸ τοῦ ἑαυτῆς συζύγου Γεωργίου Λιάσκου, φούρναρη, χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, ὑπηκόου ὀθωμανοῦ καὶ κατοικοῦ Ταταούλων, ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτῆς ἀγωγή ἐκδικασθῇσεται ἐρήμην αὐτῆς.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται εἰς τρεῖς κατὰ συνέ-

χειαν ἀριθμοὺς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἑκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πηλείοις, τῇ 6 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

1

(ὑπογρ.) Ὁ Φίλιππουπόλεως Βενιαμὴν

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδ. Δ. Χαμουδόπουλος

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 1779

(Διατακτικὸν τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. 23 καὶ ἡμερομην. 8 Φεβρουαρίου 1921 ἀποφάσεως τοῦ Πνευματικοῦ Δικαστηρίου ἐπὶ τῆς περὶ διαζεύξεως ἐρήμην δίκης Δημητρίου Σπηλιώτη κατὰ Ἀγγελικῆς Δ. Σπηλιώτη, τὸ γένος Τερπάνδρου Ροζανοπούλου),

Δ ι ᾶ τ α ῦ τ α

Ἰδὼν καὶ τὰ ἄρθρα 77, 79, 155, 156, 201 καὶ 207 τῶν Πατριαρχικῶν Δικονομικῶν Ὁδηγίων,

Δικάζον ἐρήμην τῆς ἐναγομένης καὶ ἀποφασίζον παμψηφεῖ,

Δέχεται τὴν ὑπὸ κρίσιν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 9665 καὶ ἡμερομ. 11 Δεκεμβρίου 1920 περὶ διαζεύξεως ἀγωγήν τοῦ Δημητρίου Ἀθαν. Σπηλιώτη κατὰ Ἀγγελικῆς Δ. Σπηλιώτου, τὸ γένος Τερπάνδρου Ροζανοπούλου, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλυτέον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς ἐναγομένης,

Ὅρίζει ἵνα τὸ κοινὸν τῶν διαδίκων νόμιμον τέκνον Κωνσταντῖνος μένη καὶ ἀνατρέφηται παρὰ τῷ ἀναιτίῳ τῆς διαζεύξεως πατρὶ αὐτοῦ,

Διατάσσει τὴν δημοσίευσιν τοῦ Διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως εἰς τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἀριθμ. τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων φύλλων «Ἑκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ταχυδρόμου» καὶ

Καταδικάζει τὴν ἐναγομένην ὡς τε ἐρημοδικήσασαν καὶ ὡς ἡττηθεῖσαν ἐν τῇ δίκῃ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δικαστικῶν ἐξόδων καὶ τελῶν τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογραφῶν ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑξακόσια ἐβδομήκοντα ἑξ (ἀριθ. 676) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἀπηγγέλθη αὐθημερόν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 12 Μαρτίου 1921.

Ὁ Πρόεδρος

(ὑπογρ.) Ὁ Φίλιππουπόλεως Βενιαμὴν

1

Ὁ Α' Γραμματεὺς

Ἀρμόδιος Δ. Χαμουδόπουλος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Πρόεδρος τῆς διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς + ὁ Δαρδανελλίων ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντῆς καὶ συντάκτης
ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος Μ. Ι. Γεδειών

Διευθυντῆς καὶ συντάκτης
Β. Ἀντωνιάδης καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας

Συνδρομὴ ἑτησία προκαταβλλομένη λίραι τουρκ. 2. Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 55.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ

Ἐν συρροῇ μεγάλη λαοῦ, εὐλαβῶς προσ-
ερχομένου εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς πρὸς παρα-
κολούθησιν τῶν ἁγίων καὶ κατανυκτικῶν ἀ-
κολουθιῶν τῶν Σεπτῶν τοῦ Σωτῆρος Παθῶν,
διεξήχθησαν ἐν γενικῇ κατανύξει καὶ εὐπρε-
πεῖα καὶ μετὰ πολλῆς μεγαλοπρεπείας αἱ ἱεραὶ
ἀκολουθίαι τῆς ἁγίας καὶ Μεγάλης Ἑβδομά-
δος καὶ τοῦ Ἁγίου Πάσχα ἐν τῷ Πατριαρχικῷ
Ναῷ, προεξάρχοντος πάντοτε τοῦ Σεβασμ.
Τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας κ.
Νικολάου. Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τῆς
Ἀναστάσεως τῷ ἁγίῳ Τοποτηρητῇ συνιερουργ-
ησαν οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Κυζίκου, Ἀμια-
σείας, Ἀγκύρας καὶ Χαλδείας. Μετὰ τῆς
συνήθους μεγαλοπρεπείας καὶ ἐπιβλητικότητος
διεξήχθη καὶ ἡ τελετὴ τῆς Β' Ἀναστάσεως,

ἧς μετέσχον οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Κυζίκου,
ΑἼνου, Χαλδείας, Βάρνης, ὁ Ρῶσσος Ἀρχιε-
πίσκοπος Βεσσαραβίας κ. Ἀναστάσιος, ὡς καὶ
ὁ Πρωθιερεὺς τῆς Σερβικῆς Πρεσβείας. Περὶ
ῥωραν 10 π. μ. προσήλθον ἐν ἐπισήμῳ στολῇ
ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Βό-
τσης μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἀκολουθίας
αὐτοῦ, ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Στρατιωτικῆς Ἀποστολῆς, οἱ στρα-
τηγοὶ Ἰωάννου, Ζιμβρακάκης καὶ Μαζαράκης,
ὁ συνταγματάρχης κ. Κονδύλης μετὰ τῶν ἀ-
κολουθιῶν αὐτῶν, ὁ Σέρβος Ἀρμοστής κ.
Σάποβιτς καὶ ὁ Ρουμᾶνος τοιοῦτος. Καταλ-
λήλως ἀντιπροσωπεύθησαν καὶ αἱ Ἀρμοστεῖαι
τῶν λοιπῶν Συμμάχων Κρατῶν, ὡς καὶ οἱ
διάφοροι Σύλλογοι καὶ Ἀδελφότητες. Τῶν
χορῶν ψαλλόντων τὸ «Ἀναστάσεως ἡμέρα»,
ὁ Σεβ. Τοποτηρητῆς ἐνεδύθη τὴν ἀρχιερατι-
κὴν αὐτοῦ στολὴν ἐν τῷ Μεγάλῳ Συνοδικῷ,

παρισταμένων καὶ τῶν ἐπισήμων ξένων. Ὡσαύτως ἐν ἰδιαιτέρᾳ αἰθούσῃ περιεβλήθησαν τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἄμφω οἱ συνιεργοῦντες ἁρχιερεῖς. Εἶτα κατήλθον πάντες διὰ τῆς κλίμακος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας, τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ ὑποβασταζομένου ὑπὸ τῶν Ἀρμοστῶν Ἑλλάδος καὶ Σερβίας. Μετὰ τὴν συνήθη περὶ τὸν ἱ. ναὸν περιφορὰν ἡ πομπὴ ἔστη ἐν τῷ προαυλίῳ τοῦ ἱ. ναοῦ, ἔνθα ὁ Σεβ. Τοποτηρητῆς ἀνέγνω κατάλληλον τῇ περιστάσει εὐχὴν. Μεθ' ὃ ἤρξατο ἡ τελετὴ, καθ' ἣν τὸ Εὐαγγέλιον ἀνεγνώσθη, κατὰ τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κρατοῦν ἔθος, εἰς διαφόρους γλώσσας πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς, εἰς τὴν Ἀγγλικήν, Ρωσικὴν, Σερβικὴν, Ρουμανικὴν, Γαλλικὴν, Λατινικὴν καὶ Ἀρμενικὴν.

Τοῦ Σεβ. Τοποτηρητοῦ προσφωνήσαντος καταλλήλως τὸν λαόν, ἀνῆλθον οἱ ἐπίσημοι προσκεκλημένοι εἰς τὸ Μ. Συνοδικὸν τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου, ἔνθα μετ' ἐπικαιρον προσλαλίαν τοῦ ἁγίου Τοποτηρητοῦ πρὸς τοὺς τιμήσαντας τὴν μεγάλην ἐορτὴν ξένους ἤρξατο ἡ ὑποβολὴ συγχαρητηρίων καὶ ἡ εἰθισμένη διανομὴ τῶν πασχαλινῶν ὧν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν ξένων συνεχάρησαν τὸν Σεβ. Τοποτηρητὴν καὶ ὑπέβαλον τὰς εὐχὰς αὐτῶν οἱ τε κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῆς Πατριαρχικῆς αὐλῆς, οἱ παρεπιδημοῦντες ἁρχιερεῖς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἁγίων τόπων, οἱ Προϊστάμενοι καὶ Ἐπίτροποι τῶν ἱ. ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ Ἐφοροὶ καὶ Διευθυνταὶ μετὰ τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ τῶν ἐν αὐτῇ Σχολῶν καὶ πολλοὶ ἐν γράμμασι, τέχναις καὶ ἐμπορίῳ διαπρέποντες.

Τῷ Σεβ. Τοποτηρητῇ ἀπεστάλησαν τὰ ἐξῆς συγχαρητήρια τηλεγραφήματα:

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Πάσχα ἐκφράζομεν ἀδελφικὰ συγχαρητήρια καὶ ἐγκαρδίους εὐχὰς ὑπὲρ εὐδαιμονίας Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἀντιοχείας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Χριστὸς ἀνέστη. Περιπτυσσόμενοι ἐν ἀγάπῃ Ὑμετέραν Πανιερότητα καὶ πάντας ἐν Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀδελφούς, συγχαίρομεν εὐχόμενοι ἅμα ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ εἰρήνην καὶ ὅσα φίλα Θεῷ.

Πατριάρχης ΦΩΤΙΟΣ

Χριστὸς ἀνέστη. Συγχαίρομεν Ὑμετέρα Σεβασμιότητι ἐξαιτούμενοι παρ' Ἀναστάσιος Κυρίου ὅπως χαρίσῃται Αὐτῇ τε καὶ τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ πάντα τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ.

Πατριάρχης ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΓΕΝΕΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ

(συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἡ πεῖρα τῶν παρελθόντων καὶ χαλεπωτέρων αἰώνων, ὅτε οἱ Ἕλληνες ὑπερησπίζοντο τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν Λατίνων καὶ δι' ἀγώνων, παθημάτων καὶ μαρτυρίου, ἠγγυάτο καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος. Καὶ πράγματι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐξηκολούθει ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν τοῖς Λατίνοις ὑποτελῶν Ἑλλήνων, διαφυλαττομένη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὴν ἀγάπης τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ. Ἐν Κύπρῳ διέτηρουντο ἕως τέσσαρες ὀρθόδοξοι ἔδραι. Ὑπῆρχον δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἰονίαις νήσοις, ἐν Ζακύνθῳ, Λευκάδι, καὶ ἀπὸ τοῦ 1482 ἐν Κεφαλληνίᾳ, καὶ ἀκολουθῶς ἐν Κυθήροις. Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Πελοποννήσῳ ἐπισκοπικαὶ ἔδραι διέμειναν ἐν ταῖς πόλεσι Ναυπλίῳ, Ἀργεὶ μετὰ τῆς μητροπόλεως Μονεμβασίας. Πανταχοῦ ὅμως δὲν ἐπέτρεπεν ἡ λατινικὴ ἱεραρχία τὴν ἀνασύστασιν τῆς ὀρθοδόξου ἱεραρχίας ὅπως ἐπεθύμουν μὲν οἱ Ἕλληνες, κατὰ τὸ φαινόμενον δὲ ἦτο πρόθυμος νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ ἡ βενετικὴ κυβέρνησις. Οὕτω δὲν ὑπῆρχον ἁρχιερεῖς ἐν Κερκύρᾳ καὶ Κρήτῃ, ἔνθα ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις

εὐρίσκετο εἰς χεῖρας πρωθιερέως ἀπὸ τοῦ ἑγ-
κοσμίου κλήρου. Οὐσιῶδες προνόμιον τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Ἑλλήνων
ἐν ταύταις τε ταῖς λατινικαῖς καὶ ταῖς τουρκι-
καῖς κτήσεσιν ἦτο ἡ ἐλευθέρα ἐκλογή τῶν ἱεραρ-
χῶν αὐτῶν καὶ τῶν πρωθιερέων, γινομένη ὑπὸ
ἀντιπροσώπων κλήρου καὶ λαοῦ, ἐξ ὧν οἱ πρῶ-
τοι ἐν τισι τόποις, ὡς ἐν Κερκύρα, συνεκρότουν
ἱερὸν σύλλογον ἐφημερίων, μετέχοντας τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς διοικήσεως. Καὶ ἐνταῦθα ὑπῆρχον
κόμματα καὶ ἐριδες προκαλοῦσαι τὴν ἀνάμιξιν
τῆς λατινικῆς ἐξουσίας, ἐχούσης καὶ ἄλλως τὸ
προνόμιον τῆς ἐπιβλέψεως εἰς τὰς ἐκλογὰς καὶ
τῆς ἐπικυρώσεως αὐτῶν. Δὲν ἔλειπον βεβαίως
οὐδὲ ἐνταῦθα μνηστῆρες, δὲν ἔλειπον μεταξὺ
καὶ αὐτῶν τῶν ἱεραρχῶν καταχρασταὶ τῆς ἰδίας
ἐξουσίας, σφετερισταὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν χρη-
μάτων τῶν ὑπαρχόντων ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς,
πρὸς οὓς ἤριζον οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ κλήρου
καὶ τοῦ λαοῦ. Καθόλου ὁμως ἐνταῦθα τὰ τοιαῦτα
παραδείγματα δὲν ἦσαν οὕτω συχνὰ ὡς ἐν ταῖς
τουρκικαῖς χώραις ὡς καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἱε-
ράρχαις Κ]πόλεως. Τοῦτο δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ
ἐντεῦθεν, ὅτι ἐνταῦθα ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ ἑτερό-
θρησκος μὲν ἀλλὰ χριστιανικὴ, δὲν συνίστα τοι-
αῦτα σκάνδαλα εἰς διεφθαρμένους ἀνθρώπους,
καὶ ὅτι ἐνταῦθα ἦτο ἐνεργότερα ἡ συμμετοχὴ
τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ εἰς τὰ τῆς ἐκκλη-
σίας, τῶν διαφυλαζάντων τὴν τιμὴν καὶ τὰ συμ-
φέροντα αὐτῆς. Ὁ στενὸς σύνδεσμος τῆς Ἑκ-
κλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐξεδηλοῦτο καὶ ἐν τῇ
μορφῇ ἀδελφοτήτων, αἱ ὁποῖαι παρὰ τοῖς ἑλ-
λῆσιν ἐφάνησαν πολὺ ἔτι πρότερον ἢ ἐν τῇ
νοτιοδυτικῇ Ρωσσίᾳ, ἀλλ' ἔτι πρότερον, ὡς λέ-
γεται, ἦσαν γνωσταὶ παρὰ τοῖς νοτίοις Σλαύοις.
Μία τῶν πρώτων καὶ ὀνομασιωτάτων ἀδελφοτή-
των ἦτο ἡ ἐν Βενετίᾳ ἑλληνικὴ ἀδελφότης.
Ἐνταῦθα ἔτι τῷ 1470 ἔλαβον οἱ Ἕλληνες τὴν
ἀδειαν νὰ τελῶσιν ἐλευθέρως τὰ τῆς θείας
λατρείας ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ ἀγίου Βλασίου,
ἔπειτα τῷ 1498 νὰ διοργανώσωσιν οἶκον τῆς
ἀδελφότητος πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγίου Νικολάου,
καὶ τέλος τῷ 1511 ἔλαβον τὴν ἀδειαν νὰ οἰκο-
δομήσωσι νέον ναὸν τοῦ ἀγίου Γεωργίου, ὅστις
καὶ κτισθεὶς τῷ 1526 ἐνεκαίνισθη τῷ 1527, καὶ

τότε ἐγένετο ἡ ὑπὸ τῆς βενετικῆς κυβερνήσεως
ὀριστικὴ ἐπικύρωσις τῶν προστατευτικῶν προ-
νομίων τῆς ἀδελφότητος ὡς πρὸς τὸν ναὸν καὶ
τὴν παροικίαν ἢ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα.
ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ἀδελφότητες. Ἐν Ἑλλάδι
ἰδιαίτεράν φήμην ἀπέκτησε σὺν τῷ χρόνῳ ἡ
ἀδελφότης τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρα.

Ὁ στενὸς σύνδεσμος τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ
ἔθνους ἀναμφιδόλως ἐνίσχυσε τὴν δύναμιν ἐκεί-
νην, μεθ' ἧς οἱ Ἕλληνες διεφύλαξαν τὴν ὀρθο-
δοξίαν ἀπὸ τῆς οὐνιτικῆς καὶ λατινικῆς προπα-
γάνδας, ἥτις δὲν ἀπηνήθη τοὺς σκοποὺς αὐ-
τῆς. Μετὰ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμοὺς ἐπὶ
τῇ πτώσει τοῦ Βυζαντίου πάλιν ἠκούσθησαν
ἀραὶ κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀπερριμ-
μένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ παραδιδομένης εἰς τὴν
ἐξουσίαν ἀλλοθρήσκων διὰ τὸ σχίσμα. Εἰς τὸν
Πάπαν Νικόλαον Ε' ἀπεδίδετο προφητεία περὶ
τῆς πτώσεως τῆς Κ]πόλεως, ἐξενεχθεῖσα τρεῖς
ἔτη πρὸ τοῦ συμβῆναι, ὅπερ καὶ ἀνευ προφη-
τικοῦ χαρίσματος ἦτο εὐχερὲς νὰ προῖδῃ τις.
Τὸ περίστατικόν, ὅτι ἡ πτῶσις ἐπῆλθε τὴν ἐπο-
μένην τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐξεληθήθη ὡς σημεῖον
τῆς τιμωρίας ἰδίᾳ διὰ τὴν αἵρετικὴν διδασκαλίαν
περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος (*).
Αὐτὸς ὁ Αἰνίας Σιλούιος, ὁ ὡς λόγιος θρηνήσας
τὸν ὀλεθρον τῆς Ἑλλάδος, ὡς Πάπας Πῖος Β'
ὠμίλει περὶ τοῦ ὀλέθρου αὐτῆς ὡς κατ' ἀξίαν
ποινῆς διὰ τὸ σχίσμα, καὶ ἔλεγε τοῦτο ἐν ἐπι-
στολῇ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν τὸν ἡπορθητὴν. Ἀληθὲς
ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλοι πάπαι ἤγειραν κραυγὴν
εἰς τὸ νὰ κινηθῇ νέα σταυροφορία κατὰ τῶν
Τούρκων, ἀλλ' αἱ κραυγαὶ αὗται προήρχοντο
μᾶλλον ἀπὸ φόβου περὶ ἑαυτῶν, ἢ ἀπὸ χριστια-
νικῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς καταδουλωθέντας Ἑλ-
ληνας, ἔμειναν δὲ ἀτελεσφόρητοι. Ὑπερηφάνως
ἀπῆντων οἱ Σουλτάνοι εἰς τὰς ἐν τοιαύταις
κραυγαῖς ἐμπεριεχομένας ἀπειλάς. Δὲν ἤργησε
νὰ γνωσθῇ ὅτι τὰ χριστιανικὰ τῆς Δύσεως κράτη
πολὺ ἀπεῖχον νὰ ᾔναι πρὸς ἀλλήλους οὕτω

(*) Δυσκόλως συμβιβάζεται τοῦτο πρὸς ὅσα καὶ
ἑσχάτως ὁ ἱερεὺς Θεόδωρος Ι. Θωΐδης ἔγραψεν ἐν τῇ
Ἀναγεννήσει (τευχ. 34), περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀλώσεως
ὡς συμβάσης τῇ Τρίτῃ μετὰ τὴν Κ. τῶν Ἀγ. Πάντων.

χριστιανικῶς φίλοι, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἰσχυρὰς συμμαχίας κατὰ τῶν ἀπίστων, ὅτι τούναντίον ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα πάλῃ ἦσαν πρόθυμοι νὰ ζητήσωσιν καὶ τὴν συμμαχίαν τῶν Τούρκων. Αὕτῃ ἡ Ρώμη ἐκ τῶν πρώτων ἔδωκε τὸ παράδειγμα τούτου ἐπὶ Ἰουλίου τοῦ Β' (1503—1513), ὅστις εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἱερᾶς συμμαχίας, τῆς συναφθείσης μετὰ τῆς Βενετίας ἐναντίον τῆς Γαλλίας, ἐδέχθη εἰς ὑπηρεσίαν τουρκικὸν στρατὸν ἐπικουρικόν. Μετὰ τοιαῦτα παραδείγματα, ἅτινα ἀπέδειξαν ὅτι καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ρώμην, τὴν κεφαλὴν τῆς Δυτικῆς Ἑκκλησίας, τὰ ἴδια ἐγωϊστικὰ συμφέροντα τοῦ παπισμοῦ εἶναι τιμαλφέστερα ὅχι μόνον τῶν συμφερόντων τῆς ὀρθόδοξου Ἀνατολῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει τῶν συμφερόντων τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐδὲν ἔπρεπε νὰ προσδοκᾷ τις διὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολὴν ἀπὸ τῶν κραυγῶν τῶν παπῶν περὶ συμμαχίας κατὰ τῆς Τουρκίας, αἵτινες καὶ μετὰ ταῦτα πολλάκις ἠκούσθησαν, ἀλλὰ πάντοτε ἀνωφελῶς, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἐπὶ τῇ βλάβῃ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τελευταῖον θὰ προκαλέσωσι τὰ σκώμματα τῆς Πύλης. Μᾶλλον τῶν σκωμμάτων τούτων εἶναι ἀξία ἡ Ρώμη, ἡ τῶν ἐλαίων ἐκείνων, οὓς ἀποδίδουσιν αὐτῇ ἱστορικοὶ παπῶφρονες διὰ τὰς ἀκαταπαύστους πατρικὰς αὐτῆς μερίμνας περὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων δουλωθείσης ἀνατολῆς. Τὰ δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἀναφανέντα παραδείγματα ἐξισλαμίσεως δυτικῶν χριστιανῶν, ἡ ὁποία δὲν ἦτο μόνον ἀκουσία (τῶν αἰχμαλώτων) ἀλλὰ καὶ ἐκουσία, ἐξισλαμίσεως προσώπων, ἅτινα ἀκολουθῶς ὡς βένδες καὶ πασάδες καὶ δεζύραι ἔδειξαν οὐ μικρὰν ἐκδούλευσιν τῇ Πύλῃ εἰς τε τὰ πολιτικὰ καὶ τὰ στρατιωτικὰ, τὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἔδειξαν ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς Ρώμης ἀνατραφεὶς δυτικὸς κόσμος οἶονεὶ συνιδραμετῇ Πύλῃ εἰς τὸ νὰ κρατῇ τὴν ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς κυριαρχίαν αὐτῆς. Εἰς ἐν μόνον ἦσαν ἐντελῶς εἰλικρινεῖς αἱ τῆς Ρώμης προθέσεις ὡς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολὴν, εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῆς νὰ ὑποτάξῃ ἐαυτῇ τὴν ἀνατολὴν διὰ τῆς ἐνώσεως (οὐνιτισμοῦ). Ἡ ἰδέα αὕτη ἦτο ὁ τελικὸς σκοπὸς καὶ αὐτῶν τῶν προθέσεων τῶν ἱερῶν συμμαχιῶν. Ἀλλὰ.... ἐπραγματοποιεῖτο ἡ ἰδέα αὕτη, διενεργεῖτο εἰς τοὺς

Ἕλληνας τοὺς ὑπὸ τοὺς Λατίνους διατελοῦντας. Συναγωνιστὰς εἰς τοῦτο εἶχε νῦν ἡ Ρώμη ἔτι ζῶντας κοινωνοὺς καὶ συγχρόνους τῆς ἐν Φλωρεντίας ἐνώσεως, τοὺς λατινόφρονας Ἕλληνας. Ὁ γνωστὸς Βησσαρίων, Ἰσίδωρος ὁ Ρώσσοις, Λεονάρδος ὁ Χῖος, Γρηγόριος ὁ Τραπεζούντιος ἐξηκολούθουν διαδίδοντες τὴν ἐνωσιν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν ταῖς λατινικαῖς κτήσεις ἐν Ἑλλάδι. Οἴκοθεν ἡ Ρώμη χάριν τῆς διαδόσεως τῆς ἐνώσεως ἐδείκνυσεν ἐνίοτε προστασίαν εἰς αὐτὴν τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῶν Λατίνων, ὡς ἐν Βενετίᾳ, ἐνθα ἐπέτρεπε νὰ ἔχωσι ἴδιον ναὸν καὶ ἱερεῖς, μὴ ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τοῦ λατίνου ἐπισκόπου, ἀλλὰ μόνον μετ' ἐνδείξεων ἐξαρτήσεώς τινος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πάπα. Οἱ Ἕλληνες ἠνείχοντο τὰς ἐνδείξεις ταύτας, κατανοοῦντες τὴν ἀνάγκην τῆς παπικῆς προστασίας καὶ προτιμῶντες νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ μακρὰν κειμένης παπικῆς ἐξουσίας μᾶλλον ἢ ἀπὸ τὸν βαρὺν ζυγὸν τῆς ἐπιτοπίου λατινικῆς ἱεραρχίας. Καὶ τοῦτο πάλιν ἦτο *modus vivendi*, καὶ ὅχι ἐνωσις. Ἡ Ρώμη ἔκαμνε πλείοτερα. Ἐῆναι Ἕλληνας συγκατατιθεμένους νὰ χειροτονῶνται ἐν Ρώμῃ ἢ νὰ διορίζωνται εἰς ἐπισκοπικὰς ἑδρας ἐν αὐτῇ τῇ ὑπὸ τοὺς Λατίνους διατελούσῃ Ἑλλάδι. Εὐρίσκοντο δὲ τοιοῦτοι, καὶ ἦσαν ἢ ὁπαδοὶ τῶν πρόσθεν λατινόφρονων ἢ νέοι ἐν Ἰταλίᾳ παρεπίδημοι, οἵτινες προσήγγιζον τοῖς Λατίνοις χάριν διαφόρων καὶ δὴ καὶ ἐπιστημονικῶν συμφερόντων. Τινὲς ἀπὸ τῆς Ρώμης λαμβάνοντες τὰς ἑδρας ἐσκέπτοντο νὰ κρατήσωσιν αὐτὰς τοῦλάχιστον διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ νὰ σώσωσιν ἀπὸ τοὺς Λατίνους. Ὑπάρχον τέλος τυχοδιώκται ζητοῦντες ἐν Ρώμῃ τὰς ἑλληνικὰς ἐπισκοπὰς ὡς πόρον ζωῆς. Οὕτως ἀπὸ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ἐνώσεως μετὰ τῶν ἐν ταῖς λατινικαῖς κτήσεις ἐλλήνων δὲν ἐξηλείφθησαν ἑλληνοσυνῖται ἐπίσκοποι μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτίσεως αὐτῶν. Δὲν ἦσαν πολλοί, καὶ αἱ διαδοχαὶ αὐτῶν δὲν ἦσαν συνεχεῖς καὶ ἀδιάκοποι καὶ τὰ ἀνατιθεμένα αὐτοῖς ποίμνια πολλάκις δὲν τοὺς ἐβλεπον, τοῦθ' ὅπερ ἦδη δείκνυσιν ὅτι αἱ πρόοδοι τῆς ἐνώσεως παρὰ τῷ λαῷ δὲν ἦσαν μεγάλαι. Οὐχ ἦτον ἀπηρτοῦντο μέτρα πρὸς παῦσιν τοῦ σκανδάλου. Ἀλλὰ πλείονα

ὑποστήριξιν ἀπῆται ἡ ὀρθοδοξία μεταξὺ τῶν δυτικῶν ἐλλήνων κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῆς ἐπιτοπίου λατινικῆς ἱεραρχίας. Σημειωτέον ὅτι ὅπως τὸ μέγεθος τῶν δεινῶν τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔκαμε κατὰ πάντα εἰλικρινεῖς τὰς συμπαθείας τῶν λατίνων πρὸς τοὺς Ἑλληνας, οὕτω καὶ ἀποδεχόμενοι τινες τὴν ἔνωσιν δὲν ἐξισοῦντο τελείως τοῖς λατίνοις, τοῦθ' ὅπερ ἐδοκίμασεν ὁ Βυσσαρίων. Μεθ' ὅλην τὴν φήμην ἣν ἀπέκτησε διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἀγῶνας αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν πολυμαθεῖαν καὶ τὴν μόρφωσιν, μεθ' ὅλα ταῦτα πολλοὶ λατίνοι ἱεράρχαι δὲν διέκειντο συμπαθῶς πρὸς αὐτὸν ὡς Ἑλληνα. Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον Νικολάου τοῦ Ε' τῷ 1455 τινὲς προέτειναν αὐτὸν ὑποψήφιον εἰς τὸν παπικὸν θρόνον, ὁ καρδινάλιος Ἀλάνιος εἶπεν ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνόδῳ: «Πῶς! Ἑλληνα θὰ κάμωμεν πρωθιεράρχην τῆς παπικῆς ἐκκλησίας; Εἰς τοιαύτην ἀπορίαν περιῆλθεν, ὥστε νὰ μὴ ἔχωμεν ἡμεῖς ἄξιον καὶ νὰ ζητήσωμεν τοιοῦτον παρὰ Ἑλλῆσι; Πράξατε, πατέρες, ὅ,τι θέλετε, ἀλλ' ἐγὼ καὶ οἱ συμφρονοῦντές μοι οὐδέποτε θὰ συγκατατεθῶμεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὡς ἀρχιποίμενα ἡμῶν Ἑλληνας». Ὁ Βυσσαρίων ἀπερρίβη. Ὁμοίαν δὲ ἀποτυχίαν ὑπέστη καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου Παύλου τοῦ Β', τῷ 1471(*). Ἡ Λατινικὴ ἱεραρχία, κυριαρχοῦσα ἐν ταῖς ἐλληνοενετικαῖς κτήσεις, ἐξηκολούθει ἐπιθυμοῦσα τὴν κυριαρχίαν καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων, μὴ ποιουμένη διάκρισιν μήτε ὀρθοδόξων μήτε οὐνιτῶν, εἴτε λεγόμενων εἴτε πραγματικῶν.

(ἔπεται συνέχεια)

(*) Σάθα, σελ. 27—28.

ΔΗΛΩΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κκ. συνδρομηταὶ ὅπως ἐντὸς τριῶν μηνῶν σπεύσωσι νὰ ἀποστείλωσι τὰς καθυστερουμένους συνδρομὰς των, ἄλλως θέλει διακοπῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

Τὸ ἐλληνικὸν ἔργον τοῦ περιωνύμου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἐφραίμ τοῦ Σύρου εὗρεν ὁ τρηρόν καὶ ἐνθουσιώδη μελετητὴν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ αἰδ. ἀσομψιονιστοῦ κ. *Casimir Emereau*, ὅστις ἀφιέρωσε χάριν αὐτοῦ τόμον ὁλόκληρον εἰς ἑκατὸν ἐξήκοντα δύο σελίδων 8ου σχήματος ἐκδοθέντα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τὸν τίτλον *Ephrem le Syrien, son oeuvre Littéraire grecque*. Ἀπασαὶ αἱ λεπτομέρειαι τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς, ὅστις ἐγεννήθη ἐν Νισίβῃ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος καὶ ἀπέθανε τῇ 9 Ἰουνίου 373, περισυνελέγησαν ἐπιμελέστατα, ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ, ὁπόθεν προκύπτει ραδινὴ καὶ αἰγλήεσσα ἡ λησμονημένη αὐτοῦ μορφή. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὁ κ. *Emereau* μετ' ἐξόχου ζήλου ἐμελέτησε τὸ ἐλληνικὸν αὐτοῦ ἔργον, προσπαθῶν ὡς λέγει ὁ ἴδιος προοιμιαζόμενος «ν' ἀποδώσῃ εἰς τὰ ἐλληνικὰ γράμματα συγγραφεὰ ὅστις τοῖς ἀνήκει αὐτοδικαίως» καὶ ἐνέκυψεν εἰς τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων τοῦ πολυγραφοτάτου Ἐφραίμ, εἰς τὴν γλῶσσαν, τὸ ὕφος, τὴν σύνταξιν, τὰ ρητορικὰ καὶ ποιητικὰ σχήματα ἐξονυχίσας τὰ πάντα καὶ ἀποκαταστήσας ἐπὶ τῇ βάσει πολλῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων, ὁλόκληρον τὸ ἐξ 170 στροφῶν ποίημα, τὸ εἰς «Πατέρας τελειωθέντας».

Δὲν πρόκειται δὲ μόνον περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ κειμένου φιλολογικῶς, ἀλλὰ περὶ διαιρέσεως τῆς ὕλης, καταλογάδην διατελούσης ἐν τοῖς χειρογράφοις, εἰς στίχους καὶ στροφὰς καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ποιητικῆς μορφῆς τοῦ πονήματος. Ὁ κ. *Emereau* ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ *Pitra* καὶ τοῦ *Meyer*, οἵτινες πρῶτοι διείδον τὴν ποιητικὴν μορφήν τῆς βυζαντινῆς ὕμνογραφίας καὶ ἰδίᾳ τὰς ἐπὶ τῶν κειμένων τοῦ Ἐφραίμ παρατηρή-

σεις τοῦ *Mercati* κατώρθωσε νὰ φέρῃ εἰς πέρας ἔργον δυσχερὲς καὶ ἀνώτερον παντὸς ἐπαίνου. Εἶναι ἀξιοπερίεργον ὅτι οἱ στίχοι τοῦ Ἐφραιμ στεροῦνται πάσης ἀρμονίας ρυθμικῆς τῆς ποιητικῆς αὐτῶν μορφῆς ἐπιτυγχανομένης ἀπλῶς διὰ τῆς διαιρέσεως τοῦ κειμένου εἰς στίχους ἰσοσυλλάβους. Ὁ κ. *Emereau* ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην τῶν συριακῶν πρωτοτύπων καὶ παραλληλίζων τὰς ἑλληνικὰς μεταφράσεις πρὸς αὐτὰ, εὗρίσκει ὅτι ἡ τοιαύτη ποιητικὴ μορφή εἶναι συριακῆς μορφώσεως καὶ θεωρεῖ ταύτην ὡς βάσιν καὶ πρόδρομον τῶν ἀριστουργημάτων τῆς βυζαντινῆς ὑμνογραφίας, ἐπεκτείνει δ' ἐπομένως καὶ ἐπὶ τοῦ φιλολογικοῦ ἐδάφους τὰς περιφήμους θεωρίας τοῦ *Strzygowski*, ὅστις ἐν τῷ συγγράμματι *Orient oder Rom* ὡς καὶ ἐν τῷ *Hellas in des Orients Umarmung* πειροῖται νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ Βυζαντινὴ Τέχνη ὑπόδειγμα καὶ πρότυπον ἔσχε τὴν συριακὴν Τέχνην.

Μολονότι ὁ συγγραφεὺς παραθέτει καὶ ἕτερα οὐσιαστικά, ὁμολογουμένως ἐπιχειρήματα, ἡ τοιαύτη καὶ ἐπὶ τοῦ φιλολογικοῦ ἐδάφους ἐπέκτασις τῶν θεωριῶν *Strzygowski* εἶναι πρόωρος νὰ μοι ἐπιτρέψῃ δὲ νὰ παρατηρήσω ὁ φίλος σοφὸς ὅτι προκειμένου καὶ περὶ τῆς Τέχνης, τὸ ζήτημα παραμένει εἰσέτι ἄλυτον ἂν ὁ κοινὸς μας διδάσκαλος κ. *Diehl* ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ *Manuel d'art Byzantin* σελ. 16 καὶ ἑ. ἤγαγε τὰς θεωρίας τοῦ *Strzykowski* εἰς τὰ ἐμπρέποντα αὐταῖς ὅρια. Βεβαίως προκειμένου περὶ τῆς τέχνης δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ ἀνατολὴ ἤσκησε ἐπιδράσιν τινα ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλὰ τί εἶναι αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ Συριακὴ Τέχνη; εἶναι καθαρῶς σημιτικῆς προελεύσεως ἢ διεμορφώθη, βεβαίως σύμφωνα μὲ τὸ περιβάλλον χάρις εἰς τὴν ἐπιδράσιν τὴν ζωηροτάτην ἣν ἤσκησεν ἐπὶ τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας, ὁ ἑλληνισμὸς τῶν Σελευκιδῶν, ὅπως καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὁ ἑλληνισμὸς τῶν Λαγιδῶν; ἐν μόνον βλέμμα ἀρκεῖ τις νὰ ρίψῃ ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ

σωζομένης εἰκόνης τῆς Ἀρσινόης καὶ θὰ ἴδῃ κατὰ τρόπον ἀρίδην ποῦ εἶναι τὰ πρότυπα τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας.

Ἐν γένει λόγῳ τῶν σπουδαίων ζητημάτων τὰ ὅποια ἀνακινεῖ τῆς ἐμβριθείας τοῦ ἐπαγωγοῦ τοῦ ὕφους καὶ τῆς ἐντέχνου διαιρέσεως τῆς ὕλης τὸ σοφὸν πόνημα τοῦ κ. *Emereau* εἶναι ἀξιοσύστατον καὶ ἀξιανάγνωστον, τιμᾷ δὲ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν κοινὴν μας πνευματικὴν μητέρα καὶ τροφὸν, τὴν γηραιὰν Σορβόννην, ὡς καὶ τὸν σεμνὸν ὄμιλον τῶν ἀσομψιονιστῶν, ὅστις μετ' ἐνθέρμου ζήλου καὶ ἐπιτυχῶς ἐπιδίδεται εἰς τὰς βυζαντινὰς μελέτας.

Ἰ. Παπαδόπουλος

ΕΠ' ΑΙΣΙΟΙΣ

Εἶναι παρήγορον καὶ διὰ τὸν ὁμογενῆ καὶ ὁμόδοξον τῆς ἡμετέρας Πρωτευούσης συνοικισμὸν τιμητικόν, ὅτι σκοποὶ εὐγενεῖς, φιλόανθρωποι καὶ κοινωφελεῖς πάντοτε εὗρισκουν παρ' αὐτῇ πρωτοβουλίας ζηλωτὰς καὶ ὑποστηρίξεις προθύμους. Μαρτύριον καὶ ἡ πέρυσιν ἐπ' αἰσίοις ἀρξαμένη καὶ καρποφόρος λειτουργήσασα Ἑταιρεία σχολικῶν ἀποικιῶν Κωνσταντινουπόλεως. Πρόκεινται ἤδη τύποις ἐκδιδόμενα πρὸς τῷ Κανονισμῷ τῆς Ἑταιρείας καὶ τὰ πέρυσιν ὑπ' αὐτῆς πεπραγμένα, ἀμφότερα δὲ, τὰ τε ἐν τῇ πρώτῃ ἤδη ἀρχῇ διενεργηθέντα, καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ἀποτελοῦντα τὸ διοικητικὸν τῆς Ἑταιρείας συμβούλιον, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τόσα ἐχέγγυα πῆς εὐοδόσεως τοῦ ἔργου αὐτῆς, ἐὰν βεβαίως τὸν ζῆλον τῶν ἰδρυτῶν ὑπεκκαίῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἡ εἰς τὸ ἐπὶ πρόθυμος συναντίληψις τῶν παρ' ἡμῖν δυναμένων. Τὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρείας ὀρίζει τὸ πρῶτον ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς. Ἰδρύεται ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν

Ἑταιρεία Σχολικῶν Ἀποικιῶν, ἑταιρεία σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἀποστέλλῃ κατ' ἔτος εἰς τοιαύτας ἀποικίας μαθητὰς τῶν Ἀστικῶν Σχολῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ περιχώρων, ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ὑποδεικνυμένους ὑπὸ τῶν ἱατρῶν τῆς Ἑταιρείας.

Ἡ Ἑταιρεία δηλ. ἔρχεται ἀρωγὸς πρὸς ἀναπλήρωσιν μιᾶς ἀνάγκης καὶ μιᾶς ἀδυναμίας, ἀνάγκης μὲν τῶν σωματικῶς ἀδυνάτων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Ἀστικῶν ἡμῶν Σχολῶν καὶ χρηζόντων ἀνωτέρας τινὸς καὶ ἐξοχικῆς διαίτης κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ἀδυναμίας δὲ, τῆς τῶν γονέων αὐτῶν, αὐτοὶ νὰ ἔχωσι τὴν πρόνοιαν ταύτην ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν ἰδίων τέκνων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὁψεις ἔχει λόγον ὑπάρξεως ἡ εἰρημένη Ἑταιρεία, ἔχουσα δὲ λόγον ὑπάρξεως καὶ χρήζει καὶ ἀντιποιεῖται πάσης παρὰ τῶν δυναμένων ἀρωγῆς καὶ ἀντιλήψεως, ὅπως πληρέστερον ἀνταποκριθῇ πρὸς ὃν ἀνέλαβε φιλάνθρωπον καὶ κοινωφελῆ σκοπὸν. Εἶναι στοιχειῶδες καθῆκον τῶν ἐν τῇ κοινῇ ζώντων ἡ συναίσθησις τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, καὶ ἴσως δὲν ἀστοχεῖ τις τοῦ ὀρθοῦ λέγων, ὅτι οὐκ ὀλίγαι τῶν πληγῶν καὶ συμφορῶν τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν αἰτίαν ἔχουσι τὴν ἑλλειψιν τῆς συναισθήσεως ταύτης καὶ τὴν πλάνην, ὅτι δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τις τῆς ἰδίας εὐπραγίας καὶ εὐδαιμονίας, μόνον πρὸς ἑαυτὸν ἀφορῶν καὶ μόνον τὸ ἴδιον συμφέρον ἐπιζητῶν, ἔστω καὶ ἐπὶ ζημίᾳ καὶ καταθλίψει τοῦ πλησίου. Οὐ μόνον χριστιανικῆς, ἀλλὰ καὶ καθ' ἀπλὴν ἀνθρωπίνην κρίσιν εἶναι διάστροφος ἡ ἀντίληψις αὕτη, καὶ θάττον ἢ βραδύτερον ἔρχονται τὰ πράγματα καὶ ἐλέγχουσι τὸ διάστροφον τῶν τοιούτων ἀντιλήψεων, ἀδιάφορον ὑπὸ τίνα κομμουνιστικὴν ἢ μπολσεβικικὴν μορφήν.

Εἶναι ἄξιον προσοχῆς ὅ,τι ἐν σελίδι 15 τῆς Ἐκθέσεως σημειοῦται ὡς ἀνέλπιστον καὶ ἀπρόοπτον, ἡ ἀπροθυμία καὶ δυσκολία τῶν γονέων, παρὰ πᾶσαν τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν νὰ παραδώσωσιν εἰς τὴν πρόνοιαν τῆς Ἑταιρείας καὶ τῶν Ἐπιτροπῶν αὐτῆς τὰ τέκνα αὐτῶν, τὰ ἱατρικῶς κριθέντα ὡς χρηζόντα ἰδίας περιποιήσεως. Εἶναι φυσικὸν τὸ πρᾶγμα καὶ εὐεξήγητον. Καὶ ἄλλοι μὲν, μάλιστα δὲ τῆς εἰρημένης κατηγορίας γονεῖς

εἶναι εὐεπίφοροι εἰς τὸν φόβον, μήπως ὑπὸ τὴν σκέπην φιλάνθρωπίας ἢ ἐκπαιδεύσεως ἢ ἀσκήσεων προσκοπικῶν ἐπιδιώκονται καὶ ἄλλοι σκοποὶ προσπλουτιστικοί, θρησκευτικῆς, κοινωνιστικῆς, πολιτικῆς ἢ καὶ γλωσσικῆς φύσεως, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ δὲν ἐλλείπουσι καὶ οἱ εὐλόγως ἢ δωρεὰν διαλαλοῦντες, ὅτι τὸ καὶ τὸ προσκοπικὸν σῶμα, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ξένων, ἐμποτίζεται τὰ νήματα κομμουνισμοῦ καὶ μπολσεβικισμοῦ τοῦ χειρίστου εἶδους. Εἰς τὰς ἄλλας αὐτῆς δυσκολίας ἔχει βεβαίως νὰ προσθέσῃ ἡ Ἑταιρεία καὶ τὰς τοιαύτας προλήψεις τινῶν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρύνηται, μηδὲ νὰ ἀποστῇ οὐ ἀνέλαβεν ἱεροῦ ὄντως ἔργου, βεβαία οὔσα ὅτι τὸ φιλάνθρωπον τοῦ σκοποῦ καὶ τὸ τελεσφόρον τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ταχέως θὰ προσπορίσῃ αὐτῇ τὴν ἀναγκαίαν ἐμπιστοσύνην τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τὴν πρόθυμον συναντίληψιν τῶν δυναμένων. Εἶναι πάντοτε μικρὰ καὶ δυσχερὲς ἡ ἀρχή. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἀρχὴ λέγεται καὶ εἶναι καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. Ἐπ' αἰσίοις.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΞ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τῇ 31 Μαρτ. συνήλθεν εἰς τὸ ἐν Ν. Ὑόρκῃ Γεν. θεολογικὸν Σεμινάριον τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας ἢ Ἐπιτροπῇ τοῦ Παγκοσμίου Χριστιανικοῦ Συνεδρίου ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ ἐκ Toronto, Can. Αἰδεσιμωτάτου T. Albert Moore καὶ ἔλαβε διαφόρους ἀποφάσεις σχετικὰς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Συνεδρίου. Τῆς Συνεδρίας μετέσχε καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Μελέτιος προσκληθεὶς δι' εἰδικῆς προσκλήσεως. Μεταξὺ ἄλλων ἐγγράφων ἀνεγνώσθη καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαρείας κ. Μικολάου ὡς Ἀναπληρωτοῦ Τοποτηρητοῦ. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης στέλλεται ἡ εὐλογία τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον παρὰ τὰς οἰκονομικὰς του δυσχερείας θὰ ἀποστείλῃ συν-

δρομήν τινα εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης σχετίζων τὴν λυπηρὰν θέσιν τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν διατελούντων ἐν Χριστιανῶν πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Συνεδρίου, οἷτινες εἶνε πρὸ πάντος ἡ ἐκδήλωσις τῆς παγ-
χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης, ἐξήγησε ποίαν ση-
μασίαν ἔχει διὰ τὸ ἔργον παγχριστιανικῆς ἐνώ-
σεως ἡ τελεία καὶ ὀριστικὴ ἀπελευθέρωσις τοῦ
Οἴκου. Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας
ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἤκουσε
μετὰ συγκινήσεως τὴν ἔκθεσιν τοῦ Μητροπολί-
του, ἀπεφάσισε δὲ ὅπως ἐκδηλωθῇ ἐνεργὸν ἐν-
διαφέρον ἐκ μέρους τῶν μετασχόντων τῆς Ὀρ-
γανώσεως ὑπὲρ τῆς ὀριστικῆς καταλύσεως τοῦ
ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς ζυγοῦ τῆς
δουλείας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε ἐπίσης, ὅπως
διαβιβασθῶσι συλλυπητήρια εἰς τὴν Σύνοδον
τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου διὰ τὸν θάνατον τοῦ
Τοποτηρητοῦ, ὃν τὸ Συνέδριον ἐθεώρει ὡς ἓνα
τῶν θερμότερων ὑποστηρικτῶν τῶν σκοπῶν
αὐτοῦ.

Χθὲς τὴν 31ην Μαρτίου τὸν Σεβ. Μητροπο-
λίτην Κον Μελέτιον ἐπεσκέφθη εἰς τὰ Γραφεῖα
τῆς Ἐπισκοπῆς ὁ ἐψηφισμένος δι' Ἐπίσκοπον
Νέας Ὑόρκης Dr Manning ἐκφράσας τὴν εὐ-
λικρινῆ χαρὰν τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας
διὰ τὴν ἐνταῦθα ἔλευσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ἐν
Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, καὶ προσθέσας, ὅτι θὰ
θεωρήσῃ μεγάλην τιμὴν τοῦ εἶναι ὁ Μητροπολί-
της Ἀθηνῶν παραστῇ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου
Ροδοστόλου εἰς τὴν χειροτονίαν του καὶ ἐγκα-
τάστασιν εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, εἰς
τὴν ὁποίαν θὰ λάβουν μέρος πλείστοι Ἐπίσκο-
ποι τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλησίας καὶ κληρικοὶ
ξένων δογμάτων. Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Μητρο-
πολίτου, ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ παρευρεθῇ εἰς
τὴν τελετὴν εὐχαρίστησε μέγας τὸν Dr
Manning.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσκέ-
φθησαν τὸν Μητροπολίτην τρεῖς Ἐπίσκοποι
ἐπισκοπελιανοὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ τριῶν ἱερέ-
ων, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Parker τοῦ New Hamp-
shire, ὁ Ἐπίσκοπος Tucker τοῦ Norfolk, Va

καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Darlington τοῦ Harrisburg, Pa.
Ἐπίσης ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐπισκόπου Βοστώ-
νης καὶ ὁ Ἱερεὺς Rogers εὐχηθέντες τὸ ὡς εὖ
παρέστη ἐκ μέρους τῆς Ἐπισκοπιανῆς Ἐκκλη-
σίας Ἀμερικῆς. Οἱ Ἐπίσκοποι προσεκάλεσαν
τὸν Μητροπολίτην νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτοὺς εἰς
τὰς Ἐπισκοπὰς των, ὅπερ οὗτος ὑπεσχέθη
νὰ πράξῃ εἰς πρῶτην εὐκαιρίαν. Ἐγένετο λόγος
περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων,
τὰ ὁποῖα μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἤκου-
σαν οἱ ξένοι Κληρικοί.

Τὴν 1ην Ἀπριλίου ἐπεσκέφθη τὸν Μητροπο-
λίτην ὁ Ἱερεὺς υἱὸς τοῦ Ἐπισκόπου Darlington
μετὰ τῆς κυρίας του.

Τὴν 3ην Ἀπριλίου λειτουργοῦντος τοῦ Μη-
τροπολίτου κ. Μελετίου ἐγένετο μνημόσυνον
ὑπὲρ τοῦ Τοποτηρητοῦ ἐν τῷ ἐν Νέα Ὑόρκη
ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἀγίου Ἐλευθερίου. Πλῆθος
ἄπειρον κατέκλυε τὸν Ναόν. Κατὰ τὴν Λει-
τουργίαν ὠμίλησεν ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν,
εἰς δὲ τὸ τέλος ὁ Ἐπίσκοπος Darlington ἐξάρας
διὰ συγκινητικῶν ἐκφράσεων τὰς ἀρετὰς τοῦ
μεταστάντος Πρωθιεράρχου, ὃν ἐκ τοῦ πλησίου
γνωρίσας εἶχεν ἐκτιμήσει.

Μνημόσυνα ἐπίσης ὑπὲρ τοῦ Τοποτηρητοῦ
ἐγένοντο καὶ εἰς πλείστας ἄλλας Κοινότητας.

Τὴν 1 Ἀπριλίου ὁ Μητροπολίτης κ. Μελέ-
τιος μεταβάς εἰς τὴν ἐν Νέα Ὑόρκη λέσχην
τῶν κληρικῶν (Clergy Club) συνηντήθη μετὰ
τοῦ διοργανωτοῦ τῆς Ὀμοσπονδίας τῶν Ἐκκλη-
σιῶν Νέας Ὑόρκης (Secretary) αἰδεσ. Walter
Laidlaw, παρόντων καὶ ἄλλων διαπρεπῶν κλη-
ρικῶν καὶ συνεσκέφθη περὶ τῆς ἀνάγκης ὅπως
οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν κα-
ταστήσωσι γνωστὴν ἐν ᾧ τῇ ἀλληλεγγύῃ
τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου τῆς Ἀμερικῆς πρὸς
τοὺς ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν Χριστιανοὺς καθ'
ἣν στιγμὴν τίθεται καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ τάπητος
τὸ τουρκικὸν ζήτημα. Ὁ πρόεδρος υἱοθέτησε
τὸ ζήτημα καὶ τῇ συνεννοήσει τῶν Ἀρχηγῶν
τῶν Ἐκ]σιῶν ἐστάλη τηλεγράφημα εἰς τοὺς
πρωθυπουργούς.